

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

LKA.410.038.01.2018

Gen. broni Jarosław Mika
Dowódca Generalny Rodzajów Sił Zbrojnych
Dowództwo Generalne Rodzajów Sił Zbrojnych
ul. Żwirki i Wigury 103/105
00-912 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/18/069 Szkolenie podoficerów i szeregowych zawodowych w jednostkach szkoleniowych.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Dowództwo Generalne Rodzajów Sił Zbrojnych w Warszawie. ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Gen. broni Jarosław Mika, Dowódca Generalny Rodzajów Sił Zbrojnych ² , od 8 lutego 2017 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnił: gen. dywizji Mirosław Różański, Dowódca Generalny, od 30 czerwca 2015 r. do 7 lutego 2017 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Planowanie potrzeb w zakresie szkolenia. 2. Zabezpieczenie potrzeb szkoleniowych w zakresie kadrowym i infrastruktury szkoleniowej. 3. Realizacja zadań w zakresie szkolenia oraz działalności szkoleniowo-metodycznej. 4. Nadzór i kontrola działalności jednostek szkolnictwa wojskowego.
Okres objęty kontrolą	Lata 2016-2018, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	Marian Dłucik, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/375/2018 z 24 grudnia 2018 r. Mariusz Podolski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/14/2019 z 4 stycznia 2019 r. Andrzej Pakuła, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/143/2019 z 28 maja 2019 r. Kinga Kołodziejczyk, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/142/2019 z 28 maja 2019 r.

(akta kontroli str.1-8 i 1981-1984)

¹ Zwane dalej: „Dowództwem Generalnym” lub „DG RSZ”.

² Zwany dalej: „Dowódcą Generalnym” lub „Dowódcą”.

³ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, zwana dalej: „ustawą o NIK”.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Planowanie i realizacja przez Dowództwo Generalne szkoleń szeregowych i podoficerów zawodowych w latach 2016-2018 przebiegało zgodnie z obowiązującymi przepisami⁵. W badanym okresie planowanie potrzeb dla poszczególnych rodzajów wojsk odbywało się na podstawie wytycznych do planowania w zakresie szkoleń na kolejne lata oraz z uwzględnieniem założeń przyjętych w programach szkoleniowych opracowanych przez poszczególne Zarządy funkcjonujące w ramach Inspektoratów Wojsk. Planowanie to odbywało się na podstawie corocznych analiz potrzeb szkoleniowych i ocen stopnia realizacji zadań szkoleniowych i szkoleniowo-metodycznych w podległych jednostkach szkolnictwa wojskowego. Jednakże w okresie objętym kontrolą potrzeby szkoleniowe zgłaszane przez jednostki wojskowe i instytucje resortu obrony narodowej były zaspokajane jedynie na poziomie od 63% do 65%.

W latach 2016-2018 w podległych Dowódcy Generalnemu jednostkach szkolnictwa wojskowego utrzymywał się niepełny, pod względem etatowym, stan ukompletowania kadry szkolącej, przy zwiększającej się liczbie żołnierzy w wieku 41-50 lat i starszych. DG RSZ nie zapewniło również pełnego ukompletowania w sprzęt tych jednostek, tj. w ilościach wynikających z etatów ustalonych przez Ministra Obrony Narodowej lub Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego. Natomiast będący na ich wyposażeniu sprzęt szkoleniowy, w znacznej mierze był sprzętem starszej generacji lub sprzętem prototypowym, odbiegającym pod względem wyposażenia i oprogramowania od użytkowanego w jednostkach bojowych. Zbyt mała ilość ww. sprzętu, przy rosnących potrzebach szkoleniowych powodowała duże obciążenie instruktorów i szkolonych (mające wpływ na jakość i efektywność tych szkoleń) oraz generowały dodatkowe koszty związane z wykorzystywaniem sprzętu i zasobów kadrowych z innych jednostek wojskowych. Mimo tych braków sprzętowych w podległych Dowódcy Generalnemu jednostkach szkolnictwa wojskowego nie zapewniono wyposażenia w wystarczającą ilość trenażerów i symulatorów (obniżających koszty szkolenia) i nie wykorzystywano do szkoleń całości bazy szkoleniowej, którą te jednostki dysponowały. W badanym okresie nie zabezpieczono również w pełni potrzeb jednostek szkolnictwa wojskowego w zakresie materiałowo-technicznym (tj. amunicji strzeleckiej ślepej, lontu prochowego, petard, ręcznych granatów dymnych), niezbędnych do prawidłowej realizacji programów szkoleń. W ocenie NIK działania DG RSZ w powyższym zakresie były nieskuteczne, co może negatywnie wpływać na przebieg, a przede wszystkim na właściwy poziom szkolenia żołnierzy.

W okresie objętym kontrolą plany doskonalenia zawodowego były na bieżąco zmieniane w trakcie roku, co było spowodowane modyfikacjami potrzeb zgłaszanych przez dowódców jednostek wojskowych lub gestorów kursów. Szkolenia przeprowadzano w oparciu o programy zatwierdzone (po 2014 r.) przez Dowódcę Generalnego i sporządzone na podstawie założeń organizacyjno-programowych opracowanych przez szefów właściwych zarządów lub inspektorów rodzajów wojsk. W Dowództwie Generalnym nie podjęto skutecznych i rzetelnych działań mających na celu aktualizację programów szkoleń stosowanych w podległych jednostkach szkolnictwa wojskowego, pomimo występowania przesłanek do dokonania takich aktualizacji, co zagrażało jakości i skuteczności prowadzonych szkoleń.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Decyzją Ministra Obrony Narodowej Nr 420/MON z dnia 12 września 2008 r. w sprawie wprowadzenia w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej systemu doskonalenia zawodowego żołnierzy zawodowych.

W kontrolowanym okresie kierowanie żołnierzy na kursy kwalifikacyjne i doskonalące w centrach szkolenia oraz szkołach podoficerskich podległych Dowódcy Generalnemu, przebiegało zgodnie z zasadami ustalonymi w planach doskonalenia zawodowego na te lata oraz z rozporządzeniem Ministra Obrony Narodowej z dnia 15 września 2014 r. w sprawie nauki żołnierzy zawodowych⁶. Szkolenie żołnierzy i podoficerów realizowali instruktorzy z tych jednostek szkolnictwa wojskowego, a w przypadku nowo nabywanego sprzętu, szkolenia w jego obsłudze i eksploatacji przeprowadzane były również u producentów sprzętu, w terminach określonych w umowach na jego dostawę.

Dowództwo Generalne skierowało na kursy kwalifikacyjne i doskonalące przeprowadzane w dwóch centrach szkolenia, żołnierzy niespełniających wymogów uczestnictwa w tych kursach lub posiadających już uprawnienia nadawane po ukończeniu takich kursów. Ponadto na skutek poleceń Inspektora Szkolenia w DG RSZ w latach 2016-2017 do komisji egzaminacyjnej w Ośrodku Szkolenia Leopard w Świętoszowie, zostali skierowani żołnierze (celem przeprowadzenia egzaminów i nadania uprawnień do eksploatacji i kierowania czołgami Leopard 2) nieposiadający udokumentowanych kwalifikacji dotyczących kierowania i eksploatacji tych pojazdów. Powyższe – w ocenie NIK – mogło negatywnie wpływać na przebieg egzaminów i ich wyniki.

Wprawdzie wymogi sprawozdawcze dotyczące ukończenia i wykorzystania urzędzeń szkolno-treningowych w jednostkach szkolnictwa wojskowego ustalono w corocznych wytycznych do działalności szkoleniowej, niemniej jednak Oddział Bazy Szkoleniowej podległy Inspektorowi Szkolenia w DG RSZ nie wyegzekwował obowiązków w tym zakresie od dwóch jednostek. Dodatkowo należy podkreślić, że zgodnie z tymi wytycznymi podległe jednostki szkolnictwa wojskowego w składanych sprawozdaniach ujmowały dane dotyczące jedynie wybranych urzędzeń szkolno-treningowych. Skutkowało to niepełną wiedzą DG RSZ o wyposażeniu podległych jednostek szkolnictwa wojskowego, co – zdaniem NIK – miało negatywny wpływ na realizację zadań szkoleniowych i wystąpienie nieprawidłowości stwierdzonych podczas niniejszej kontroli.

Dowództwo Generalne kontrolowało podległe jednostki szkolnictwa wojskowego, w tym w zakresie działania systemu szkolenia oraz przygotowania do realizacji zadań i organizacji służby i pracy. Jednak w badanym okresie Dowódca Generalny nie prowadził w Dowództwie Generalnym skutecznej i rzetelnej kontroli wewnętrznej w zakresie objętym niniejszą kontrolą NIK. Powyższe – zdaniem NIK – miało wpływ na powstanie licznych nieprawidłowości stwierdzonych w toku niniejszej kontroli dotyczących realizacji zadań szkoleniowych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Planowanie potrzeb w zakresie szkolenia.

Opis stanu faktycznego

1.1. Dowódca Generalny w każdym roku objętym kontrolą wydawał rozkazy w sprawie organizacji i funkcjonowania Dowództwa Generalnego⁸. W rozkazach tych określono m.in. zadania do wykonania przez: Zastępcę Dowódcy Generalnego

⁶ Dz. U. z 2014 r. poz. 1352, zwane dalej: „Rozporządzeniem w sprawie nauki żołnierzy zawodowych”.

⁷ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ Rozkaz nr 670 DG RSZ z dnia 28.12.2015 r. w sprawie organizacji i funkcjonowania Dowództwa Generalnego RSZ dotyczący 2016 r., Rozkaz nr 574 DG RSZ z dnia 20.12.2016 r. dotyczący 2017 r. i Rozkaz nr 621 DG RSZ z dnia 21.12.2017 r. dotyczący 2018 r.

RSZ, Szefa Sztabu, Inspektorów Rodzajów Sił Zbrojnych, Inspektora Szkolenia oraz czas ich realizacji. W rozkazach ustalono zasady planowania i rozliczania działalności bieżącej DG RSZ, w tym w części dotyczącej działalności szkoleniowej wskazano zadania i obowiązki Inspektorów Rodzajów Sił Zbrojnych, Inspektora Szkolenia oraz szefów komórek wewnętrznych Dowództwa Generalnego.

(akta kontroli, str. 9-125)

Kompetencje Inspektora Szkolenia oraz komórek wewnętrznych bezpośrednio podporządkowanych Inspektorowi Szkolenia (tj. Zarządu Koordynacji Szkolenia⁹, Oddziału Kształcenia Zawodowego¹⁰, Oddziału Bazy Szkoleniowej¹¹, Oddziału Wychowania Fizycznego i Sportu, Wydziału Koordynacyjnego¹² i Wydziału Szkolenia Ogólnowojskowego¹³) zostały określone w załączniku Nr 1 do zarządzenia Nr Z-3/MON Ministra Obrony Narodowej¹⁴ z dnia 31 sierpnia 2016 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania, struktury organizacyjnej oraz siedziby Dowództwa Generalnego¹⁵. W zarządzeniu tym ustalono m.in., że Inspektor Szkolenia jest bezpośrednio podporządkowany Dowódcy Generalnemu i realizuje zadania z zakresu planowania i koordynowania szkolenia w DG RSZ oraz podległych Dowódcy jednostkach wojskowych¹⁶ i związkach organizacyjnych. Według ww. zarządzenia Inspektor Szkolenia koordynuje proces kształcenia zawodowego, realizuje zadania związane z doskonaleniem zawodowym żołnierzy, zarządza bazą szkoleniową i systemami symulacyjnymi oraz koordynuje zabezpieczenie procesu szkolenia w podległych Dowódcy JW i związkach organizacyjnych. W szczególności do zadań Inspektora Szkolenia należało m. in.:

- kierowanie programowaniem i przebiegiem kształcenia oraz koordynowanie funkcjonowania i sprawowanie nadzoru nad działalnością szkoleniową w podległych Dowódcy Generalnemu jednostkach szkolnictwa wojskowego¹⁷, w tym planowanie, organizowanie i monitorowanie procesu szkolenia służby przygotowawczej do Narodowych Sił Rezerwowych¹⁸, przeszkolenia rezerw osobowych oraz kształcenia kandydatów na żołnierzy zawodowych, w zakresie posiadanych kompetencji;
- opracowywanie programów szkolenia żołnierzy rezerwy, w tym żołnierzy NSR;
- prowadzenie analiz szkoleniowych, baz danych i archiwizowanie dokumentacji szkoleniowej, koordynowanie opracowania sprawozdań ze szkolenia, a także bieżące ocenianie wyszkolenia oraz formułowanie wniosków i propozycji w tym zakresie;
- udział w opracowaniu i realizacji budżetu na zasadach określonych w odrębnych przepisach oraz generowanie potrzeb w zakresie posiadanych kompetencji;
- udział w opracowywaniu projektów dokumentów normatywnych dotyczących organizacji i funkcjonowania szkolnictwa wojskowego;
- planowanie i sprawowanie nadzoru nad wykorzystaniem infrastruktury, sprzętu i urządzeń szkoleniowych;
- określanie potrzeb, pozyskiwanie i koordynowanie procesu wdrażania trenażerów, symulatorów i innych pomocy szkoleniowych dla podległych Dowódcy JW;
- nadzorowanie procesu modernizacji i remontów urządzeń szkoleniowych.

⁹ Zwany dalej: „ZKS”.

¹⁰ Zwany dalej: „OKZ”.

¹¹ Zwany dalej: „OBS”.

¹² Zwany dalej: „WK”.

¹³ Zwany dalej: „WSO”.

¹⁴ Zwanego dalej: „Ministrem”.

¹⁵ Zwanego dalej: „Zarządzeniem Nr Z-3/MON”.

¹⁶ Zwanych dalej: „JW”.

¹⁷ Zwanych dalej: „JSW”.

¹⁸ Zwanych dalej: „NSR”.

Ww. Zarządzenie Nr Z-3/MON określało m.in. następujące zadania poszczególnych komórek wewnętrznych DG RSZ podporządkowanych Inspektorowi Szkolenia:

- 1) ZKS – realizacja zadań w zakresie: programowania i planowania szkolenia dowództw, sztabów i wojsk w wymiarze narodowym, sojuszniczym, koalicyjnym i międzynarodowym podległych Dowódcy JSW i związków organizacyjnych.
- 2) OKS – realizacja zadań w zakresie: organizowania procesu kształcenia i szkolenia kandydatów na żołnierzy zawodowych oraz służby przygotowawczej, w tym koordynowania opracowania założeń organizacyjno-programowych doskonalenia zawodowego, szkolenia rezerw osobowych, sprawowania nadzoru nad procesem programowania i realizacji zadań szkoleniowych w centrach szkolenia i szkołach podoficerskich, określanie potrzeb i przygotowywanie rocznego planu doskonalenia zawodowego w podległych Dowódcy JSW oraz przygotowywanie prognoz, analiz i ocen dotyczących funkcjonowania podsystemu doskonalenia zawodowego.
- 3) OBS – realizacja zadań w zakresie: zapewnienia funkcjonowania bazy szkoleniowej, rozbudowy i modernizacji poligonowych i garnizonowych obiektów szkoleniowych, wdrażania nowych rozwiązań dotyczących bazy szkoleniowej, zaopatrywania JW w urządzenia treningowe i sprzęt szkoleniowy, koordynacji produkcji i dystrybucji urządzeń szkolno-treningowych¹⁹ oraz planowania i koordynacji wykorzystania zasobów bazy szkoleniowej.
- 4) WK – realizacja zadań w zakresie działalności bieżącej, planistycznej, sprawozdawczej i kontrolno-rozliczeniowej w Inspektoracie Szkolenia.
- 5) WSO – realizacja zadań w zakresie planowania i organizowania szkolenia ogólnowojskowego w Dowództwie oraz nadzorowania w tym zakresie podległych Dowódcy Generalnemu JW i jednostkach organizacyjnych.

(akta kontroli, str. 126-135)

W okresie objętym kontrolą Inspektorat Szkolenia DG RSZ organizując m.in. odprawy, narady, warsztaty szkoleniowe i gry decyzyjne, wypracował wnioski i propozycje dotyczące m.in.:

- 1) opracowania przez szkoły podoficerskie programów kształcenia ogólnego z modyfikacjami w częściach dotyczących treści tematyki szkolenia i liczby godzin szkoleniowych²⁰;
- 2) umożliwienia komendantom centrów szkolenia i szkół podoficerskich (bez czekania na formalną decyzję dowódców jednostek macierzystych), relegowania z kursów żołnierzy rażąco naruszających zapisy regulaminu oraz nieosiągających zakładanych celów szkoleniowych na poszczególnych etapach szkoleniowych²¹;
- 3) utworzenia w JW baz danych osób posiadających przeszkolenie na kursach doskonalących²²;
- 4) konieczności uzgadniania przez JSW swoich propozycji terminów szkoleń z centrami szkoleń, przed podaniem ich do planów doskonalenia zawodowego²³;
- 5) konieczności powołania grupy roboczej (złożonej z przedstawicieli centrów szkolenia: Wojsk Lądowych w Poznaniu, Marynarki Wojennej w Ustce i Sił Powietrznych w Koszalinie), celem opracowania kursu szkolenia SERE –

¹⁹ Zwanych dalej: „UST”.

²⁰ Ustalenie (spośród 6 wniosków i 7 ustaleń) przyjęte w wyniku gry decyzyjnej w zakresie szkolenia szeregowych zawodowych na dodatkowych kursach przygotowujących do zdania egzaminu na podoficera, przeprowadzonej w dniach 24-26.02.2016 r. w Centrum Szkolenia Sił Powietrznych w Koszalinie.

²¹ Propozycja (spośród 3 wniosków i 8 propozycji) ustalona w wyniku narady szkolno-metodycznej kierowniczej kadry JSW, przeprowadzonej w dniach 14-17.03.2017 r. w Centrum Szkolenia Artylerii i Uzbrojenia w Toruniu.

²² Propozycja ustalona na podstawie narady szkolno-metodycznej kierowniczej kadry JSW, przeprowadzonej w dniach 14-17.03.2017 r. w Centrum Szkolenia Artylerii i Uzbrojenia w Toruniu.

²³ Propozycja ustalona na podstawie narady szkolno-metodycznej kierowniczej kadry JSW, przeprowadzonej w dniach 14-17.03.2017 r. w Centrum Szkolenia Artylerii i Uzbrojenia w Toruniu.

poziom A w systemie zdalnym oraz zwiększenie zaangażowania inspektorów DG RSZ w weryfikację programów szkolenia i opracowanie nowych założeń organizacyjno-programowych dla kursów, w których wykorzystywana będzie forma szkolenia zdalnego²⁴;

- 6) zdefiniowanie docelowych potrzeb strukturalno-etatowych dla komórek e-learningu i każdorazowe ujmowanie ich w propozycjach przedkładanych w ramach planowanych zmian związanych z wdrożeniem nowego systemu kierowania i dowodzenia SZ RP²⁵;
- 7) potrzeba (w związku z przyjętym priorytetem zwiększenia rezerw osobowych SZ RP) przygotowania kursów i szkoleń e-learningowych dla żołnierzy służby przygotowawczej, studentów Legii Akademickiej i przygotowania ich do szkolenia teoretycznego oraz praktycznego²⁶.

(akta kontroli, str. 136-198 i 2934-2978)

Inspektorat Szkolenia dokonał również ocen realizacji zadań szkoleniowych i szkoleniowo-metodycznych za lata 2016-2018 wraz z przedstawieniem najważniejszych przedsięwzięć planowanych w tym okresie do realizacji na corocznych odprawach rozliczeniowo-zadaniowych Inspektora Szkolenia DG RSZ²⁷. Wynikiem ww. odpraw było przyjęcie wniosków i propozycji (ośmiu na odprawie w 2017 r. i sześciu na odprawie w 2018 r.)²⁸, w tym m.in. dotyczących:

- 1) opracowania i wdrożenia do działalności szkoleniowej w każdej JSW, co najmniej jednego kursu e-learningowego prowadzonego metodą zdalną lub mieszaną²⁹;
- 2) braku możliwości zrealizowania przez JSW wszystkich zgłoszonych przez JW potrzeb szkoleniowych³⁰ – z uwagi na rosnące zapotrzebowanie kursowe SZ RP.

(akta kontroli, str. 199-219 i 2979-2987)

DG RSZ w sprawozdaniach rocznych ze szkolenia wojsk DG RSZ za lata 2016-2018, składanych do Sztabu Generalnego Wojska Polskiego³¹ przedstawiało m.in.: stopień realizacji planów szkolenia, ocenę własną działalności DG RSZ, zabezpieczenie procesu szkolenia w zakresie: stanu bazy szkoleniowej (w tym: obiektów terenowej infrastruktury szkoleniowej, bazy gabinetowej i ośrodków symulacji, UST oraz ich wykorzystania), oprzyrządowania procesu szkolenia (w instrukcje, podręczniki i programy), zabezpieczenia szkolenia w środki materiałowo-techniczne oraz wykorzystanie środków finansowych.

(akta kontroli, str. 2868-2933)

Strukturę organizacyjną (etat) w JSW podporządkowanych Dowódcy Generalnemu nadał: na podstawie § 4 ust. 1 pkt 1 lit. d decyzji Nr 323/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 11 sierpnia 2015 r. w sprawie działalności kompetencyjnej i organizacyjno-etatowej w resorcie obrony narodowej³² Minister³³ lub Szef Sztabu

²⁴ Wnioski (spośród 8 wniosków i 10 propozycji) ustalone na podstawie warsztatów szkoleniowych dla kadry tworzącej kursy i szkolenia e-learningowe w JSW oraz prowadzącej szkolenia językowe w jednostkach podległych Dowódcy Generalnego RSZ przeprowadzonych w dniach 7-10.11.2016 r. w Wojskowym Ośrodku Szkoleniowo-Kondycyjnym w Zakopanem.

²⁵ Wniosek (spośród 11 wniosków i 8 propozycji) ustalony na podstawie warsztatów szkoleniowych dla kadry tworzącej kursy i szkolenia e-learningowe w JSW oraz prowadzącej szkolenia językowe w jednostkach podległych Dowódcy Generalnego RSZ przeprowadzonych w dniach 13-15.12.2017 r. w Centrum Szkolenia Artylerii i Uzbrojenia w Toruniu.

²⁶ Wniosek (spośród 7 wniosków i 11 propozycji) ustalony na warsztatach szkoleniowych dla kadry tworzącej kursy i szkolenia e-learningowe w JSW oraz prowadzącej szkolenia językowe w jednostkach podległych Dowódcy Generalnego RSZ przeprowadzonych w dniach 18-20.12.2018 r. w Centrum Szkolenia Artylerii i Uzbrojenia w Toruniu.

²⁷ Przeprowadzonych w dniach 19-20.01.2017 r. (za 2016 r.), 11-12.01.2018 r. (za 2017 r.) i 17-18.01.2019 r. (za 2018 r.) w Centrum Szkolenia Artylerii i Uzbrojenia w Toruniu.

²⁸ Z odprawy za 2018 r. Inspektorat Szkolenia, zgodnie z poleceniem Inspektora Szkolenia nie sporządził notatki, ograniczając się do sprawozdania ustnego.

²⁹ Wniosek z odprawy rozliczeniowo-zadaniowej za 2016 r.

³⁰ Wniosek z odprawy rozliczeniowo-zadaniowej za 2017 r.

³¹ Zwanego dalej: „Sztabem Generalnym”.

³² Dz. Urz. poz. 245 ze zm., zwana dalej: „Decyzją MON Nr 323”.

³³ Dla:

Generalnego Wojska Polskiego³⁴ na podstawie obowiązujących w 2004 r. decyzji Ministra: Nr Z-7/MON z dnia 18 czerwca 2001 r. w sprawie wprowadzenia instrukcji o zasadach funkcjonowania systemu kompetencyjnego i organizacyjno-etatowego w resorcie obrony narodowej i Nr 285/MON z dnia 24 października 2003 r. w sprawie realizacji zamierzeń organizacyjno-etatowych i dyslokacyjnych w siłach zbrojnych RP w latach 2004-2005. Szczegółowe zakresy działania tych JSW oraz kompetencje ich komendantów określił na podstawie § 4 ust. 1 pkt 6 lit. a i b decyzji MON Nr 323 Dowódca Generalny³⁵.

(akta kontroli str. 236-331)

1.2. Potrzeby resortu obrony narodowej w zakresie kształcenia, wynikające z planów doskonalenia zawodowego w JSW na kolejne lata³⁶, realizowane były w podległych Dowódcy Generalnemu wyspecjalizowanych centrach szkoleniowych i w szkołach podoficerskich³⁷, a ich planowanie, w kontrolowanym okresie odbywało się na podstawie Decyzji Ministra Nr 420/MON z dnia 12 września 2008 r. w sprawie wprowadzenia w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej systemu doskonalenia zawodowego żołnierzy zawodowych³⁸. Potrzeby szkoleniowe na poszczególne lata zgłaszane były do Inspektoratu Szkolenia³⁹ przez dowódców JW i instytucje resortu obrony narodowej⁴⁰. Całość zgłoszonych ww. potrzeb Inspektorat Szkolenia przysyłał do centrów szkolenia, celem określenia terminów prowadzenia kursów i liczebności grup szkoleniowych w poszczególnych turnusach. W latach objętych kontrolą potrzeby szkoleniowe zgłoszone przez JW i instytucje RON w zakresie przeszkolenia wyniosły: 35 052 żołnierzy w 2016 r., 36 353 żołnierzy w 2017 r.

-
- Centrum Szkolenia Wojsk Inżynieryjnych i Chemicznych – decyzja PF-54/rg./SSG/ZOiU-P1 Ministra z dnia 20.08.2008 r.,
 - Centrum Szkolenia Inżynieryjno-Lotniczego – decyzja PF-35/Org./SSG/ZOiU-P1 Ministra z dnia 30.04.2012 r.,
 - Centrum Szkolenia Marynarki Wojennej – decyzja PF-34/Org./SSG/ZOiU-P1 Ministra z dnia 30.04.2012 r.,
 - Centrum Szkolenia Sił Powietrznych – decyzja PF-35/Org./SSG/ZOiU-P1 Ministra z dnia 30.04.2012 r.
 - Wojskowe Centrum Kształcenia Medycznego – decyzja Z-100/Org./SSG/ZOiU-P1 Ministra z dnia 24.11.2010 r.
 - Szkoła Podoficerska Wojsk Lądowych w Poznaniu, decyzja Z-93/Org./SSG/ZOiU-P1 Ministra z dnia 12.11.2010 r.,
 - Szkoła Podoficerska Sił Powietrznych w Dęblinie, decyzja Z-93/Org./SSG/ZOiU-P1 Ministra z dnia 12.11.2010 r.,
 - Szkoła Podoficerska Marynarki Wojennej w Ustce, decyzja Z-93/Org./SSG/ZOiU-P1 M z dnia 12.11.2010 r.

³⁴ Zwanego dalej: „Szefem Sztabu Generalnego”, dla:

- Centrum Szkolenia Artylerii i Uzbrojenia – rozkaz Szefa Sztabu Generalnego PF-218/Org./P1 z dnia 28.05.2004 r.,
- Centrum Szkolenia Łączności i Informatyki – rozkaz Szefa Sztabu Generalnego PF-218/Org./P1 z dnia 28.05.2004 r.,
- Centrum Szkolenia Wojsk Lądowych – rozkaz Szefa Sztabu Generalnego PF-218/Org./P1 z dnia 28.05.2004 r.

³⁵ Rozkazem Nr Z-111 Dowódcy Generalnego z dnia 1.04.2016 r. w sprawie nadania „Szczegółowego zakresu działania Centrum Szkolenia Artylerii i Uzbrojenia”. Do tego dokumentu kompetencyjnego opracowano zmiany wprowadzone dwoma rozkazami Dowódcy Generalnego, tj. Rozkazem nr 78 z 23.02.2017 r. oraz Rozkazem nr 378 z 1.08.2017 r.

Rozkazem Nr Z-545 Dowódcy Generalnego z dnia 1.12.2016 r. w sprawie nadania „Szczegółowego zakresu działania Centrum Szkolenia Łączności i Informatyki”.

Rozkazem Nr Z-40 Dowódcy Generalnego z dnia 17.02.2016 r. w sprawie nadania „Szczegółowego zakresu działania Centrum Szkolenia Wojsk Inżynieryjnych i Chemicznych we Wrocławiu”.

Rozkazem Nr Z-90 Dowódcy Generalnego z dnia 22.03.2016 r. w sprawie nadania „Szczegółowego zakresu działania Centrum Szkolenia Wojsk Lądowych”. Do tego dokumentu kompetencyjnego opracowano zmiany wprowadzone dwoma rozkazami Dowódcy Generalnego, tj. Rozkazem nr 253 z 8.06.2016 r. i Rozkazem nr 374 z 28.07.2017 r.

Rozkazem Nr Z-659 Dowódcy Generalnego z dnia 21.12.2015 r. w sprawie nadania „Szczegółowego zakresu działania Centrum Szkolenia Inżynieryjno-Lotniczego”.

Rozkazem Nr Z-562 Dowódcy Generalnego z dnia 7.12.2016 r. w sprawie nadania „Szczegółowego zakresu działania Centrum Szkolenia Marynarki Wojennej”.

Rozkazem Nr Z-626 Dowódcy Generalnego z dnia 3.12.2015 r. w sprawie nadania „Szczegółowego zakresu działania Centrum Szkolenia Sił Powietrznych”.

Rozkazem Nr Z-34 Dowódcy Generalnego z dnia 30.01.2017 r. w sprawie nadania „Szczegółowego zakresu działania Wojskowego Centrum Kształcenia Medycznego”.

³⁶ Zwane dalej: „Planami doskonalenia zawodowego”.

³⁷ W tym w dziewięciu centrach szkolenia: Centrum Szkolenia Artylerii i Uzbrojenia w Toruniu (zwane dalej: „CSAiU”), Centrum Szkolenia Łączności i Informatyki z Zegrza (zwane dalej: „CSLiI”), Centrum Szkolenia Wojsk Lądowych w Poznaniu (zwane dalej: „CSWL”), Centrum Szkolenia Wojsk Inżynieryjnych i Chemicznych we Wrocławiu (zwane dalej: „CSWliCh”), Centrum Szkolenia Inżynieryjno-Lotniczego w Dęblinie (zwane dalej: „CSiL”), Centrum Szkolenia Marynarki Wojennej w Ustce (zwane dalej: „CSMW”), Centrum Szkolenia Sił Powietrznych w Koszalinie (zwane dalej: „CSSP”), Wojskowego Centrum Kształcenia Medycznego w Łodzi (zwane dalej: „WCKM”), Centrum Szkolenia Logistyki w Grupie (zwane dalej: „CSL” – w strukturze DG RSZ do grudnia 2018 r.) , trzech szkołach podoficerskich: Szkole Podoficerskiej Wojsk Lądowych w Poznaniu (zwana dalej: „SPWL”), Szkole Podoficerskiej Sił Powietrznych w Dęblinie (zwanej dalej: „SPSP”) i Szkole Podoficerskiej Marynarki Wojennej w Ustce (zwanej dalej: „SPMW”), oraz w Ośrodku Szkolenia Nurków i Pletwonurków Wojska Polskiego w Gdyni.

³⁸ Dz. Urz. MON Nr 18, poz. 241, zwana dalej: „Decyzją Nr 420”.

³⁹ Za wyjątkiem planu doskonalenia w Centrum Szkolenia Logistyki, które opracowywał Inspektorat Wsparcia SZ.

⁴⁰ Zwany dalej: „RON”.

i 34 800 żołnierzy w 2018 r. Centra szkolenia oraz podległe im szkoły podoficerskie w ramach swoich możliwości szkoleniowych (posiadanego etatu, potencjału dydaktycznego, zasobów infrastruktury, w tym: bazy dydaktycznej, możliwości zakwaterowania i wyżywienia oraz zabezpieczenia materiałowego) określały możliwe liczby żołnierzy do przeszkolenia (możliwości szkoleniowe JSW). Powyższe stanowiło dla Inspektoratu Szkolenia podstawę sporządzenia limitów żołnierzy do przeszkolenia dla poszczególnych komponentów SZ, które zgłosiły potrzeby szkoleniowe. Według wyjaśnień Szefa OKZ przy przydziale miejsc dla poszczególnych komponentów, w pierwszej kolejności brane były pod uwagę zadania stojące w danym roku przed JW zgłaszającymi potrzeby szkoleniowe (udział w misjach, wydzielenie Grupy Bojowej UE, wzmocnienie ściany wschodniej, bieżące potrzeby JW wynikające z ukończenia jednostek). Sporządzone przez Inspektorat Szkolenia projekty planów doskonalenia zawodowego (wraz z ww. potrzebami JW i instytucji RON) – przed zatwierdzeniem przez Dowódcę Generalnego – uzgadniane były z: właściwymi inspektorami, komórkami organizacyjnymi DG RSZ (w tym z Zarządem Zasobów Osobowych w DG RSZ⁴¹ w zakresie kursów kwalifikacyjnych na stopień etatowy podoficera i podoficera starszego oraz kursu doskonalącego dla szeregowych zawodowych posiadających zgodę na przystąpienie do egzaminu na podoficera)⁴² i z gestorami kursów.

W pierwotnych planach doskonalenia zawodowego⁴³ na lata 2016-2018 przyjęto następujące liczby podoficerów i szeregowych zawodowych do przeszkolenia: odpowiednio: 37 348⁴⁴, 34 963⁴⁵ i 32 247⁴⁶. Natomiast przeszkolono w 2016 r. – 38 845 podoficerów i szeregowych zawodowych⁴⁷, w 2017 r. – 36 647 podoficerów i szeregowych zawodowych⁴⁸ oraz w 2018 r. – 34 374 podoficerów i szeregowych zawodowych⁴⁹.

(akta kontroli str. 332-383, 1820-1825 i 2988)

W okresie objętym kontrolą JSW podlegające Dowódcy Generalnemu w niepełnym stopniu zaspokajały potrzeby szkoleniowe sił zbrojnych RP⁵⁰. W latach 2016-2018 centra szkoleniowe zapewniały realizację zgłaszanych przez JW i instytucje RON potrzeb szkoleniowych (w pierwotnych planach szkoleń na te lata) w zakresie kursów i szkoleń specjalistycznych realizowanych w tych centrach na poziomie 66% w 2016 r. (na zgłoszone do DG RSZ potrzeby przeszkolenia 35 052 osób, w pierwotnym planie doskonalenia zawodowego na 2016 r. przewidziano przeszkolenie 23 264 osób), 63% w 2017 r. (na zgłoszone do DG RSZ potrzeby przeszkolenia 36 353 osób, w pierwotnym planie doskonalenia zawodowego na 2017 r. przewidziano przeszkolenie 22 569 osób) i 66% w 2018 r. (na zgłoszone do DG RSZ potrzeby przeszkolenia 34 800 osób, w pierwotnym planie doskonalenia zawodowego na 2018 r. przewidziano przeszkolenie 22 826 osób)⁵¹ zgłoszonych potrzeb w tym zakresie przez JW i instytucje RON.

⁴¹ Zwany dalej: „J-1”.

⁴² Potrzeby w zakresie tych kursów podlegały weryfikacji po zaakceptowaniu przez Ministra „Harmonogramu zmian w stanach osobowych Sił Zbrojnych RP” w danym roku.

⁴³ Zatwierdzonych przez Dowódcę Generalnego odpowiednio: 28.09.2015 r. – na 2016 r., 28.09.2016 r. – na 2017 r. i 6.10.2017 r. – na 2018 r.

⁴⁴ W tym w centrach szkoleniowych 35 236 żołnierzy.

⁴⁵ W tym w centrach szkoleniowych 31 860 żołnierzy.

⁴⁶ W tym w centrach szkoleniowych 29 192 żołnierzy.

⁴⁷ 36 363 w centrach szkolenia, a 2 482 w szkołach podoficerskich.

⁴⁸ 33 515 w centrach szkolenia, a 3 132 w szkołach podoficerskich.

⁴⁹ 31 083 w centrach szkolenia, a 3 291 w szkołach podoficerskich.

⁵⁰ Zwane dalej: „SZ” lub „SZ RP”.

⁵¹ W całym okresie objętym kontrolą (lata 2016-2018) jedynie „CSiL” w pełni zaspokajało potrzeby szkoleniowe zgłoszone do DG RSZ – odpowiednio na poziomie (100,83%), (129,62%), (120,63%). W 2016 r. zgłoszone potrzeby szkoleniowe w najmniejszym zakresie zaspokajało „CSMw” (48,23%), a zaspokajanie potrzeb szkoleniowych w pozostałych 7 centrach w 2016 r. kształtowało się następująco: „CSLiI” (56,63%); „CSWLi” (58,32%); „CSWLiCH” (59,41%); CSL (72,51%); „WCKM” (80,34%); „CSAiU” (92,23%); „CSSP” (92,89%). W 2017 r. potrzeby szkoleniowe w najmniejszym stopniu zostały wypełnione w „CSWLiCH” (43,35%), a w pozostałych 7 centrach odpowiednio: „CSMw” (45,44%); „CSWLi” (48,65%); „CSLiI” (61,47%);

Szef Wydziału Kształcenia na Odległość OKZ DG RSZ wyjaśnił, że brak możliwości realizacji przez centra szkoleniowe zgłoszonych potrzeb w zakresie szkoleń wynika w wielu przypadkach z ich kumulacji z lat poprzednich, a także dużego zapotrzebowania na kursy niezwiązane z obsługą sprzętu wojskowego⁵² oraz wprowadzeniem określonych wymogów dotyczących dużej grupy żołnierzy⁵³. Na ograniczenie możliwości szkoleniowych w centrach szkoleniowych, według tych wyjaśnień wpływ miały również prowadzone w nich inwestycje w zakresie remontów infrastruktury socjalno-bytowej. W wyjaśnieniach wskazał ponadto, że DG RSZ we współpracy z JSW stale pracuje nad zwiększeniem ich możliwości szkoleniowych, poprzez: prowadzenie szkoleń instruktorów mało wymagających, krótkotrwałych szkoleń realizowanych w JW, dedykowanych szerokiej grupie żołnierzy⁵⁴ oraz wprowadzanie do kursów modułów e-learningowych, powodujących skrócenie części stacjonarnych kursów wymagających zaangażowania centrów szkolenia, w efekcie zwiększających ich „przepustowość”⁵⁵. Ponadto według tych wyjaśnień, celem zwiększenia możliwości szkoleniowych DG RSZ kieruje do centrów szkoleniowych sprzęt wojskowy⁵⁶ niezbędny do zabezpieczenia zwiększonej liczby szkolonych, w tym w celu uruchomienia dodatkowych edycji kursów doskonalących. W swoich wyjaśnieniach wskazał również na ograniczenia wzrostu możliwości prowadzenia szkoleń związane z: zwiększeniem zapotrzebowania na szkolenia specjalistyczne słuchaczy uczelni wojskowych (z 694 w 2015 r. do 2 042 w 2019 r.), koniecznością realizowania szkoleń przez personel centrów wyszkolenia w JW⁵⁷, trudności w ukończeniu centrów szkolenia w związku z pierwszeństwem zadań w tym zakresie wskazywanym przez Departament Kadr MON (m.in.: utworzenia WOT, sformowanie Centrum Operacji Cybernetycznych i Narodowego Centrum Kryptologii⁵⁸, Wojskowego Biura Łączności, formowanie 18. Dywizji Zmechanizowanej, Dowództwa Wielonarodowego Korpusu Północny-Wschód i JW zabezpieczających jego funkcjonowanie) oraz odpływ kadry z centrów szkolenia do ww. nowo tworzonych JW.

(akta kontroli str. 2825 ,2829-2831)

Od grudnia 2018 r. Inspektorat Wsparcia SZ wraz z podległym mu CSL przestał być podporządkowany DG RSZ. Według wyjaśnień Dowódcy Generalnego nie miało to wpływu na realizację doskonalenia zawodowego, ponieważ od sformowania w 2014 r. CSL funkcjonowało w bezpośredniej podległości Inspektoratu Wsparcia SZ.

(akta kontroli str. 2816 i 2820)

Szef Zarządu Szkolenia Bojowego Dowództwa Komponentu Wojsk Specjalnych w sprawie uformowania centrum szkolenia wojsk specjalnych, wyjaśnił m.in., że: (...) *Praca nad utworzeniem dla Wojsk Specjalnych odrębnego centrum szkolenia ma swoje uzasadnienie w specyficznych potrzebach (dotychczas brak wyspecjalizowanego ośrodka szkolącego na potrzeby Wojsk Specjalnych w specjalności wojskowej SW26) uzupełnień etatowych struktur oraz doskonalenia*

„CSL” (67,83%); „WCKM” (68,48%); „CSSP” (83,44%); „CSAiU” (90,89%). W roku 2018 stopień realizacji potrzeb szkoleniowych w 8 centrach szkolenia wyniósł: „CSL” (57,95%); „CSWliCH” (58,10%); „CSMW” (64,63%); „CSŁil” (66,18%); „CSWL” (67,53%); „WCKM” (71,76%); „CSAiU” (84,25%); „CSSP” (85,54%).

⁵² Przykładowo w 2016 r. na kursy w zakresie obsługi MS OFFICE w CSMW zgłoszono 1 280 osób, co stanowiło 35% wszystkich potrzeb szkoleniowych zgłoszonych w 2016 r. do CSMW.

⁵³ Np. kursy SERE B, na które do CSMW zgłoszono: w 2016 r. potrzeby przeszkolenia 256 osób, a w 2017 r. - 449 osób.

⁵⁴ Przykładowo: w CSWL *Kurs podstawowy z zakresu walki i bezpiecznego postugiwania się bronią* – poziom „A” (1 dniowy), potrzeby zgłoszone: w 2017 r. – 1122 żołnierzy, w 2018 r. – 142 żołnierzy (wyłącznie dla podchorążych AWL), *Kurs SERE* poziom A i B, które w większości dla dużych grup w JW prowadzą instruktorzy przeszkoleni w CSWL.

⁵⁵ W latach 2016-2019 (do czerwca) w centrach szkoleniowych podległych DG RSZ wprowadzono moduły e-learningowe do kursów mieszanych, a do końca 2019 r. planowane jest wprowadzenie dodatkowo 36 szkoleń e-learningowych.

⁵⁶ Zwany dalej: „SpW”.

⁵⁷ W przypadku szkoleń znacznej ilości osób, np. w ramach przygotowania PKW, którego obsada znana jest na krótko (2-3 miesiące) przed udaniem się kontyngentu w rejon misji.

⁵⁸ Obecnie Narodowe Centrum Bezpieczeństwa Cybernetycznego – bazującego w znacznej mierze na personalu CSŁil.

specjalistycznego i kwalifikacyjnego kadr Wojsk Specjalnych. (...) Na chwilę obecną zrealizowano:

- opracowano koncepcję utworzenia centrum, w tym projekt struktury organizacyjnej centrum wraz z założeniami do organizacji ośrodków specjalistycznych w ramach centrum;
- uzgodniono lokalizację elementów składowych centrum;
- przygotowano symulacje potrzeb etatowych i limity zatrudnienia;
- uzgodniono projekt etatu centrum oraz zakres działań;
- zidentyfikowano akty prawne wymagające zmian i przygotowano rozkazy do ich wprowadzenia;
- zidentyfikowano zakres niezbędnych programów szkolenia;
- ustalono zakres zagadnień wymagających przygotowania dotyczący procedur kadrowych oraz wyposażenia niezbędnego na potrzeby centrum;
- opracowano projekt decyzji Ministra w sprawie utworzenia centrum.

Do utworzenia tego centrum niezbędna jest decyzja Ministra i na dzień zakończenia czynności kontrolnych NIK trwały konsultacje oraz uzgodnienia w tym zakresie.

(akta kontroli, str. 384-385)

Inspektor Szkolenia na wniosek I Zastępcy Szefa Sztabu Generalnego⁵⁹ sporządził i przesłał do Szefa Zarządu Organizacji i Uzpełnień P-1 Sztabu Generalnego⁶⁰ *Informację dotyczącą identyfikacji problemów i diagnozy funkcjonowania centrów szkolenia i szkół podoficerskich oraz propozycji wprowadzenia systemu motywacyjnego*. W informacji tej wskazano m.in. na następujące problemy w funkcjonowaniu centrów szkolenia i szkół podoficerskich:

- zbyt małe możliwości szkoleniowe tych JSW w stosunku do potrzeb szkoleniowych zgłaszanych przez JW i instytucje RON;
- trudności w realizacji procesu szkolenia w związku z: niską obsadą etatową obiektów szkoleniowych (uniemożliwiająca pracę w systemie dwuzmianowym)⁶¹ i stanowisk instruktorów⁶², wyposażeniem w SpW starszej generacji (często wersje prototypowe odbiegające od obecnie eksploatowanych w JW) również na poziomie poniżej pełnego ukończenia oraz ze zwiększaniem zadań w zakresie szkolenia służby przygotowawczej do NSR;
- małe zainteresowanie kadry SZ służbą w centrach szkoleniowych i szkołach podoficerskich.

W ww. informacji wskazano na niecelowość (w związku z dużymi kosztami) powoływania nowych centrów szkolenia i szkół podoficerskich oraz na konieczność zaspokajania rosnących potrzeb szkoleniowych SZ, zmian organizacyjnych w postaci wprowadzenia odpowiednich cykli szkoleniowych dedykowanych do poszczególnych rodzajów wojsk. Ponadto w informacji tej wskazano na potrzebę wprowadzenia systemu motywacyjnego, pozwalającego na zwiększenie zainteresowania kadry SZ służbą w centrach szkoleniowych i szkołach podoficerskich.

(akta kontroli, str. 388-405)

W grudniu 2017 r. Sztab Generalny opracował Ekspertyzę stanowiącą podstawę do decyzji w sprawie wprowadzenia systemu motywacyjnego, w celu zainteresowania kadry SZ RP służbą w centrach szkolenia i szkołach podoficerskich. W ww. ekspertyzie wskazano problemy w funkcjonowaniu systemu szkolenia SZ, w tym:

⁵⁹ Pismo P1/7112 z 18.11.2017 r. dot. przygotowania materiałów w związku z wdrożeniem rekomendacji Strategicznego Przeglądu Obronnego 2016 r.

⁶⁰ Pismo Nr 71130/DG/2/17 z 27.11.2017 r.

⁶¹ W dokumencie wskazano m.in., że: obsada personalna w JSW kształtowała się w korpusach: oficerów na poziomie 84%, podoficerów na poziomie 85% i szeregowych zawodowych na poziomie 93%.

⁶² W dokumencie wskazano, że braki w ukończeniu stanowisk dydaktycznych, bezpośrednio związanych z procesem szkolenia wynosiły: w korpusie oficerskim około 82%, a w korpusie podoficerskim około 86%.

ponadnormatywne obciążenia kadry dydaktycznej w centrach i ośrodkach szkolenia, brak rozwoju infrastruktury (bazy szkoleniowej i kwaterunkowej), brak nowo wprowadzonego w SZ SpW. Powyższe (według tego raportu) skutkowało obniżeniem poziomu szkolenia oraz zapewnieniem jedynie w minimalnym stopniu nowo wyszkolonych kadr do realizacji zadań w strukturach SZ. W ekspertyzie tej zawarto analizę funkcjonowania centrów szkolenia i szkół podoficerskich (w zakresie ich struktury organizacyjnej⁶³ i etatowej⁶⁴), wskazano przyczyny wakatów⁶⁵ oraz przedstawiono prognozy ich rozwoju⁶⁶. W ekspertyzie tej określono również potrzebę wprowadzenia systemu motywacyjnego pozwalającego na zwiększenie zainteresowania kadry SZ służbą w centrach szkolenia i szkołach podoficerskich (wraz z propozycją takiego systemu i kalkulacją kosztów jego wprowadzenia⁶⁷). W rekomendacjach ww. ekspertyzy wskazano na:

- potrzebę przebudowy modelu przebiegu służby w taki sposób, aby preferować przy awansach na wyższe stanowiska żołnierzy, którzy odbyli co najmniej jedną kadencję na stanowiskach dydaktycznych w JSW;
- stworzyć dla żołnierzy zawodowych pełniących służbę na stanowiskach dydaktycznych w JSW odpowiednie warunki awansów oraz wsparcia dla podwyższenia kwalifikacji;
- rozważyć możliwość wprowadzenia elementu finansowego do systemu motywacyjnego według propozycji zawartej w tej ekspertyzie.

(akta kontroli, str. 406-434)

Współpraca pomiędzy inspektorami poszczególnych rodzajów wojsk a Inspektorem Szkolenia w zakresie działania i rozwoju JSW realizowana była w zakresie planowania i realizacji szkoleń, nowo wprowadzanego sprzętu wojskowego, pozyskiwania kandydatów na instruktorów, wyposażenia JSW w тренаżery i symulatory oraz oddelegowania specjalistów oraz sprzętu z JW w celu pełnego zabezpieczenia realizacji szkolenia w JSW i wykorzystania ich doświadczeń.

(akta kontroli, str. 435-458)

Dowódca Generalny dokonywał w latach 2016-2018 oceny sytuacji kadrowej DG RSZ. W ocenach tych corocznie formułowane były wnioski wynikające z działalności prowadzonej w badanym obszarze oraz zadania przewidziane do realizacji na rok następny. W zakresie objętym kontrolą wnioski w tych ocenach dotyczyły: konieczności podjęcia działań mających na celu m.in.: odbiurokratyzowanie procedur, wdrożenia jednolitej wersji systemu SEW on-line⁶⁸ posiadającej pełną funkcjonalność, uproszczenie systemu powoływania do zawodowej służby wojskowej; przeciwdziałanie „odpływowi” kadry zawodowej ze struktur DG RSZ; zwiększenie „dopływu” absolwentów. Natomiast jako zadania priorytetowe w badanym obszarze wskazano w tych ocenach: dobór i szkolenie kandydatów na podoficerów wyłącznie z wyróżniających się żołnierzy korpusu szeregowych zawodowych, spełniających wymogi formalne; terminowe kierowanie szeregowych zawodowych na kursy przygotowujące na pierwsze stanowiska podoficerskie, z uwzględnieniem rzeczywistych potrzeb jednostek wojskowych; przestrzeganie terminów zgłoszeń na szkolenia w kraju i za granicą, a w szczególności na kursy

⁶³ Wskazując m.in., że w JSW według stanu na 29.11.2017 r. było 1 210 stanowisk etatowych bezpośrednio związanych z procesem szkolenia specjalistycznego i doskonalenia zawodowego i aż 2 410 (tj. prawie dwukrotnie więcej) stanowisk obszaru zabezpieczenia.

⁶⁴ Ukompletowanie na poziomie: 89,0%, z czego na stanowiskach oficerskich – 78,1% (oficerów starszych – 92,2% i oficerów młodszych – 70,0%), na stanowiskach podoficerskich – 88,0%, a na stanowiskach szeregowych zawodowych – 97,9%.

⁶⁵ Głównie w związku z niskimi stopniami etatowymi wykładawców, brakiem możliwości awansów, brakiem dodatków, brakiem wyrażania zgody na przenoszenie żołnierzy z JW do JSW oraz zwiększenia się liczby żołnierzy przenoszonych do rezerwy wskutek wypowiedzenia stosunku służbowego zawodowej służby wojskowej.

⁶⁶ Rozwój systemu szkolnictwa wojskowego w kierunku szkół podoficerskich (w których służyć ma elita podoficerów), wyposażonych w nowoczesny SpW, będący odzwierciedleniem SpW użytkowanego w SZ. Ponadto potrzeba utworzenia centrów szkolenia: Wojsk Specjalnych i Żandarmerii Wojskowej.

⁶⁷ Szacunkowy koszt około 4,5 mln zł.

⁶⁸ System Ewidencji Wojskowej.

pozaplanowe; zwiększanie znajomości języka angielskiego poprzez uczestnictwo w kursach językowych. W powyższych opracowaniach dokonywano analizy przyczyn nieprawidłowości dotyczących sytuacji kadrowej w Siłach Zbrojnych, wskazując m.in. na: realizację narzuconego limitu ewidencyjnego przy jednoczesnym formowaniu nowych jednostek wojskowych (np. WOT); zniesienie bariery 12 lat służby wojskowej dla szeregowych zawodowych; niewystarczającą liczbę miejsc na kursach kwalifikacyjnych na stopień sierżanta oraz na kursach dla szeregowych zawodowych przygotowujących do egzaminu na podoficera; długotrwałe procedury powołania do zawodowej służby wojskowej (czasochłonne badania lekarskie); późne przysyłanie wykazów imiennych kandydatów zakwalifikowanych na kursy (kilka dni przed rozpoczęciem kursu); braki w obsadach etatowych oraz konieczność powierzania dodatkowych obowiązków i realizacji ponadplanowych zadań; utrzymujący się niedobór kandydatów do służby w korpusie podoficerskim w grupie osobowej inżynierjno-lotniczej (SIL); brak wystarczającej liczby kandydatów do zawodowej służby wojskowej w korpusie szeregowych zawodowych na stanowiska specjalistyczne (np. kierownicy kategorii C i C+E).

(akta kontroli, str. 496 – 501; 533 – 538 i 593 - 602)

1.3. Zgodnie z decyzją Nr 321/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 7 września 2011 r. w sprawie procesu kształcenia i doskonalenia zawodowego na potrzeby Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej⁶⁹, na podstawie „rozkazów Dowódcy Generalnego do działalności Dowództwa Generalnego oraz JW podległych Dowódcy Generalnemu”⁷⁰, inspektorzy poszczególnych rodzajów wojsk oraz Inspektor Szkolenia opracowali wytyczne do działalności szkoleniowej w jednostkach wojskowych DG RSZ⁷¹. W dokumentach tych ustalono m.in.: główne kierunki w zakresie szkolenia wojsk, dowództw i sztabów, kształcenia zawodowego, szkolenia rezerw osobowych, zabezpieczenia procesu szkolenia, spraw organizacyjnych dotyczących procesu szkolenia. Wytyczne do organizacji kształcenia i szkolenia żołnierzy przekazywane były do jednostek podległych⁷².

(akta kontroli str. 625-1095)

Badania 100 obowiązujących w kontrolowanym okresie programów szkolenia w jednostkach bezpośrednio podległych Dowódcy Generalnemu RSZ wykazały, że 60 programów (opracowanych w latach 2015-2018) zatwierdził Dowódca Generalny RSZ, a z pozostałych 40 zbadanych (opracowanych w latach 2009-2014): Dowódca Wojsk Lądowych, Dowódca Sił Powietrznych, Dowódca Marynarki Wojennej, Szef Szkolenia Marynarki Wojennej, Szef Inspektoratu Służby Zdrowia WP, Szef Inspektoratu Uzbrojenia, komendanci: CSL, CSWL, CSMW i Minister Zdrowia⁷³. W ww. programach szkoleniowych określono m.in. założenia ogólne jego realizacji, ustalenia organizacyjno-szkoleniowe i metodyczne, przedmiotową tematykę

⁶⁹ Dz. Urz. MON Nr 18, poz. 266.

⁷⁰ Rozkazy: nr Z-618 z dnia 27.11.2015 r., nr Z-527 z dnia 21.11.2016 r. i nr 570 z dnia 17.11.2017 r.

⁷¹ Odpowiednio Wytyczne: **Inspektora Szkolenia**: Nr 97 z 28.12.2015 r. do działalności jednostek wojskowych DG RSZ w 2016 r., Nr 33 z 20.04.2016 r. w zakresie wdrażania do procesu dydaktycznego (działalności szkoleniowej) metod i technik kształcenia (szkolenia) zdalnego (na odległość), Nr 77 z 2.12.2016 r. do działalności szkoleniowej w jednostkach wojskowych Dowództwa Generalnego RSZ w 2017 r., Nr 86 z 4.12.2017 r. do działalności szkoleniowej w jednostkach wojskowych Dowództwa Generalnego RSZ w 2018 r.; **Inspektora Sił Powietrznych**: Nr 100 z 31.12.2015 r. do działalności Sił Powietrznych w 2016 r., Nr 79 z 16.12.2016 r. do działalności Sił Powietrznych w 2017 r., Nr 4 z 9.01.2018 r. do działalności Sił Powietrznych w 2018 r.; **Inspektora Wojsk Lądowych**: Nr 96 z 21.10.2014 r. do działalności jednostek merytorycznie podległych Inspektorowi Wojsk Lądowych DG RSZ w 2015 r. (obowiązujące również w 2016 r.), Z-527 z 21.11.2016 r. do działalności jednostek merytorycznie podległych Inspektorowi Wojsk Lądowych DG RSZ w 2017 r. i Z-570 z 17.11.2017 r. do działalności jednostek merytorycznie podległych Inspektorowi Wojsk Lądowych DG RSZ w 2018 r.; **Inspektora Rodzajów Wojsk**: Nr 93 z 18.12.2015 r. do działalności wojsk w 2016 r., Nr 84 z 23.12.2016 r. do działalności wojsk w 2017 r., Nr 95 z 20.12.2017 r. do działalności wojsk w 2018 r.; **Inspektora Marynarki Wojennej**: z 22.12.2015 r. do działalności na 2016 r., z 5.01.2017 r. do działalności na 2017 r., z 19.02.2018 r. do działalności na 2018 r.; **Inspektora Wojsk Specjalnych**: Nr 98 z 28.12.2015 r. do szkolenia w 2016 r., Nr 86 z 23.12.2016 r. do szkolenia WS w 2017 r., Nr 83 z 23.11.2017 r. do szkolenia WS w 2018 r.

⁷² W systemie ARCUS.

⁷³ Program kursu doskonalącego dla ratowników medycznych w ramach doskonalenia zawodowego – zatwierdzony 6.11.2017 r.

szkolenia w podziale na etapy szkolenia, ocenę poziomu wyszkolenia oraz wsparcie i zabezpieczenie procesu szkolenia.

(akta kontroli, str. 1191-1230, 1233-1266, 1270-1275, 1285-1291, 1308-1459, 1549-1555, 1617-1618, 1621-1626, 1668-1671, 1673-1674 i 1692-1706)

W opracowanych w Dowództwie Generalnym wytycznych do planowania szkoleń na kolejne lata uwzględniono założenia przyjęte w ww. programach szkoleniowych opracowanych przez poszczególne Zarządy funkcjonujące w ramach Inspektoratów Wojsk. Dokumenty w zakresie planowania szkoleń zostały opracowane z uwzględnieniem instrukcji o jednolitym planowaniu działalności w Siłach Zbrojnych RP⁷⁴.

(akta kontroli, str. 1096-1161)

W przypadku planowania szkoleń na nowo zakupionym sprzęcie, jak wyjaśnili Gestorzy SpW⁷⁵ określali oni potrzeby dotyczące szkolenia instruktorów, które były zapisane w zawieranych umowach na dostawy SpW oraz w założeniach organizacyjno-programowych szkoleń z zakresu właściwego danemu Gestorowi. Według tych wyjaśnień, programy szkoleniowe obsługi i eksploatacji tego SpW, przed zatwierdzeniem przez DG RSZ były uzgadniane z poszczególnymi Gestorami. Jeżeli szkolenie było realizowane przez producenta sprzętu, program opracowywał producent, a właściwy Gestor ten program uzgadniał.

(akta kontroli, str. 1162 – 1185;1186 -1190;1462-1824)

JSW zgłaszały swoje potrzeby szkoleniowe na etapie zbierania danych do Planu doskonalenia zawodowego. Potrzeby te formułowane były w oparciu o katalog dostępnych kursów doskonalących i kwalifikacyjnych, publikowany corocznie w momencie rozpoczęcia planowania w sieci MILNET-Z na stronie Wydziału Doskonalenia Zawodowego. Zgłaszający potrzeby szkoleniowe wypełniali stosowne zapotrzebowania i przesyłali je do Inspektora Szkolenia. W złożonych wyjaśnieniach, Inspektor Szkolenia stwierdził, że (...) *W procesie przydziału miejsc centra szkolenia są traktowane priorytetowo z uwagi na konieczność posiadania niezbędnej liczby przeszkolonego personelu dydaktycznego i instruktorskiego. Jest to warunek do posiadania możliwości szkoleniowych celem realizacji potrzeb szkoleniowych innych komponentów Sił Zbrojnych RP. (...) Przyczyny jakie warunkują zgłaszanie potrzeb szkoleniowych to przede wszystkim fluktuacja kadr, wprowadzenie na wyposażenie jednostek wojskowych nowego sprzętu lub przebrojenie ich na inny sprzęt wojskowy oraz udział w misjach zagranicznych, do których wymogi operacyjne określają ściśle jakie szkolenia powinni odbyć ich uczestnicy (...).*

(akta kontroli, str. 1460-1461)

1.4. W latach 2016-2018 poszczególne rodzaje wojsk pozyskały łącznie 60 nowych typów uzbrojenia i sprzętu wojskowego. W ramach kontroli szczegółowym badaniem objęto szkolenie żołnierzy w związku z pozyskaniem przez Zarząd Wojsk Rakietowych i Artylerii Inspektoratu Wojsk Lądowych dywizyjnego modułu ogniowego 155 mm sh „KRAB” oraz kompanijnych modułów ogniowych 120 mm moździerz samobieżnych pk „RAK” na podwoziu kołowym KTO „Rosomak” ⁷⁶.

⁷⁴ Decyzja Nr 124/Org./DG RSZ Ministra Obrony Narodowej z dnia 24.03.2015 w sprawie wprowadzenia do użytku „Jednolitych procedur działalności bieżącej w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

⁷⁵ Szef Oddziału Gestorstwa i Rozwoju – Zastępca Szefa Zarządu Wojsk Pancernych i Zmechanizowanych Inspektoratu Wojsk Lądowych DG RSZ; Szef Oddziału Obrony Powietrznej i Przeciwrakietowej; Szef Oddziału Gestorstwa i Rozwoju Zarządu Wojsk Rakietowych i Artylerii; Oddział Rozpoznania i Walki Elektronicznej; Szef Zarządu Wojsk Aeromobilnych i Zmotoryzowanych; Szef Oddziału Gestorstwa i Rozwoju ZWAIz IW; Szef Oddziału Gestorstwa ZWDiŁ IRW; Szef Zarządu Obrony przed Bronią Masowego Rażenia; Szef Oddziału Techniki Morskiej Zarządu Uzbrojenia Inspektoratu Marynarki Wojennej; Szef Zarządu Inżynierii Wojskowej Inspektoratu Rodzajów Wojsk; Szef Zarządu Wojskowej Służby Zdrowia w Inspektoracie Rodzajów Wojsk.

⁷⁶ Na podstawie umów:

Nr IU/47/VI-20/ZS/NEGZJW/DOS/SS/2016-2019/300 z 28.04.2016 r. na dostawę wybranych elementów składowych kompanijnych modułów ogniowych o kryptonimie „RAK”.

Ww. artyleryjski SpW pozyskany został w ilościach i terminach przewidzianych w obowiązujących w okresie objętym kontrolą Planach Modernizacji Technicznej SZ RP oraz harmonogramach rzeczowo-kosztowo-terminowych realizacji umów i rozliczania zaliczek na dostawę tego SpW⁷⁷. Na podstawie ww. umów zrealizowano dostawy modułów ogniowych 120 mm moździerzy samobieźnych pk „RAK” na podwoziu kołowym KTO „Rosomak” do JW określonych w zawartych umowach.

W przypadku ww. artyleryjskiego SpW, zgodnie z zawartymi umowami szkolenia z obsługi tego sprzętu przeprowadzał jego producent:

- w przypadku 120 mm moździerzy samobieźnych pk „RAK” oraz artyleryjskich wozów remontu uzbrojenia wchodzących w skład modułów ogniowych: instruktorów, osób funkcyjnych SpW w CSAiU, osób funkcyjnych SpW, z JW które otrzymały sprzęt⁷⁸, techników i przedstawicieli Centralnych Organów Logistycznych⁷⁹. Przeszkolenia takie producent przeprowadził dla: 29 instruktorów i osób funkcyjnych SpW z CSAiU i 400 funkcyjnych SpW, które otrzymały moduły tego SpW i mają otrzymać kolejny moduł oraz obsługi i eksploatacji artyleryjskich wozów remontu uzbrojenia – 11 techników, przedstawicieli Centralnych Organów Logistycznych i instruktorów z CSAiU;
- w przypadku modułu ogniowego 155 mm sh „KRAB”: osób funkcyjnych stanowiących obsadę funkcjonalną SpW, funkcyjnych i instruktorów z CSAiU oraz przedstawicieli Centralnych Organów Logistycznych. Przeszkolenia takie producent przeprowadził łącznie dla 116 osób (w tym: 10 instruktorów i osób funkcyjnych SpW z CSAiU i 106 osób funkcyjnych SpW, z JW które otrzymały SpW w ramach I modułu oraz przedstawicieli Centralnych Organów Logistycznych).

(akta kontroli, str. 1186-1190, 1462-1516, 2989-3003, 3115-3125 i 3233-3234)

Szef Zarządu Wojsk Rakietowych i Artylerii wyjaśnił, że celem skrócenia okresu szkolenia i obniżenia kosztów, przed rozpoczęciem szkolenia u producenta, ww. funkcyjni 120 mm moździerzy samobieźnych pk „RAK” uzyskują uprawnienia w zakresie obsługi systemu TOPAZ i radiostacji RRC 9311AP (dowódcy moździerzy) oraz kierowania i obsługi KTO Rosomak lub pojazdów o DMC powyżej 3,5 t (kierowcy wozów artyleryjskich lub wozów remontu uzbrojenia). Szkolenia funkcyjnych ww. SpW w CSAiU planowane były od 2019 r. na kursach, do których założenia organizacyjno-programowe zostały opracowane w 2018 r., na egzemplarzach tego SpW przekazanego w ramach pracy rozwojowej⁸⁰. Według tych wyjaśnień przyjęcie ww. sposobu szkolenia wynikało z krótkiego czasu dostarczenia SpW do SZ oraz obniżenia w ten sposób jego całkowitych kosztów. W swoich wyjaśnieniach Szef Zarządu Wojsk Rakietowych i Artylerii wskazał, że przejście całości szkolenia przez CSAiU wymagałoby pozyskania uzbrojenia oraz obsady kadrowej kompletnej kompanii wsparcia, umożliwiającego szkolenie całego

Nr IU/47/VI-92/ZS/NEGZJW/DOS/SS/2017-2019/431 z 28.12.2017 r. na dostawę artyleryjskich wozów remontu uzbrojenia, będących składnikiem modułów ogniowych 120 mm moździerzy samobieźnych RAK.

Nr IU/160/VI-23/DPZ/U/21/SU/W/1.5.3.2/2007/2011 z 28.12.2008 r. na realizację pracy wdrożeniowej 155 mm dywizyjnego modułu ogniowego o kryptonimie REGINA.

Nr IU/171/VI-63/ZS/NEGZJW/DOS/Z/2016-2024/404 z 14.12.2016 r. na dostarczenie dywizyjnych modułów ogniowych o kryptonimie REGINA.

⁷⁷ Umów: Nr IU/47/VI-20/ZS/NEGZJW/DOS/SS/2016-2019/300 z 28.04.2016 r. na dostawę wybranych elementów składowych kompanijnych modułów ogniowych o kryptonimie „RAK”, Nr IU/47/VI-92/ZS/NEGZJW/DOS/SS/2017-2019/431 z 28.12.2017 r. na dostawę artyleryjskich wozów remontu uzbrojenia, będących składnikiem modułów ogniowych 120 mm moździerzy samobieźnych RAK, Nr IU/160/VI-23/DPZ/U/21/SU/W/1.5.3.2/2007/2011 z 28.12.2008 r. na realizację pracy wdrożeniowej 155 mm dywizyjnego modułu ogniowego o kryptonimie REGINA, Nr IU/171/VI-63/ZS/NEGZJW/DOS/Z/2016-2024/404 z 14.12.2016 r. na dostarczenie dywizyjnych modułów ogniowych o kryptonimie REGINA.

⁷⁸ W tym dowódców, którzy otrzymali uprawnienia instruktorskie.

⁷⁹ Którzy również otrzymali uprawnienia instruktorskie.

⁸⁰ Na podstawie umowy Nr IU/160/VI-23/DPZ/U/21/SU/R/1.4.24/2008/2011 z 30.09.2009 r.

pododdziału. Powyższe w związku z dużymi kosztami oraz docelową rolą CSAiU (szkolenie funkcyjnych w ramach doskonalenia zawodowego lub celem uzupełnienia obsady) było niezasadne. Ponadto, według tych wyjaśnień zakupiony sprzęt posiada gwarancję, która nie obejmuje uszkodzeń powstałych w wyniku niewłaściwej jego eksploatacji, co stanowi dodatkową motywację szkolących w imieniu producenta do prawidłowego przeszkolenia operatorów tego SpW. W przypadku szkolenia żołnierzy, funkcyjnych i instruktorów w obsłudze modułu ogniowego 155 mm sh „KRAB” przez producenta, wynika to z dalszego rozwijania konstrukcji SpW, która wymaga ciągłego i bezpośredniego kontaktu z konstruktorami oraz osobami znającymi ten sprzęt w sposób dogłębny.

(akta kontroli, str. 2989-3003)

Dowódca Generalny RSZ co roku otrzymywał zaakceptowany przez Ministra „Harmonogram zmian w stanach osobowych Sił Zbrojnych RP”, w których określono m.in. liczbę szeregowych do mianowania na pierwszy stopień podoficerski (po ukończeniu kursu przygotowującego szeregowych zawodowych do egzaminu na podoficera i zdaniu egzaminu na podoficera) oraz liczbę powołań z rezerwy do korpusu podoficerów zawodowych. W latach 2016-2018 JW podległym Dowódcy Generalnemu RSZ określono następujące limity mianowania szeregowych na pierwszy stopień podoficerski, odpowiednio: 1 676, 1 811, 1 587 oraz powołania z rezerwy, odpowiednio: 362, 1 082, 1 360. Faktyczne w badanym okresie mianowano na pierwszy stopień podoficerski w tych JW odpowiednio: 1 261, 1 716 i 1 444 żołnierzy⁸¹ oraz powołano z rezerwy odpowiednio: 285, 473 i 535 podoficerów⁸².

(akta kontroli, str. 1711-1719 i 3149-3150)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą w DG RSZ dokonywano analiz potrzeb szkoleniowych w SZ RP, będących podstawą do planowania szkolenia żołnierzy. Ponadto Dowódca corocznie pozyskiwał wiedzę odnośnie stopnia realizacji zadań szkoleniowych i szkoleniowo-metodycznych w podległych JSW, na podstawie raportów z porad, odpraw i gier decyzyjnych, w których przedstawiano m.in.: stopień realizacji planów szkolenia, ocenę własną działalności DG RSZ, zabezpieczenie procesu szkolenia w zakresie: stanu bazy szkoleniowej, zabezpieczenia szkolenia w środki materiałowo-techniczne oraz wykorzystanie środków finansowych. W opracowanych w DG RSZ wytycznych do planowania szkoleń na kolejne lata uwzględniano założenia przyjęte w programach szkoleniowych opracowanych przez poszczególne Zarządy funkcjonujące w ramach Inspektoratów Wojsk. NIK zauważa jednak, że w badanym okresie potrzeby szkoleniowe SZ RP nie były w pełni zaspokajane przez JSW podlegające Dowódcy Generalnemu, bowiem w latach 2016-2018 centra szkoleniowe zapewniały realizację zgłaszanych przez JW i instytucje RON potrzeb szkoleniowych na poziomie od 63 do 65 %.

⁸¹ Co stanowiło odpowiednio: 75,2%, 94,6% i 91,0% tych limitów.

⁸² Co stanowiło odpowiednio: 78,7%, 43,7%, 39,3% tych limitów.

2. Zabezpieczenie potrzeb szkoleniowych w zakresie kadrowym i infrastruktury szkoleniowej.

Opis stanu faktycznego

2.1. W procesie szkolenia w jednostkach szkolnictwa wojskowego biorą udział osoby zatrudnione jako: instruktorzy, kadra dydaktyczna, kadra szkoląca na potrzeby NSR oraz kadra cywilna zatrudniona przez RON. W kolejnych latach okresu objętego kontrolą utrzymywał się stale niepełny stan ukompletowania kadry szkolącej w grupach: instruktorów (odpowiednio: 82%, 81% i 82%), kadry dydaktycznej (odpowiednio: 81%, 78% i 77%) oraz kadry szkolącej na potrzeby NSR (odpowiednio: 94%, 91% i 92%). Natomiast w tym samym okresie stan ukompletowania kadry cywilnej utrzymywał się stale na poziomie 100%.

(akta kontroli str. 1719-1775)

W wyniku kontroli R16/002 *System doboru żołnierzy na stanowiska instruktorów w centrach szkolenia i szkołach podoficerskich* NIK sformułowała dwa wnioski pokontrolne. Pierwszy wniosek dotyczył sfinalizowania prac nad wprowadzeniem czynników motywacyjnych mających na celu podniesienie jakości kadry instruktorskiej, jak również stanu jej ukompletowania w jednostkach szkoleniowych. Drugi natomiast dotyczył kontynuowania wsparcia dla jednostek szkoleniowych w celu pozyskania instruktorów z uprawnieniami do prowadzenia szkolenia w zakresie obsługi statków powietrznych oraz zestawów raketowych i stacji radiolokacyjnych.

(akta kontroli str. 2011-2020)

W celu realizacji ww. wniosków pokontrolnych NIK, w dniu 30 kwietnia 2018 r. Decyzją Ministra Nr 84/DK⁸³ został powołany „Zespół do spraw przygotowania rozwiązań dotyczących rozwoju Korpusu podoficerów zawodowych”, w pracach którego brał udział m.in. Szef Oddziału Planowania Osobowego – J1 DG RSZ. Wynikiem prac tego Zespołu była „Koncepcja rozwoju korpusu podoficerów zawodowych”, której rekomendacje zaakceptował i przekazał do realizacji Minister w dniu 29 listopada 2018 r. Jedną z rekomendacji było przyznanie prawa do dodatku służbowego żołnierzom zawodowym – instruktorom w szkołach podoficerskich i centrach szkolenia⁸⁴. W dniu 6 lutego 2019 r. Minister zaakceptował również rekomendacje Dyrektora Departamentu Budżetowego Ministerstwa Obrony Narodowej⁸⁵ dotyczące racjonalizacji wydatków budżetowych w RON. Powyższe rekomendacje dotyczyły m.in. dodatków do uposażeń i należności żołnierzy i wskazywały na konieczność przeprowadzenia ich przeglądu. Na tej podstawie Dyrektor Departamentu Kadr MON został zobligowany do rozważenia propozycji dotyczących ewentualnego przyznania lub podwyższenia dodatków m.in. żołnierzom pełniącym służbę w ośrodkach i centrach szkolenia.

(akta kontroli: str. 1776; 1778; 2019; 3109; 3111 – 3112)

W ramach realizacji wniosku pokontrolnego związanego z kontynuacją wsparcia dla JSW, w celu pozyskania instruktorów z uprawnieniami do prowadzenia szkolenia w zakresie obsługi statków powietrznych oraz zestawów raketowych i stacji radiolokacyjnych: w latach 2017-2018 do CSIL, CSSP, CSAiU skierowano łącznie 205 żołnierzy zawodowych⁸⁶ do dalszego pełnienia zawodowej służby wojskowej.

(akta kontroli: str. 1777; 2019;)

⁸³ Nieopublikowana.

⁸⁴ Dodatek przysługiwałby żołnierzom zajmującym stanowiska w pododdziałach szkoleniowych szkół podoficerskich i centrów szkolenia. Wysokość dodatku została określona na poziomie dodatku służbowego jaki przysługuje dowódcy kompanii, tj. od 75 zł do 300 zł miesięcznie.

⁸⁵ Zwanego dalej: „MON”.

⁸⁶ W roku 2017 skierowano do służby w: CSSP – 26 żołnierzy; CSAiU – 76 żołnierzy; CSIL – 9 żołnierzy, a w 2018 r. odpowiednio: 40; 43 i 11 żołnierzy.

Stan ukończenia kadry szkolącej w JSW i jego wpływ na realizację zadań w zakresie szkolenia były znane Inspektorowi Szkolenia, który 27 listopada 2017 r. przygotował dla Zarządu Organizacji i Uzupelnień Sztabu Generalnego opracowanie (przywołane w pkt 1.2 niniejszego wystąpienia) pn. *Informacje dotyczące identyfikacji problemów i diagnozy funkcjonowania centrów szkolenia i szkół podoficerskich oraz propozycje wprowadzenia systemu motywacyjnego*. W opracowaniu tym stwierdzono, że corocznie zwiększają się potrzeby szkoleniowe zgłaszane przez jednostki wojskowe, uczelnie wojskowe oraz instytucje RON, a w jednostkach szkolnictwa wojskowego występuje duża liczba wakatów co utrudnia realizację zadań. W ocenie Inspektora Szkolenia DG RSZ, przyczynami nieobsadzenia stanowisk związanych bezpośrednio z procesem szkolenia są: przechodzenie kadry jednostek szkolnictwa wojskowego do innych jednostek, zakończenie służby wojskowej, niespełnianie wymagań formalnych, brak zrozumienia ze strony jednostek wojskowych dotyczących wyrażania zgody na przeniesienie do jednostek szkolnictwa wojskowego, brak możliwości awansu zgodnie z posiadanymi możliwościami dla wykładowców korpusów osobowych łączności i informatyki, inżynierii wojskowej, artylerii, obrony przed bronią masowego rażenia. Inspektor Szkolenia DG RSZ zaproponował także konkretne działania w ramach systemu motywacyjnego pozwalające na zwiększenie zainteresowania kadry SZ służbą w JSW poprzez przyznanie prawa do dodatku służbowego lub podniesienie grup uposażenia dla wskazanych stanowisk w ramach procesu szkolenia (np. instruktor zaawansowany, instruktor, szef kursów szkoleniowych, wykładowca i starszy wykładowca, podoficer specjalista).

(akta kontroli str. 396-429 i 2011-2020)

Dnia 29 listopada 2018 r. Minister zaakceptował dokument pn. *Koncepcja Rozwoju Korpusu Podoficerów Zawodowych* i przekazał do realizacji zalecenie dotyczące przyznania prawa do dodatku służbowego żołnierzom zawodowym – instruktorom w szkołach podoficerskich i centrach szkolenia.

(akta kontroli str. 1776-1778)

Największą część kadry instruktorskiej w jednostkach szkolnictwa wojskowego, stanowili żołnierze w wieku 36-40 lat (odpowiednio na koniec lat objętych kontrolą: 38,8%, 36,3% i 31,1% wszystkich instruktorów) i 41-50 lat (odpowiednio: 34,8%, 39,4% i 44,5%) oraz o dużym stażu w służbie wojskowej: ponad 21 lat (odpowiednio: 29,2%, 31,5% i 33,0%), 16-20 lat (odpowiednio: 32,3%, 29,0% i 23,7%) i 11-15 lat (odpowiednio: 23,6%, 25,4% i 27,8%). Największą część kadry dydaktycznej stanowili natomiast żołnierze w wieku 41-50 lat (odpowiednio na koniec lat objętych kontrolą: 57,8%, 54,1% i 53,2%) i stażem w służbie wojskowej ponad 21 lat (odpowiednio: 66,4%, 64,9% i 63,0%). W przypadku kadry szkolącej na potrzeby NSR, przy zbliżonej liczbie żołnierzy w przedziałach wiekowych od 31 do 50 lat⁸⁷, przeważali żołnierze o stażu w służbie wojskowej powyżej 21 lat (odpowiednio: 29,7%, 28,2% i 29,7%) i w przedziale od 6 do 15 lat⁸⁸.

W badanym okresie w ww. kadrze instruktorskiej zwiększył się odsetek żołnierzy w wieku 41-50 lat⁸⁹ i stażu w służbie wojskowej do 5 lat⁹⁰, 11-15 lat⁹¹ i ponad 21 lat⁹², przy zmniejszeniu się lub pozostawaniu na zbliżonym poziomie liczby

⁸⁷ Stanowiących na koniec badanych lat w przedziale 31-35 lat odpowiednio: 28,2%, 27,5% i 31,6% instruktorów, w przedziale 36-40 lat odpowiednio: 24,6%, 25,0% i 22,1% instruktorów oraz w przedziale 41-50 lat odpowiednio: 32,1%, 30,9% i 32,6% tej kadry.

⁸⁸ Stanowiących na koniec lat w przedziale od 6 do 10 lat odpowiednio: 24,9%, 23,3% i 21,8% oraz w przedziale od 11 do 15 lat 24,2%, 26,0% i 28,2% tej kadry.

⁸⁹ Z 34,8% na koniec 2016 r. do 39,4% na koniec 2017 r. i 44,5% na koniec 2018 r.

⁹⁰ Z 1,2% na koniec 2016 r. do 1,8% na koniec 2017 r. i 2,3% na koniec 2018 r.

⁹¹ Z 23,6% na koniec 2016 r. do 25,4% na koniec 2017 r. i 27,8% na koniec 2018 r.

⁹² Z 29,2% na koniec 2016 r. do 31,5% na koniec 2017 r. i 33,0% na koniec 2018 r.

instruktorów w pozostałych przedziałach wiekowych⁹³ oraz w pozostałych przedziałach stażu w służbie wojskowej⁹⁴. W kadrze dydaktycznej natomiast odnotowano wzrost liczby żołnierzy w wieku powyżej 50 lat⁹⁵, 36-40 lat⁹⁶ i do 30 lat⁹⁷, stażu w służbie wojskowej we wszystkich przedziałach do 20 lat⁹⁸ oraz zmniejszenie się lub pozostawanie na zbliżonym poziomie liczby kadry dydaktycznej w wieku 31-35 lat⁹⁹ i 41-50 lat¹⁰⁰ oraz długości stażu w służbie wojskowej powyżej 21 lat¹⁰¹. W przypadku kadry szkolącej na potrzeby NSR zwiększyła się liczba żołnierzy szkolących w wieku 31-35 lat¹⁰² i powyżej 50 lat¹⁰³ i długość stażu w służbie wojskowej do 5 lat¹⁰⁴ i od 11 do 15 lat¹⁰⁵, a zmniejszyła się lub pozostała na zbliżonym poziomie liczba szkolących żołnierzy w przedziałach wiekowych: do 30 lat¹⁰⁶, 36-50 lat¹⁰⁷ oraz ze stażem w służbie wojskowej 6-10 lat¹⁰⁸, 16-20 lat¹⁰⁹ i powyżej 21 lat¹¹⁰.

(akta kontroli str. 1719-1775)

Zagadnienia dotyczące corocznej oceny sytuacji kadrowej dokonywanej przez Dowódcę Generalnego zostały opisane w obszarze 1 pkt 1.2 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

Spośród dziewięciu centrów szkolenia dysponujących sprzętem wykorzystywanym do szkolenia¹¹¹, w latach 2016-2018 pełnym stanem ukompletowania sprzętu etatowego dysponowało tylko CSMW, a w 2016 r. także CSAiU. W okresie objętym kontrolą pełne ukompletowanie w sprzęt etatowy poszczególne centra szkoleniowe posiadały w następujących zakresach: CSWL jedynie w zakresie bojowych pojazdów gąsienicowych, CSWliCh w zakresie sprzętu: rozpoznania inżynieryjnego, rozpoznania i kontroli skażeń, do likwidacji skażeń, do budowy mostów oraz maszyn i urządzeń ogólnobudowlanych, warsztatów sprzętu inżynieryjnego i uzbrojenia indywidualnego, CSIL jedynie w zakresie sprzętu uzbrojenia i elektroniki, CSAiU w zakresie sprzętu artyleryjskiego, maszyn inżynierskich i uzbrojenia indywidualnego, CSSP w zakresie stacji kontrolno-pomiarowych do przeciwlotniczych zestawów raketowych, sprzętu identyfikacji obiektów powietrznych IFF oraz stacji zakłóceń RLOK, CSŁil sześciu z dziewięciu rodzajów sprzętu dowodzenia i łączności ustalonych w etacie, WCKM jedynie w zakresie wozów ewakuacji medycznej, CSL dysponował 11 z 14 przewidzianych w etacie pojazdami transportowymi, całością sprzętu i pojazdów zaopatrzenia oraz czterema z pięciu przewidzianych etatem sprzętów i pojazdów p.poż, inż. sap. I OPBMR. W każdym roku okresu objętego kontrolą wszystkie centra szkoleniowe

⁹³ Zmniejszenie się liczby żołnierzy w wieku do 30 lat z 6,6% na koniec 2016 r. do 3,7% na koniec 2018 r. liczby instruktorów ogółem i w przedziale wieku 36-40 lat z 38,8% na koniec 2016 r. do 36,3% na koniec 2017 r. i 31,1% na koniec 2018 r. liczby instruktorów ogółem. Pozostawianiu na zbliżonym poziomie liczby żołnierzy w przedziale wieku 31-35 lat: 18,9%, 18,1% i 20,0% oraz wieku ponad 50 lat: 0,9%, 0,5% i 0,7% liczby instruktorów ogółem.

⁹⁴ Zmniejszenie się liczby żołnierzy ze stażem w służbie wojskowej 16-20 lat z 32,3% na koniec 2016 r. do 29,0% na koniec 2017 r. i 23,7% na koniec 2018 r. instruktorów ogółem oraz pozostawianiem na zbliżonym poziomie liczby żołnierzy ze stażem 6-10 lat odpowiednio: 13,6%, 12,3% i 13,2% instruktorów ogółem na koniec lat 2016-2018.

⁹⁵ Z 13,7% na koniec 2016 r. do 15,7% na koniec 2017 r. i 15,8% na koniec 2018 r. liczby kadry dydaktycznej ogółem.

⁹⁶ Odpowiednio na koniec badanych lat: z 20,6% do 23,1% i 21,9% liczby kadry dydaktycznej ogółem.

⁹⁷ Odpowiednio na koniec badanych lat: z 0,4% do 2,2% i 3,0% liczby kadry dydaktycznej ogółem.

⁹⁸ Odpowiednio na koniec badanych lat: o stażu do 5 lat – z 0,4% do 1,5% i 1,9%, o stażu 6-10 lat – z 4,3% do 6,0% i 7,5%, o stażu 11-15 lat z 3,2% do 2,2% i 4,5% i stażu 16-20 lat z 22,6% do 25,4% i 23,0% liczby kadry dydaktycznej ogółem.

⁹⁹ Z 7,6% na koniec 2016 r. do 4,9% na koniec 2017 r. i 6,0% na koniec 2018 r. liczby kadry dydaktycznej ogółem.

¹⁰⁰ Z 57,8% na koniec 2016 r. do 54,1% na koniec 2017 r. i 53,2% na koniec 2018 r. liczby kadry dydaktycznej ogółem.

¹⁰¹ Z 66,4% na koniec 2016 r. do 64,9% na koniec 2017 r. i 63,0% na koniec 2018 r. liczby kadry dydaktycznej ogółem.

¹⁰² Z 28,2% na koniec 2016 r. do 27,5% na koniec 2017 r. i 31,6% na koniec 2018 r. liczby kadry szkolącej na potrzeby NSR.

¹⁰³ Z 2,6% na koniec 2016 r. do 3,7% na koniec 2017 r. i 3,4% na koniec 2018 r. liczby kadry szkolącej na potrzeby NSR.

¹⁰⁴ Z 2,6% na koniec 2016 r. do 5,4% na koniec 2017 r. i 6,1% na koniec 2018 r. liczby kadry szkolącej na potrzeby NSR.

¹⁰⁵ Z 24,2% na koniec 2016 r. do 26,0% na koniec 2017 r. i 28,2% na koniec 2018 r. liczby kadry szkolącej na potrzeby NSR.

¹⁰⁶ Z 12,4% na koniec 2016 r. do 12,9% na koniec 2017 r. i 10,3% na koniec 2018 r. liczby kadry szkolącej na potrzeby NSR.

¹⁰⁷ W tym: w przedziale wiekowym 36-40 lat - z 24,6% na koniec 2016 r. do 25,0% na koniec 2017 r. i 22,1% na koniec 2018 r. oraz w przedziale wiekowym 41-50 lat - z 32,1% na koniec 2016 r. do 30,9% na koniec 2017 r. i 32,6% na koniec 2018 r. liczby kadry szkolącej na potrzeby NSR.

¹⁰⁸ Z 24,9% na koniec 2016 r. do 23,3% na koniec 2017 r. i 21,8% na koniec 2018 r. liczby kadry szkolącej na potrzeby NSR.

¹⁰⁹ Z 18,7% na koniec 2016 r. do 17,1% na koniec 2017 r. i 14,2% na koniec 2018 r. liczby kadry szkolącej na potrzeby NSR.

¹¹⁰ Z 29,7% na koniec 2016 r. do 28,2% na koniec 2017 r. i 29,7% na koniec 2018 r. liczby kadry szkolącej na potrzeby NSR.

¹¹¹ Ośrodek Szkolenia Nurków i Płetwonurków Wojska Polskiego korzystał ze sprzętu CSMW.

dysponowały także pełnym stanem ukompletowania uproszczonych modeli treningowych sprzętu bojowego i ośrodków/systemów symulacyjnych do szkolenia i prowadzenia ćwiczeń oraz treningów.

Według informacji (uzyskanych z ww. centrów szkoleniowych nieposiadających pełnego ukompletowania etatowego) niepełne ukompletowanie sprzętem etatowym nie spowodowało rezygnacji z kursów i szkoleń ujętych w planach doskonalenia zawodowego na lata 2016-2018 (według informacji uzyskanych z centrów szkolenia, wszystkie zaplanowane kursy i szkolenia, za wyjątkiem trzech¹¹² zostały zrealizowane), a brakujący sprzęt został zabezpieczony przez gestorów kursów z JW¹¹³. Inspektor Szkolenia wyjaśnił, że oprócz ww. braków w bazie sprzętowej centrów szkolenia, będący na ich wyposażeniu sprzęt – w znacznej mierze – jest sprzętem starszej generacji lub sprzętem prototypowym, odbiegającym pod względem wyposażenia i oprogramowania od użytkowanego w jednostkach bojowych. Zbyt małe ilości ww. sprzętu (w tym wozów bojowych), przy wciąż rosnących potrzebach szkoleniowych powodowały: duże obciążenie dla instruktorów, realizację szkoleń przy minimalnym dopuszczalnym zabezpieczeniu sprzętem wojskowym. Powyższe powodowało również zmniejszenie się jakości i efektywności szkolenia w trakcie zajęć programowych oraz wydłużenie czasu szkolenia. Ponadto, według tych wyjaśnień wydzielanie sprzętu z JW generuje koszty związane z: transportem tego sprzętu do JSW, delegacjami żołnierzy ich obsługujących na cały okres wydzielenia z macierzystej JW.

(akta kontroli str. 1779-1813)

W latach 2016-2018 dziewięciu szefów zarządów lub inspektorów SZ DG RSZ uprawnionych do opracowania założeń organizacyjno-programowych kursów/szkoleń oraz uzgadniania programów, opracowało łącznie 127 założeń organizacyjno-programowych i zapoczątkowało proces aktualizacji istniejących 38 takich założeń¹¹⁴. Stanowiły one podstawę do opracowania 126 programów szkolenia¹¹⁵, z czego jeden¹¹⁶ (do dnia 25 lipca 2019 r.) nie został zatwierdzony. Opracowanie programu szkolenia kursu obsługi Artyleryjskiego Wozu Amunicyjnego (AWA) kompanijnego modułu ogniowego RAK zostało przesunięte z powodu trwających negocjacji umowy na pozyskanie ww. sprzętu wojskowego.

Jak wyjaśnili ww. szefowie zarządów lub inspektorzy SZ DG RSZ nowe założenia organizacyjno-programowe opracowywane były na podstawie: potrzeb nowowprowadzanego SpW, analiz wniosków z realizacji procesów szkolenia u producentów, wniosków z przeprowadzonych narad szkoleniowo-metodycznych, odpraw rozliczeniowo-zadaniowych, zmieniających się przepisów, analiz, wniosków i doświadczeń z eksploatacji SpW w JW (w tym meldunków ich dowódców) oraz badań eksploatacyjno-wojskowych.

(akta kontroli str. 3004-3099, 3143-3228)

W kontrolowanym okresie w zakresie obsługi nowo nabytego sprzętu dla SZ przeszkolono w siedmiu centrach szkolenia:

¹¹² Kursu nr WŁDW 100/5000 w 2017 r. w CSWL oraz dwóch kursów specjalistycznych w 2017 r. w CSAiU dla kierowców operatorów w zakresie kierowania pojazdem gąsienicowym WZT-3.

¹¹³ Przykładowo w CSiL – z dwóch JW, w CSSP – z jednej JW, w CSŁil – z JW wskazanych przez Gestora kursu, w WCKM – z jednej JW, w CSL – z ośmiu JW.

¹¹⁴ W tym: Szef Zarządu Inżynierii Wojskowej – opracował pięć i zaktualizował 29, Szef Zarządu Wojsk Aeromobilnych i Zmotoryzowanych opracował trzy, Szef Zarządu Wojsk Rakietowych i Artylerii – opracował 38, Szef Zarządu Wsparcia Dowodzenia i Łączności – opracował 26, Szef Zarządu Obrony Powietrznej i Przeciwrakietowej – opracował dziewięć, Szef Zarządu Wojsk Radiotechnicznych – opracował 19 i rozpoczął korektę sześciu, Szef Zarządu Obrony przed Bronią Masowego Rażenia – opracował jedno założenie i dokonał zmiany dwóch istniejących założeń, Inspektor Sił Powietrznych – opracował siedem założeń i zaktualizował założenia jednego, Szef Zarządu Wojsk Pancernych i Zmechanizowanych – opracował 19 założeń, a Inspektor Marynarki Wojennej w latach 2016-2018 nie opracował żadnych założeń organizacyjno-programowych i programów kursów/szkoleń.

¹¹⁵ Do wszystkich (poza jednym) nowo opracowanych i zaktualizowanych założeń organizacyjno-programowych,

¹¹⁶ Przeszkolenie nazimenne dla techników pokładowych na śmigłowiec Mi – 14.

- w CSWL łącznie 519 osób na dwóch spośród czterech rodzajów sprzętu, które ta JSW w tym okresie otrzymała. Nieprowadzenie w badanym okresie szkolenia żołnierzy w obsłudze karabinków MSBS GROT C 16 FB AO wynikało z otrzymania ich przez CSWL w grudniu 2018 r. Nieprowadzenie szkolenia w obsłudze plecakowych zestawów zakłócających PZZ RC IED, według informacji Komendanta CSWL wynikało z oczekiwania na dopuszczenie ich do użytkowania przez Służbę Kontrwywiadu Wojskowego¹¹⁷;
- w CSWliCh łącznie 766 osób w obsłudze ośmiu rodzajów nowego sprzętu spośród 12 otrzymanych w tym okresie przez tą JSW. Brak szkoleń w badanym okresie na dwóch rodzajach nowo otrzymanego sprzętu¹¹⁸ wynikał z otrzymania go przez tę JSW w listopadzie i grudniu 2018 r., a w przypadku zestawu do kontroli skażeń personelu latającego (pozyskanego przez CSWliCh w marcu 2017 r.) spowodowany był brakiem zgłoszeń żołnierzy, dla których kurs obsługi tego SpW był dedykowany. Jak wyjaśnił Szef Oddziału Operacyjnego Zarządu Obrony Przed Bronią Masowego Rażenia, po przeprowadzonej w 2018 r. analizie organizowanych w CSWliCh kursów doskonalących, zaplanowano w 2019 r. dokonanie weryfikacji istniejących założeń organizacyjno-programowych oraz programów szkolenia lub opracowanie nowych¹¹⁹;
- w CSAiU łącznie 7 218 osób na czterech spośród łącznie ośmiu rodzajów otrzymanego w badanym okresie przez tę JSW sprzętu. Oba moździerze¹²⁰ i artyleryjski wóz dowodzenia systemu RAK oraz radiolokacyjny zestaw LIWIEC zostały dostarczone do CSAiU w maju 2018 r., a pierwsze szkolenia na tym sprzęcie zaplanowano w 2019 r. (po zatwierdzeniu założeń organizacyjno-programowych i programów szkolenia);
- w CSSP łącznie 884 osoby na czterech spośród pięciu rodzajów otrzymanego w badanym okresie przez tę JSW sprzętu. W badanym okresie nie realizowano w CSSP szkoleń na ZDPSR „SOŁA”¹²¹. Szef Zarządu Obrony Powietrznej i Przeciwrakietowej Inspektoratu Rodzaju Wojsk DG RSZ wyjaśnił, że powyższe spowodowane było złożonością procesu wprowadzania tego SpW do SZ, w tym koniecznością równoległej realizacji szerokiego zakresu prac przygotowawczych (badań eksploatacyjno-wojskowych), uzgadniania, zatwierdzania¹²² i wprowadzania niezbędnych dokumentów¹²³ oraz wprowadzonymi przez producenta zmianami konstrukcyjnymi (wynikającymi m.in. z badań eksploatacyjno-wojskowych). Według tych wyjaśnień opracowanie niezbędnej dokumentacji (w tym: założeń organizacyjno-programowych¹²⁴, programu kursu szkoleniowego¹²⁵, instrukcji bojowego wykorzystania¹²⁶, zmian organizacyjno-etatowych w JW i CSSP związanych z wprowadzeniem ZDPSR „SOŁA” do SZ¹²⁷), przygotowanie indywidualne instruktorów oraz wyposażenie CSPP w elementy bazy szkoleniowej niezbędnej do prowadzenia zajęć¹²⁸, spowodowało uruchomienie kursów w tym zakresie dopiero w 2019 r.;

¹¹⁷ Zwanej dalej: „SKW”.

¹¹⁸ Maszt Oświetleniowy z Agregatem PPA-10S.PZO 4.0 DJZ, Agregaty prądowórcze MZSE D-30/3FAC50HZ 400V-P1-MZSE30 i Silnik Zaburtowy Mercury F30 EXLHG7.

¹¹⁹ M. in. opracowano założenia organizacyjno-programowe dla nowego kursu doskonalącego w posługiwaniu się sprzętem OPBMR (które realizowane będą w drugiej połowie 2019 r.) oraz w przygotowaniu są założenia i programy kursów (na 2020 r.) w zakresie: doskonalenia specjalistów likwidacji skażeń oraz doskonalenia eksploatacji zestawu do kontroli skażeń personelu latającego.

¹²⁰ Na podwoziu ROSOMAK i na podwoziu MTLB.

¹²¹ Wprowadzonego do SZ rozkazem Szefa Sztabu Generalnego Nr 121/Log./DG RSZ z 1.03.2017 r.

¹²² W tym w instytucjach RON.

¹²³ M.in.: etatu, wykazu norm szkoleniowych, propozycji zmian w obowiązujących regulaminach i instrukcjach oraz dokumentacji na wprowadzenia SpW do SZ.

¹²⁴ Zatwierdzonych 9.11.2017 r.

¹²⁵ Zatwierdzonego 24.05.2018 r.

¹²⁶ Wprowadzonej 11.07.2018 r.

¹²⁷ W IV kwartale 2018 r.

¹²⁸ Oprogramowanie, dokumentacja eksploatacyjna do biblioteki CSSP, laboratorium komputerowe, schematy i plansze – dostarczone w IV kwartale 2018 r.

- w CSŁil łącznie 2 620 osób na siedmiu spośród 10 rodzajów sprzętu otrzymanego w badanym okresie przez tę JSW. Brak realizacji szkoleń obsługi trzech urządzeń (terminala MIDS LVT serii 1, stacji zarządzania dla IP-Krypto i węzłowego wozu KABL.WWK-10/C JELCZ 442.32) wynikał z przekazania tego sprzętu do CSŁil w 2018 r. i planowanym uruchomieniu na nich szkoleń w 2019 r. (po zatwierdzeniu założeń organizacyjno-programowych i programów szkolenia);
- w CSMW łącznie 289 osób na trzech spośród sześciu rodzajów sprzętu, które ta JSW w tym okresie otrzymała. Brak szkoleń w latach 2016-2018 na trzech nowych urządzeniach wynikał z otrzymania ich przez CSMW w okresie październik – grudzień 2018 r.;
- w CKM łącznie 1 124 osoby na sześciu spośród 14 otrzymanych przez CKM rodzajów sprzętu w badanym okresie. Brak wykorzystania w kontrolowanym okresie w szkoleniu ośmiu urządzeń i symulatorów¹²⁹, wynikał z dostarczenia tego sprzętu do CKM w drugiej połowie grudnia 2018 r.
(akta kontroli str. 1292-1307, 1462-1516, 3143-3148 i 3229-3232)

Kontrola NIK w CSWiCh wykazała m.in., że w latach objętych kontrolą w centrum tym przeprowadzono: kurs doskonalący pn. Naprawa Sprzętu Inżynierskiego (NSI)¹³⁰, na którym przeszkolono w latach 2016-2018 łącznie 48 żołnierzy¹³¹ i kurs pn. Naprawa Sprzętu Wojskowego OPBMR¹³², na którym w latach 2016-2018 przeszkolono łącznie 44 żołnierzy¹³³.

(akta kontroli str. 3435-3453)

Zastępca Szefa Zarządu Obrony Przed Bronią Masowego Rażenia wyjaśnił, że w CSWiCh prowadzone były wszystkie kursy dla specjalistów Obrony Przed Bronią Masowego Rażenia¹³⁴, ponieważ centrum to posiadało właściwie przygotowaną kadre i SpW. W związku z tym, mając na uwadze właściwy poziom prowadzenia i szkolenia specjalistów OPBMR, Zarząd OPBMR zlecił przeprowadzenie w CSWiCh ww. dwóch kursów.

(akta kontroli str. 3455 i 3462)

Kontrola opracowania dokumentacji szkoleniowej wybranych 11 nowo wprowadzonych rodzajów sprzętu do centrów szkolenia wykazała, że we wszystkich przypadkach: gestorzy SpW opracowali założenia organizacyjno-programowe kursów lub aktualizację istniejących założeń, które każdorazowo zaakceptował Dowódca Generalny. Programy szkolenia (lub aktualizację istniejących) obsługi nowo nabytego SpW opracowali komendanci centrów. Każdorazowo zatwierdzał je Dowódca Generalny¹³⁵.

(akta kontroli str. 1164-1167, 1231-1239, 1312-1315, 1322-1323, 1334-1335, 1340-1341, 1346-1349, 1354-1357, 1590-1636, 1662-1664, 1675-1683, 3004 - 3005, 3009, 3010-3026, 3032-3037, 3040-3048 i 3051-3108)

Wymogi sprawozdawcze dotyczące ukompletowania i wykorzystania UST w JSW ustalił w corocznych wytycznych do działalności szkoleniowej Inspektor

¹²⁹ Stolu Anatomage AT-1001H, Respiratora Transportowo-Klinicznego Hamilton, Symulatora Pacjenta Trauma Hal, Ultrasonografu Opus D+sonda CoveX, Symulatora ABSIM, Analizatora Kri Abbott, Fantoma 12-Lead Task Trainer i Respiratora Para Pac 200D.

¹³⁰ Kod kursu 8353011, zlecony CSWiCh w latach 2011-2012.

¹³¹ W tym: w: 2016 r. – 18, w 2017 r. – 14 i w 2018 r. – 16.

¹³² Kod kursu 8353050, zlecony za zgodą DG RSZ, przez Szefa Szefostwa Eksploatacji Sprzętu Inżynierskiego i OPBMR w 2015 r.

¹³³ W tym w: 2016 r. – 7, 2017 r. – 17, 2018 r. – 20.

¹³⁴ Zwanej dalej: „OPBMR”.

¹³⁵ W jednym przypadku, tj. program szkolenia obsługi Radiolokacyjnego Zestawu Rozpoznania Artyleryjskiego LIWIEC, sporządzony przez CSAiU na podstawie założeń organizacyjno-programowych opracowanych przez Szefa Zarządu Wojsk Rakietowych i Artylerii, został przesłany do zatwierdzenia do Dowódcy Generalnego w dniu 4 lipca 2019 r..

Szkolenia¹³⁶. W tych wytycznych Inspektor Szkolenia zobowiązał komendantów JSW do sporządzania i przesyłania do Inspektoratu Szkolenia m.in. sprawozdań dotyczących: posiadanych zasadniczych UST (symulatorów i тренаżerów)¹³⁷ i ich wykorzystania¹³⁸. We wzorach ww. sprawozdań na lata 2017-2018¹³⁹, Inspektor Szkolenia wymienił łącznie 244 zasadnicze UST z wyposażenia JSW oraz ustalił rodzaj danych, które powinny zostać sprawozdawane przez JSW¹⁴⁰.

Szef OBS wyjaśnił, że wykaz zasadniczych UST (ustalony w załączniku do ww. wytycznych Inspektora Szkolenia) opracowany został na podstawie *Instrukcji o gospodarce sprzętem i materiałami szkoleniowymi*¹⁴¹ oraz w oparciu o zestawienia (kwartalne) UST przesyłane przez JSW do OBS. Według tych wyjaśnień OBS opracowując wykaz zasadniczych UST, wytypował przede wszystkim nowoczesne тренаżery, symulatory oraz systemy symulacyjne, stanowiące podstawę do szkolenia specjalistów w istotnych specjalnościach oraz umożliwiających zgrywanie pododdziałów bojowych. Ponadto dodał, że przedstawiciele JSW – podczas corocznych odpraw prowadzonych przez OBS – byli systematycznie szkoleni w zakresie sposobu opracowywania tych sprawozdań oraz ujmowania w nich nowo pozyskanych UST.

(akta kontroli str. 625-708, 1828 i 1833-1834)

W latach 2016-2018 każda z 13 JSW przesała do OBS komplety wymaganych sprawozdań miesięcznych z wykorzystania sprzętu, natomiast komplet kwartalnych sprawozdań z posiadanego wybranego sprzętu przesało 11 jednostek. CSMW wraz ze SPMW¹⁴² w latach 2016-2018 przesały sprawozdania kwartalne z posiadanych zasadniczych UST jedynie za czwarte kwartały. Szef OBS wyjaśnił, że brak tych sprawozdań nie wpłynął na działalność Inspektoratu Szkolenia, a OBS na bieżąco informowany był przy okazji miesięcznych sprawozdań i kontaktów telefonicznych o stanie posiadanych urządzeń w stosunku do zestawienia ustalonego w ww. wytycznych Inspektoratu Szkolenia.

(akta kontroli str. 1814-1818)

DG RSZ nie dysponowało wiedzą na temat kosztów funkcjonowania podległych JSW, które na mocy decyzji Ministra¹⁴³ przestały być jednostkami budżetowymi, a funkcje dysponentów budżetowych trzeciego stopnia – na mocy ww. decyzji – przejęły właściwe wojskowe oddziały gospodarcze¹⁴⁴. Według wyjaśnień Dowódcy Generalnego, JSW wykonują swoje zadania w oparciu o rozkazy przełożonych w ramach przyznaných limitów finansowych, ustalonych przez właściwe terytorialnie WOG, na podstawie decyzji Ministra¹⁴⁵ oraz zgłoszonych zapotrzebowań dotyczących planowanej liczby szkolonych i środków materiałowo-technicznych (w tym bojowych) niezbędnych do zabezpieczenia szkolenia. W związku z powyższym JSW nie prowadzą ewidencji księgowej umożliwiającej określenie kosztów ich funkcjonowania oraz kosztów poszczególnych kursów, a DG RSZ nie

¹³⁶ Odpowiednio: na 2016 r. – wytyczne Nr 97 z 28.12.2015 r., na 2017 r. – wytyczne Nr 74 z 2.12.2016 r. i na 2018 r. – wytyczne Nr 86 z 4.12.2017 r.

¹³⁷ Za każdy kwartał, w terminie do 15 dnia miesiąca po zakończeniu kwartału.

¹³⁸ Za każdy miesiąc, w terminie do 5 dnia miesiąca następnego.

¹³⁹ W wytycznych na 2016 r. Inspektor Szkolenia nie ustalił wzorów tych sprawozdań.

¹⁴⁰ M.in.: w przypadku sprawozdań z posiadanych zasadniczych UST: ilość UST, nazwę JW i informacje o ich niesprawności, a w przypadku ich wykorzystania: liczbę dostępnych godzin, liczbę godzin jego wykorzystania, procent wykorzystania UST i liczbę osób przeszkolonych na UST.

¹⁴¹ Szkol. 781/95.

¹⁴² Kwartalne sprawozdanie z posiadanego wybranego sprzętu przekazywało w imieniu obydwu jednostek Centrum Szkolenia Marynarki Wojennej w Ustce.

¹⁴³ Decyzje Ministra: Nr 244/MON z 21.06.2011 r. w sprawie połączenia jednostek budżetowych (Dz. Urz. MON Nr 13, poz. 192) i Nr 72/MON z 9.03.2012 r. w sprawie połączenia jednostek budżetowych (Dz. Urz. MON, poz. 98).

¹⁴⁴ Zwane dalej: „WOG”.

¹⁴⁵ Do 24.09.2018 r. Decyzji Ministra Nr 63/MON z 4.03.2014 r. w sprawie planowania i wykonywania budżetu resortu obrony narodowej (Dz. Urz. MON, poz. 76 ze zm.), a od 24.09.2018 r. Decyzji Ministra Nr 122/MON z 20.09.2018 r. w sprawie planowania i wykonywania budżetu resortu obrony narodowej (Dz. Urz. MON, poz. 149).

posiada informacji dotyczących przedmiotowych kosztów oraz nie posiada narzędzi do wygenerowania takich informacji.

W kontrolowanych latach nakłady finansowe w JSW na zakupy inwestycyjne realizowane były na podstawie planów modernizacji technicznej Sił Zbrojnych, a inwestycje budowlane na podstawie planu inwestycji budowlanych Sił Zbrojnych na lata 2016-2022¹⁴⁶. Nakłady te w latach 2016-2018 wyniosły: na realizację zadań rzeczowych w ramach Modernizacji Technicznej SZRP¹⁴⁷ - 19 795,6 tys. zł¹⁴⁸ (w tym 8 172,3 tys. zł w 2016 r.¹⁴⁹, 7 465,4 tys. zł w 2017 r.¹⁵⁰ i 4 157,9 tys. zł w 2018 r.¹⁵¹), a na inwestycje budowlane w zakresie infrastruktury szkoleniowej – 232 057,5 tys. zł (w tym: 105 506,2 tys. zł w 2016 r.¹⁵², 79 700,9 tys. zł w 2017 r.¹⁵³ i 46 850,4 tys. zł w 2018 r.¹⁵⁴).

(akta kontroli str. 1819, 2081-2082, 2817, 2821-2822, 2881, 2900-2901 i 2923-2924)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Niezapewnienie pełnego ukończenia w sprzęt centrów szkolenia w ilościach wynikających z etatów ustalonych przez MON lub Szefa Sztabu Generalnego. W 2016 r. nie zapewniono pełnego ukończenia w siedmiu, a w latach 2017-2018 w ośmiu, spośród dziesięciu centrów szkolenia. Niepełne ukończenie w sprzęt etatowy występowało w następujących centrach szkoleniowych:
 - a) w CSWL w zakresie: pojazdów mechanicznych (ukończenie na poziomie 92% w 2016 r., 85% w 2017 r. i 88% w 2018 r.), bojowych pojazdów kołowych (ukończenie na poziomie po 80% w latach 2017-2018), uzbrojenia indywidualnego (ukończenie na poziomie 99% w latach 2016-2018) oraz uzbrojenia zespołowego (ukończenie na poziomie 95% w 2016 r. i 94% w latach 2017-2018);
 - b) w CSWiCh w zakresie: pojazdów mechanicznych (ukończenie na poziomie w kontrolowanych latach odpowiednio: 84%, 80% i 79%), maszyn do prac ziemnych i fortyfikacyjnych (ukończenie na poziomie odpowiednio: 98,5%, 93% i 98,5%), sprzętu minerskiego (ukończenie na poziomie 90% i 94% w latach 2016-2017), sprzętu do wydobywania i oczyszczania wody (ukończenie w 93% w 2016 r.), ruchomych warsztatów sprzętu (ukończenie w 67% w 2017 r.) i sprzętu przeprowowego (ukończenie w 90% w 2018 r.);
 - c) w CSiL w zakresie: sprzętu lotniczego (ukończenie w 87,5% w całym okresie objętym kontrolą) oraz sprzętu dowodzenia, łączności, informatyki i ubezpieczenia lotów (ukończenie w 85% również w całym kontrolowanym okresie);

¹⁴⁶ Zmienionego w okresie kontrolowanym odpowiednio na plany inwestycji budowlanych w latach 2017-2022 i 2018-2022, w tym zamierzeń inwestycyjnych (o wartości do 2 mln zł) realizowanych przez jednostki podległe Szefowi Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych na lata: 2016, 2017 i 2018.

¹⁴⁷ W ramach realizowanych zadań w obszarze modernizacji technicznej bazy szkoleniowej jednostek Inspektoratu Wsparcia SZ i jednostek SZ, w zakresie pozyskiwania sprzętu i urządzeń wspomagających i zabezpieczających proces kształcenia i szkolenia, urządzeń technicznych stanowiących wyposażenie bazy garnizonowej oraz modernizację.

¹⁴⁸ Ponadto w 2016 r. w ramach Planu Modernizacji Technicznej SZRP przeznaczono kwotę 710,4 tys. zł na przeglądy, konserwację i naprawę obiektów szkoleniowych.

¹⁴⁹ Z czego 1 508,3 tys. zł na sprzęt i urządzenia wspomagające i zabezpieczające proces kształcenia i szkolenia, 1 180,0 tys. zł na modyfikację bazy garnizonowej i poligonowej, i 5 484,0 tys. zł na urządzenia techniczne stanowiące wyposażenie bazy garnizonowej.

¹⁵⁰ Z czego: 547,5 tys. zł na sprzęt i urządzenia wspomagające i zabezpieczające proces kształcenia i szkolenia i 6 917,9 tys. zł na urządzenia techniczne stanowiące wyposażenie bazy garnizonowej.

¹⁵¹ Z czego: 1 200,0 tys. zł na sprzęt i urządzenia wspomagające i zabezpieczające proces kształcenia i szkolenia i 2 957,9 tys. zł na urządzenia techniczne stanowiące wyposażenie bazy garnizonowej.

¹⁵² Na 45 inwestycji w zakresie infrastruktury szkoleniowej.

¹⁵³ Na 38 inwestycji w zakresie infrastruktury szkoleniowej.

¹⁵⁴ Na 41 inwestycji w zakresie infrastruktury szkoleniowej.

- d) w SCAiU w zakresie: środków transportowych (ukompletowanie w 92% w 2017 r. i 90% w 2018 r.) oraz sprzętu ewakuacji technicznej (ukompletowanie w 90% w 2018 r.);
- e) w CSSP w zakresie: wyrzutni rakiet przeciwlotniczych (ukompletowanie na poziomie 86% w latach 2016-2017 i 67% w 2018 r.), stacji radiolokacyjnych naprowadzania (ukompletowanie w 50% w całym kontrolowanym okresie), przenośnych zestawów raketowych (w 86% w całym kontrolowanym okresie), przeciwlotniczych zestawów artyleryjskich i artyleryjsko-raketowych (ukompletowanie na poziomie 71% w latach 2016-2017 i 67% w 2018 r.), stacji radiolokacyjnych (ukompletowanie na poziomie 75% w latach 2016-2017 i 87% w 2018 r.) oraz sprzętu do transportu (ukompletowanie na poziomie 87% w całym kontrolowanym okresie);
- f) w CSŁil w zakresie: zautomatyzowanych wozów dowódczych na samochodach terenowych, węzłowych wozów kabinowych oraz sprzętu automatyzacji dowodzenia (ukompletowanie odpowiednio w: 72%, 50% i 86% w całym badanym okresie);
- g) w WCKM w zakresie: pojazdów mechanicznych (ukompletowanie na poziomie 62% w latach 2016-2017 i 69% w 2018 r.), pojazdów mechanicznych służby zdrowia (ukompletowanie na poziomie 80% w latach 2016-2017 i 90% w 2018 r.) oraz uzbrojenia indywidualnego (ukompletowanie w latach 2016-2017 w 95%);
- h) w CSL w zakresie: samochodów ciężarowo-osobowych wysokiej mobilności (ukompletowanie na poziomie 90% w całym kontrolowanym okresie), samochodów ogólnego przeznaczenia średniej ładowności (ukompletowanie na poziomie: 99% w 2017 r. i 98% w 2018 r.), żurawi na samochodach (ukompletowanie na poziomie: 90% w 2016 r., 80% w 2017 r. i 70% w 2018 r.), warsztatów naprawy pojazdów i broni (ukompletowanie na poziomie: 82% w 2016 r., 91% w latach 2017-2018), sprzętu mechanizacji prac przeładunkowych (ukompletowanie na poziomie 95% w latach 2017-2018), samochodów specjalnych pożarniczych (ukompletowanie w 91% w 2018 r.), uzbrojenia indywidualnego (ukompletowanie na poziomie 93% w latach 2016-2017 i 94% w 2018 r.) oraz sprzętu łączności (ukompletowanie w 75% w całym okresie objętym kontrolą).

(akta kontroli str. 1779-1811)

Inspektor Szkolenia w swoich wyjaśnieniach potwierdził brak pełnego ukompletowania centrów szkolenia w etatowy sprzęt wojskowy, co jego zdaniem ma wpływ na właściwe zabezpieczenie szkolenia. Według tych wyjaśnień *sprzęt będący na wyposażeniu centrów w znacznej mierze jest starszej generacji (zdarza się, że są to często wersje prototypowe, odbiegające pod względem wyposażenia i oprogramowania od obecnie eksploatowanych w jednostkach bojowych)*. Dodatkowo wskazał, że: *zbyt mała ilość wozów bojowych w stosunku do ilości szkolonych jest dużym obciążeniem zarówno dla instruktorów jak i dla szkolonych, ponieważ generuje to konieczność wydłużania czasu szkoleniowego*. Według tych wyjaśnień: *zasadne byłoby, aby w procesie pozyskiwania sprzętu dla SZ uwzględniać centra szkolenia, które mają przygotować kadry do ich eksploatacji, a centra powinny być wyposażane w nowo wprowadzany sprzęt w pierwszej kolejności, aby było na czym realizować szkolenie*. W swoich wyjaśnieniach stwierdził ponadto, że: *W związku z wciąż rosnącymi potrzebami szkoleniowymi (szkolenie podchorążych WAT, AWL, kadetów SPWL, słuchaczy kursów doskonalenia zawodowego) cykle przedmiotowe często są zmuszone do realizacji szkolenia przy minimalnym dopuszczalnym zabezpieczeniu sprzętem wojskowym. Takie rozwiązanie powoduje zmniejszenie jakości i efektywności szkolenia w trakcie*

zajęć programowych. A w przypadku kursów szkolenia kierowców powoduje wydłużanie czasu szkoleniowego w ciągu dnia w celu zrealizowania programu. Posiadany przez jednostki szkolnictwa wojskowego sprzęt wymusza dzielenie go do różnych grup szkoleniowych w tym samym czasie. Aby unikać takich sytuacji komendanci zwracają się do Dowódcy Generalnego RSZ z wnioskami o wydzielenie dodatkowego sprzętu niezbędnego do zabezpieczenia szkolenia z jednostek wojskowych. Najczęściej są to KTO ROSOMAK, bojowe wozy piechoty BWP-1, zautomatyzowane wozy dowodzenia ZWD-3, samochody ciężarowo-terenowe średniej ładowności do przewozu amunicji i szkolonych oraz pojazdy typu HMMWV.

W swoich wyjaśnieniach wskazał również, że wydzielanie sprzętu z JW generuje duże koszty związane z transportem SpW z tych JW do centrów szkolenia oraz delegowaniem wraz z SpW kierowców i dowódców pojazdów na cały okres wydzielenia z macierzystej JW.

(akta kontroli str. 1812-1813)

Szef OBS, który zgodnie z załącznikiem nr 1 do zarządzenia Z-3/MON zobowiązany był m.in. do zaopatrywania JSW w urządzenia treningowe i sprzęt szkoleniowy, stwierdził że zapewnienie ww. ukończenia centrów szkoleniowych w SpW (...) *wykracza poza zakres działania oraz doświadczenie OBS, wynikające z uczestniczenia w procesie pozyskiwania SpW, a za właściwe ukończenie tych JW odpowiadają właściwi gestorzy SpW.*

(akta kontroli str. 1830-1831 i 1834b)

Gestorzy, według decyzji Ministra Nr 384/MON z dnia 22 września 2015 r. w sprawie określenia funkcji gestorów i centralnych organów logistycznych sprzętu wojskowego w resorcie obrony narodowej¹⁵⁵, właściwi m.in. do określenia norm należności SpW i wyposażenia tabelarycznego i naliczeniowego wyjaśnili ww. braki w ukończeniu poszczególnych centrów szkoleniowych w następujący sposób:

- Szef Zarządu Wojsk Pancernych i Zmechanizowanych (w zakresie wyposażenia w broń strzelecką i granatniki w CSWL) stwierdził braki wyjaśnił przekazaniem karabinów wyborowych użytkowanych w CSWL do CSAiU (jako ośrodka wiodącego w zakresie szkolenia w specjalności strzelca wyborowego) i planowanym pozyskaniem do CSWL nowego typu karabinków wyborowych, a w przypadku granatników 40 mm, brakiem dostaw z krajowego przemysłu zbrojeniowego;
- Szef Oddziału Gestorstwa i Rozwoju Zarządu Wojsk Aeromobilnych i Zmotoryzowanych (w zakresie KTO Rosomak i pojazdów HMMWV z uzbrojeniem pokładowym w CSWL) braki w ukończeniu wyjaśnił brakiem nadwyżek KTO Rosomak w SZ oraz brakiem planów uzupełnienia braków w tym zakresie, a w przypadku pojazdów HMMWV – koniecznością wydzielenia tego pojazdu z CSWL, celem jego przekazania do Ośrodka Szkolenia Personelu Taktycznych Zespołów Kontroli Obszaru Powietrznego w Dęblinie. W swoich wyjaśnieniach wskazał, że planowane jest uzupełnienie etatu CSWL o KTO Rosomak w wersji ze zdalnie sterowanym systemem wieżowym z ppk Spike;
- Szef Oddziału Techniki Lotniczej Zarządu Wojsk Lotniczych (w zakresie etatu dot. samolotów An-28 i PZL-14 śmigłowca W-3) wskazał na brak możliwości przekazania ww. statków powietrznych z jednostek lotniczych do CSIL. W swoich wyjaśnieniach podał, że przekazanie ww. statków powietrznych będzie możliwe po ich wycofaniu z eksploatacji z jednostki lotniczej;
- Szef Zarządu Wojsk Radiotechnicznych (w zakresie braku radiolatarni prowadzącej stacjonarnej w CSIL) wskazał na użytkowanie w CSIL makiety pracującej (przerobionej z radiolatarni SA 100 Dual), spełniającej wymogi

¹⁵⁵ Dz. Urz. MON poz. 275, zwana dalej: „Decyzją Nr 384/MON”.

- prowadzenia szkoleń w zakresie budowy i eksploatacji radiolatarni oraz (w zakresie braku stacji radiolokacyjnych) na wycofanie ich z eksploatacji i przekazanie na pokrycie potrzeb etatowych do JW;
- Szef Zarządu Obrony Powietrznej i Przeciwrakietowej przedstawił następujące wyjaśnienia: (1) w zakresie wyrzutni rakiet przeciwlotniczych – wskazał na brak możliwości pozyskania na rynku brakujących zestawów przeciwlotniczych oraz zabezpieczenie potrzeb szkoleniowych sprzętem z JW stacjonującej w lokalizacji CSPP, (2) w zakresie stacji radiolokacyjnych naprowadzania – wycofanie wymagającej napraw i modernizacji jednej z dwóch użytkowanych samobieżnej stacji wykrywania i naprowadzania oraz planowanym wyposażeniem CSPP w nowo wprowadzony SpW¹⁵⁶, (3) w zakresie przenośnych zestawów rakietowych – opóźnieniem wprowadzenia do uzbrojenia nowych zestawów SpW PIORUN, (4) w zakresie niepełnego ukończenia w p.lot. zestawy artyleryjskie i artyleryjsko-rakietowe – uzupełnieniem dwóch kompletów ww. zestawów (ZUR-23-2) w 2019 r. oraz planowanym uzupełnieniem (o zestaw ZUR-23-2K) w 2022 r., (5) w zakresie stacji radiolokacyjnych NUR-22 – dwuletnim opóźnieniem w wprowadzeniu do uzbrojenia SZ nowych stacji (6) w zakresie sprzętu do transportu – planowanym uzupełnieniem samochodem transportowym po wycofaniu zestawu KUB oraz zabezpieczeniem potrzeb szkoleniowych SpW z JW stacjonującej w lokalizacji CSPP.
 - Szef Zarządu Inżynierii Wojskowej wyjaśnił, że część brakującego SpW jest sprzętem starszej generacji i nieperspektywnym (koparka samochodowa, robot minerski, zestaw studziennie-wiertniczy) i podejmowane są działania celem zastąpienia go sprzętem nowym, spełniającym wymogi. W pozostałych przypadkach (uniwersalna maszyna inżynierska, zestaw do radiowego sterowania wybuchem, silniki zaburtowe i łodzie rozpoznawcze) CSWICH otrzymało w latach 2016-2018 nowe rodzaje SpW i zabezpieczono etaty w tym zakresie;
 - Szef Zarządu Wsparcia Dowodzenia i Łączności (w zakresie zautomatyzowanych wozów dowódczych na samochodach terenowych, węzłowych wozów kabinowych oraz sprzętu automatyzacji dowodzenia) wyjaśnił, że ww. SpW w pierwszej kolejności przekazywany jest do jednostek operacyjnych na pokrycie ich potrzeb etatowych, w tym w związku z tworzeniem: WOT, batalionów dowodzenia 18. DZ i Pułku Wsparcia Dowodzenia Dowództwa Wielonarodowej Dywizji Północny-Wschód. W swoich wyjaśnieniach wskazał również, że w 2019 r. wydał polecenie przekazania do CSŁil wozu dowodzenia i węzłowego wozu kablowego (co zwiększy ukończenie tego typu SpW odpowiednio do 87,5 % i 100 %);
 - Szef Zarządu Wojskowej Służby Zdrowia (w zakresie ukończenia WCKM) wyjaśnił redukcją środków finansowych na modernizację techniczną, skutkującą brakiem możliwości pozyskania nowych samochodów medycznych oraz narastających potrzeb związanych z formowaniem nowych jednostek (18. DZ i brygad WOT);
 - Zastępca Szefa Inspektoratu Wsparcia w sprawie braków etatowych w centrach szkolenia dotyczących pojazdów, żurawi na samochodach, warsztatów obsługowo-naprawczych oraz wózka transportowego akumulatorowego, wskazał na niedofinansowanie zadań, konieczność zaspokojenia potrzeb WOT, brak rozstrzygnięć w sprawie planowanych programów modernizacyjnych i zamówień¹⁵⁷ lub uzupełnienie braków etatowych w 2018 r. (wózka transportowego akumulatorowego na potrzeby CSL).

¹⁵⁶ Zestawy NAREW.

¹⁵⁷ Zakup uniwersalnych kontenerów warsztatów obsługowo-naprawczych.

(akta kontroli str. 3235-3262)

Zdaniem NIK wyjaśnienia te nie zasługują na uwzględnienie, ponieważ braki w ukompletowaniu JSW przekładają się bezpośrednio – co potwierdził w swoich wyjaśnieniach Inspektor Szkolenia – na: właściwe zabezpieczenie kursów i szkoleń, ich jakość i efektywność oraz generują dla SZ dodatkowe koszty związane z wykorzystywaniem do szkoleń SpW i zasobów kadrowych z innych JW.

2. W DG RSZ nie podjęto skutecznych działań celem wykorzystywania do szkolenia w podległych JSW UST: znajdującego się na wyposażeniu CSMW ST Orlik 1/300, znajdujących się na wyposażeniu CSWL dwóch plecakowych zestawów zakłócających RC IED Guardian oraz znajdujących się na wyposażeniu CSWliCh stacjonarnych trenażerów strzeleckich 4TSS-4 i TSS-1 i zestawu laserowych symulatorów strzelań Czantoria-1 typ PLS-1SG.

Kontrola NIK prowadzona w CSMW i CSWliCh wykazała m.in., że:

- a) W CSMW znajdowały się w nierozpakowanych i zaplombowanych skrzyniach elementy UST do broni strzeleckiej Orlik 1/300 (zakupione w 2008 r.), przeznaczonego do szkolenia strzelców w zakresie nauki, kontroli i oceny celowania oraz prowadzenia ćwiczeń i treningów ogniowych (w dzień i w nocy) na odległościach od 100 do 300 m (tj. na dystansach niemożliwych do prowadzenia szkolenia na strzelnicy garnizonowej jaką dysponuje CSMW). UTS Orlik 1/300 o wartości początkowej 530,0 tys. zł, przekazany został na wyposażenie CSMW w dniu 19 grudnia 2008 r. i od tego czasu nie był przez CSMW użytkowany. Wymaganiem elementem prawidłowej eksploatacji tego UST (wskazany w *Opisie technicznym zasad użytkowania Orlik 1/300*) jest konieczność ładowania akumulatorów, w tym w przypadku składowania dłuższego niż kwartał – co trzy miesiące (z przeprowadzeniem pełnego cyklu ładowania pakietów akumulatorowych). Powyższe związane jest z zastosowanymi w tym UST akumulatorami litowymi¹⁵⁸ (z wbudowanymi zabezpieczeniami przeciw uszkodzeniu ogni), bardzo wrażliwymi na nadmierne/głębokie rozładowanie (poniżej 3,0V). Niewłaściwa obsługa w tym zakresie (pozostawienie systemu rozładowanego przez dłuższy okres) może spowodować nieodwracalną utratę pojemności tych ogni (co skutkować może skróceniem czasu pracy systemu) oraz poważnych ich uszkodzeniem¹⁵⁹, powodującym konieczność ich wymiany. Wygasły już wszelkie gwarancje udzielone przez dostawcę tego nigdy nieużytego sprzętu¹⁶⁰ (niezawodnej pracy wynoszącej 36 miesięcy przechowywania w magazynach zamkniętych i 24 miesięcy bezpośredniej eksploatacji¹⁶¹) oraz zbliża się termin (10 lat od upływu gwarancji) wygaśnięcia zobowiązania dostawcy do zapewnienia części zamiennych i zespołów w zamawianych ilościach.

(akta kontroli str. 2663-2676, 3263-3361)

- b) W CSWL od lutego 2016 r. znajdowały się dwa plecakowe zestawy zakłócające RC IED Guardian¹⁶² o wartości początkowej 1 287,3 tys. zł¹⁶³, na których do dnia 31 lipca 2019 r. nie prowadzono w tym Centrum szkoleń żołnierzy w ich używaniu i zastosowaniu. Ustalono, że w latach 2015-2016 przeszkolono w używaniu i zastosowaniu PZZ łącznie 31 żołnierzy, w tym 12 (w 2015 r.) w oparciu o JW w Grudziądzu oraz 19 (w 2016 r.) w CSWliCh. W związku ze

¹⁵⁸ Li-Ion i Li-Po.

¹⁵⁹ W dłuższym okresie czasu bez doładowania, może dojść do zwiększenia ciśnienia wewnątrz ogniwa, skutkującego jego puchnięciem, przegrzaniem i (w ekstremalnych przypadkach) wybuchem, zagrażającym otoczeniu.

¹⁶⁰ Wynikające z §8 ust. 5 umowy Nr DZSZ/197/X-49/UZ/NEG/Z/2008/722 z 11 sierpnia 2008 r.

¹⁶¹ Licząc od dnia 19 grudnia 2008 r.

¹⁶² Zakupione w ramach umowy z 22 maja 2015 r., zwanych dalej: „PZZ”.

¹⁶³ Ustalonej jako średnia wartość dwóch zestawów PZZ wynikająca z wartości ww. umowy z 22 maja 2015 r.

zgłoszonymi potrzebami szkoleniowymi w użytkowaniu ww. SpW, Zarząd Rozpoznania i Walki Elektronicznej¹⁶⁴ dopiero w dniu 1 lutego 2019 r. zwrócił się do Inspektora Szkolenia o utworzenie stałego kursu dla obsługi PZZ i przystąpił do opracowania założeń organizacyjno-programowych dla takiego kursu (według przekazanych kontrolerom informacji Szefa Zarządu RiWE, rozpoczęcie tych stałych kursów przewidywane jest na styczeń 2020 r.). W ww. piśmie Szef Zarządu RiWE wskazał na CSWliCh jako jednostkę właściwą do prowadzenia tych kursów z wykorzystaniem PZZ z CSWL. W latach 2018-2019 CSWL wystąpiło z pismami¹⁶⁵ do Szefa Zarządu RiWE o dokonanie obowiązkowej obsługi PZZ i ustalenie zasadności przekazania PZZ do innej JW lub przeszkolenia personelu tego Centrum w zakresie jego użytkowania i eksploatacji. Na pierwsze z tych wystąpień Zarząd RiWE nie udzielił odpowiedzi, a w drugim wskazał na zasadność pozostawienia PZZ w CSWL (celem wykorzystania ich w przyszłości do szkoleń).

(akta kontroli str. 3671-3707)

c) W CSWliCh nie były wykorzystywane do szkoleń:

- od października 2013 r. trener strzelecki stacjonarny typu TSS-1, w związku z: uszkodzeniem programu KOLT, systemu operacyjnego i aplikacji, wymaganą aktualizacją oprogramowania w związku z nowelizacją *Programu strzelań z broni strzeleckiej* oraz potrzebą uruchomienia i synchronizacji kompletów w miejscu użytkowania;
- od listopada 2014 r. (dwa komplety) i od grudnia 2014 r. (jeden komplet) trenerów strzeleckich stacjonarnych typu 4TSS-4, w związku z uszkodzonym programem KOLT, uszkodzonymi pistoletami (w dwóch kompletach), wymaganą aktualizacją oprogramowania w związku z nowelizacją *Programu strzelań z broni strzeleckiej*;
- od marca 2014 r. zestaw laserowych symulatorów strzelań Czantoria-1 typ pls-1sg (dwa komplety), w związku z potrzebą dokompletowania zestawów w obrotniki, nowelizacją *Programu strzelań z broni strzeleckiej*, wymaganą aktualizacją oprogramowania oraz potrzebą uruchomienia i synchronizacji kompletów w miejscu użytkowania.

(akta kontroli str. 3400-3434)

Zdaniem NIK przyczyną powyższego stanu rzeczy jest przyjęty w DG RSZ system sprawozdawczy w zakresie ukompletowania i wykorzystania UST w JSW¹⁶⁶ (oparty na instrukcji z 1995 r.), w którym podległe JW zobowiązane były do przesyłania sprawozdań dotyczących tylko zasadniczych UST, nieobejmujących całości posiadanych przez te jednostki UST. Skutkiem powyższego Dowódca Generalny nie posiadał faktycznej wiedzy w tym zakresie, a tym samym dopuścił do ww. nieprawidłowości polegającej na niewykorzystaniu do szkoleń posiadanego sprzętu i UST.

Szef OBS, który zgodnie z załącznikiem nr 1 do zarządzenia Z-3/MON zobowiązany był m.in. do zapewnienia funkcjonowania bazy szkoleniowej oraz planowania i koordynacji wykorzystania zasobów bazy szkoleniowej, wyjaśnił że CSMW w przesłanych sprawozdaniach nigdy nie ujawnił faktu posiadania UST Orlik 1/300 oraz że OBS nie posiada możliwości sprawdzenia stanu ewidencyjnego sprzętu znajdującego się w ewidencji poszczególnych JSW podległych DG RSZ, a swą wiedzę w tym zakresie opiera jedynie na zestawieniach przesyłanych przez poszczególne jednostki. Ponadto w tych wyjaśnieniach wskazał, że znajomość

¹⁶⁴ Zwany dalej: „Zarządem RiWE”.

¹⁶⁵ Nr 4337/18 z 26.06.2018 i Nr 149/19 z 10.01.2019 r.

¹⁶⁶ Wykorzystujący *Instrukcję o gospodarce sprzętem i materiałami szkoleniowymi* z 1995 r. (Szkol. 781/95.).

stanu ilościowego i jakościowego w jego opinii spoczywa (zgodnie z decyzją Nr 384/MON) na właściwym gestorze SpW. Natomiast brak działań w zakresie doprowadzenia do użytkowania ww. UST w CSWliCh, wyjaśnił brakiem udziału OBS w planowaniu potrzeb naprawczych. Według tych wyjaśnień realizacja napraw leży w kompetencjach użytkowników SpW i organów wykonawczych poziomu taktycznego, przy wsparciu Wojskowych Oddziałów Gospodarczych.

Inspektor Wojsk Lądowych wyjaśnił, że gestor tego SpW (SzeF Zarządu Wojsk Pancernych i Zmechanizowanych) nie był poinformowany o nieeksploatowaniu UST Orlik 1/300 od chwili jego dostawy oraz o braku informacji ze strony CSMW o braku możliwości jego wykorzystywania w szkoleniu.

SzeF Zarządu RiWE wyjaśnił, że CSWL otrzymało dwa PZZ na podstawie umowy na ich zakup, a doraźne szkolenia w ich w używaniu i zastosowaniu przeprowadzane były w CSWliCh oraz JW. Według tych wyjaśnień, przeprowadzanie szkoleń w używaniu i zastosowaniu PZZ w CSWliCh wynikało z posiadania przez to Centrum odpowiedniej bazy dydaktycznej (w tym Zespołu Rozminowywania) i kadry instruktorskiej (posiadającej odpowiednie uprawnienia i doświadczenie w organizowaniu w 2016 r. takich szkoleń). Do dnia 31 lipca 2019 r. Zarząd RiWE nie podjął działań celem właściwego wykorzystania PZZ znajdujących się na wyposażeniu CSWL.

SzeF Zarządu Wojsk Pancernych i Zmechanizowanych wyjaśnił, że nie posiadał informacji od użytkownika (CSWliCh) odnośnie problemów z zabezpieczeniem środków finansowych na naprawy ww. UST. Wskazał, że na mocy *Instrukcji Zarządzania Eksploatacją Uzbrojenia i Sprzętu Wojskowego w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, Zasady Ogólne DD/4.22.12* za zgłaszanie potrzeb w tym zakresie odpowiada JW eksploatująca dany SpW, a za naprawy, serwisowanie i konserwację właściwy RBlog lub WOG. W swoich wyjaśnieniach dodał, że w przypadku otrzymania informacji o braku środków na cel usprawnienia SpW, zwróciłby się z wnioskiem do COL o zabezpieczenie takich środków. Jednocześnie wskazał przykład takich działań w przypadku UST TSS-1 i TSS-4 użytkowanych przez CSliŁ.

(akta kontroli str. 1829, 1834a, 3362-3363, 3128-3130, 3673-3677 i 3696-3707)

Zdaniem NIK wyjaśnienia te nie zasługują na uwzględnienie, ponieważ jak wskazano powyżej, główną przyczyną niegospodarności w postaci niewykorzystywania do szkolenia w podległych JSW ww. SpW i UST, był wadliwy system sprawozdawczości w tym zakresie oraz brak weryfikacji przez OBS informacji zawartych w sprawozdaniach.

3. W DG RSZ nie podjęto skutecznych działań celem prawidłowego i pełnego wykorzystywania do realizacji szkolenia w CSMW przygotowanej infrastruktury do korzystania w pełnym zakresie z trenażera „Śnieżnik” oraz uzupełnienia użytkowanego Symulatora Obrony Przeciwwawaryjnej Okrętu (Symulatora do walki z ogniem i wodą na okręcie) o połowę bazę dydaktyczną.

Kontrola NIK w CSMW wykazała m.in., że:

- a) W 2014 r. w CSMW wybudowano kosztem 7 631,7 tys. zł pełną infrastrukturę celem montażu trenażera „Śnieżnik”, pozwalającą na zamontowanie sześciu modułów (Śnieżnik 1, Śnieżnik 2, Śnieżnik 3, Symulator Grom, Trenażer armaty ZU-32/2 i WKM oraz trenażer BTL). Pomimo realizacji ww. kompleksowej infrastruktury w 2014 r. w części pomieszczeń zamontowano tylko podstawowy moduł Śnieżnik 1. Pomimo wystąpienia Wojskowego Instytutu Technicznego

Uzbrojenia¹⁶⁷ do Inspektora MW DG RSZ i Inspektora Szkolenia DG RSZ do dnia 31 lipca 2019 r. nie zamontowano pozostałych modułów, w tym modułów sprzętu, który z punktu widzenia efektywności szkolenia, jest najbardziej kosztowny w czasie strzelań bojowych (Symulator Grom) lub specyficzny dla potrzeb MW (Symulator armaty przeciwlotniczej ZU-23-2MR Wróbel i WKM-Bm).

- b) Pomimo zakupienia i zamontowania w CSMW unikatowego, nowoczesnego i przydatnego do szkoleń w bardzo wysokim stopniu (według opinii powołanego przez NIK biegłego) Symulatora Obrony Przeciwwawaryjnej Okrętu nie stworzono dopełnienia tego symulatora w postaci polowej bazy dydaktycznej CSMW w zakresie obrony przeciwwawaryjnej i p.poż., która realizowana miała być w ramach programu inwestycyjnego *Modernizacji Zespołu poligonowo-szkoleniowego Centrum Marynarki Wojennej w Ustce*¹⁶⁸. Powyższe (według opracowanej dokumentacji oraz Minimalnych wojskowych wymagań organizacyjno-użytkowych) nie zapewnia odpowiednich warunków do szkolenia załóg okrętowych i strażaków z zakresu walki z wodą i pożarami, obrony przeciwwawaryjnej okrętów, a perspektywicznie dla szkolenia załóg w standardzie wyposażenia okrętów NATO.

(akta kontroli str. 2663-2683, 3399, 3656-3670)

Szef OBS, który zgodnie z załącznikiem nr 1 do zarządzenia Z-3/MON zobowiązany był m.in. do zapewnienia rozbudowy i modernizacji poligonowych i garnizonowych obiektów szkoleniowych, wdrażania nowych rozwiązań w zakresie bazy szkoleniowej, zaopatrywania JW w urządzenia treningowe i sprzęt szkoleniowy, koordynacji produkcji i dystrybucji UST oraz planowania i koordynacji wykorzystania zasobów bazy szkoleniowej, wyjaśnił że powyższe pozostaje poza kompetencjami OBS, ponieważ decyzje w zakresie pozyskania ww. sprzętu pozostają w gestii komórek organizacyjnych podlegających (na podstawie Decyzji Nr 384/MON) właściwym gestorom SpW. Ponadto wyjaśnił, że nie posiada informacji o przyczynach zaniechania realizacji ww. projektów, ponieważ inwestycje te zostały zapoczątkowane i prowadzone jeszcze przez Dowództwo Marynarki Wojennej.

Szef Zarządu Wojsk Pancernych i Zmechanizowanych wyjaśnił natomiast, że w I kwartale 2019 r. podjęto działania celem aktualizacji karty katalogowej systemu szkolno-treningowego do broni strzeleckiej „Śnieżnik” i wyceny nowych elementów tego systemu. Według tych wyjaśnień na dzień ich złożenia (17 lipca 2019 r.) do Zarządu Wojsk Pancernych i Zmechanizowanych nie wpłynęły pisma z CSMW lub Inspektoratu Marynarki Wojennej o zamiarze doposażenia istniejącego w CSMW systemu szkolno-treningowego „Śnieżnik” o kolejne moduły.

(akta kontroli str. 1829-1830, 1834a-1834b, 3128-3131)

Zdaniem NIK wyjaśnienia te nie zasługują na uwzględnienie, ponieważ w strukturach Dowództwa Generalnego istnieje Inspektorat Marynarki Wojennej, który posiadał wiedzę o rozpoczętych i niekontynuowanych inwestycjach infrastrukturalnych w podległych JSW, a w kontrolowanym okresie w DG RSZ nie podejmowano działań celem prawidłowego i pełnego wykorzystywania do realizacji szkolenia w CSMW przygotowanej infrastruktury.

4. DG RSZ nie zapewniło wyposażenia CSWL w stendy wieży do KTO Rosomak, w celu wykorzystywania ich do nauki budowy wieży i uzbrojenia oraz CSWliCh w trenażery i symulatory maszyn do prac ziemnych i fortyfikacyjnych, celem prowadzenia specjalistycznych szkoleń operatorów maszyn.

Kontrole NIK prowadzone w CSWL i CSWliCh wykazały m.in., że:

¹⁶⁷ Pismem 335/N-13 z 10.02.2014 r., na które brak było odpowiedzi.

¹⁶⁸ Zatwierdzonego w 2011 r. przez Dowódcę MW.

- a) w CSWL szkolenia w zakresie obsługi i eksploatacji KTO Rosomak prowadzone były na nieprzeznaczonym do tego celu sprzęcie eksploatacyjnym, co skutkowało jego częstymi awariami i generowało koszty usprawnienia tego SpW. Pomimo wniosku Komendanta CSWL¹⁶⁹, w którym wskazał na brak tego rodzaju pomocy szkoleniowych oraz skutki tego braku, do dnia 31 lipca 2019 r. CSWL nie zostało wyposażone w taki sprzęt;
- b) w CSWliCh zajęcia na kursach specjalistycznych operatorów maszyn (koparki, równiarki, itd.) odbywały się na sprzęcie eksploatacyjnym, który nie posiadał zdublowanych urządzeń do kierowania. Instruktorzy wraz z kursantami znajdowali się w niedostosowanych do zajęć, jednoosobowych kabinach lub instruktor przebywał na placu ćwiczeń, a kursant w kabinie maszyny, pomimo braku podręcznych środków łączności pomiędzy nimi.

(akta kontroli str. 3644-3649)

Szef OBS, który zgodnie z załącznikiem nr 1 do zarządzenia Z-3/MON zobowiązany był m.in. do zaopatrywania JSW w urządzenia treningowe i sprzęt szkoleniowy oraz koordynacji produkcji i dystrybucji UST wyjaśnił, że CSWL i CSWliCh nie informowały OBS o konieczności wyposażenia tych centrów w ww. UST (w stendy wieży do KTO Rosomak oraz w trenażery i symulatory maszyn do prac ziemnych i fortyfikacyjnych). W swoich wyjaśnieniach wskazał właściwych gestorów SpW¹⁷⁰ jako odpowiedzialnego za realizację zadań w zakresie pozyskiwania, wprowadzania i eksploatacji SpW, w tym trenażerów, symulatorów i UST.

Szef Oddziału Gestorstwa i Rozwoju Zarządu Wojsk Aeromobilnych i Zmotoryzowanych w swoich wyjaśnieniach wskazał, że pomoce szkoleniowe w postaci stendów, SpW pozyskiwane są dla JSW m.in. poprzez zagospodarowanie wycofywanego sprzętu bojowego z SZ. W powyższym przypadku (potrzeb szkoleniowych CSWL w zakresie pozyskania systemu wieżowego HITFIT-30)¹⁷¹, dokonano oględzin uszkodzonego w trakcie misji w Afganistanie takiego egzemplarza KTO Rosomak. Jednak ze względu na koszt napraw i dostosowania do szkolenia, Zarząd Wojsk Aeromobilnych i Zmotoryzowanych odstąpił od realizacji tego projektu. W wyjaśnieniach tych wskazał, że gestor zgłosił¹⁷² potrzebę pozyskania takiego trenażera w konfiguracji odzwierciedlającej eksploatowane w SZ wieże w latach 2023-2026, które to zadanie nie zostało jednak umieszczone w Planie Modernizacyjno-Technicznym na lata 2017-2026. W swoich wyjaśnieniach wskazał również, że Zarząd Wojsk Aeromobilnych i Zmotoryzowanych nie ma możliwości wygospodarowania środków finansowych na realizację tego zadania do roku 2026, w związku z czym, w ramach trwającego procesu programowania rozwoju SZ na lata 2027-2035 – zgłosi potrzebę pozyskania pomocy dydaktycznych do KTO, w tym systemu wieżowego HITFIT-30.

Natomiast Szef Zarządu Inżynierii Wojskowej (gestor ww. maszyn do prac ziemnych i fortyfikacyjnych) wyjaśnił, że aktualnie eksploatowany w SZ sprzęt inżynierski do prac ziemnych i fortyfikacyjnych jest nieperspektywiczny i podlega procesowi jego stopniowego wycofywania z wyposażenia JW. Według tych wyjaśnień Zarząd Inżynierii Wojskowej jest w trakcie redefiniowania wymagań operacyjnych na tego typu maszyny nowej generacji, spełniające potrzeby współczesnego pola walki, w których będą ujęte potrzeby w zakresie pozyskania odpowiednich trenażerów i symulatorów.

¹⁶⁹ Pismo nr 4661/16 z 28.06.2016 r. do Szefa Zarządu Wojsk Aeromobilnych i Zmotoryzowanych Inspektoratu Wojsk Lądowych.

¹⁷⁰ Szefa Zarządu Wojsk Aeromobilnych i Zmotoryzowanych – w zakresie stendów do KTO Rosomak i Szef Zarządu Inżynierii Wojskowej – w zakresie maszyn do prac ziemnych i fortyfikacyjnych.

¹⁷¹ Zgłoszonych przez CSWL w piśmie nr 4661/16 z 28.06.2016 r.

¹⁷² W październiku 2018 r.

(akta kontroli str. 3143-3145, 3388-3398)

Zdaniem NIK wyjaśnienia te nie zasługują na uwzględnienie, ponieważ wykorzystywanie do szkoleń trenażerów i symulatorów obniża koszty szkoleń, nie powoduje angażowania do szkoleń SpW oraz usprawnia i skraca czas szkoleń.

5. Niepełne zabezpieczenie w podległych JSW potrzeb w zakresie materiałowo-technicznym (tj. amunicji strzeleckiej ślepej, lontu prochowego, petard, ręcznych granatów dymnych), niezbędnym do prawidłowej realizacji programów szkoleń.

Kontrole prowadzone w CSWL i SPMW wykazały m.in., że w tych JSW w całym okresie objętym kontrolą występowały niedobory w ww. zakresie. Przykładowo dla pięciu poddanych kontroli kursów doskonalenia zawodowego w 2016 r. w CSWL, we wszystkich kontrolowanych kursach:

- z zaplanowanej liczby (przewidzianej w programie) naboju ślepych Nb wz. 43 do karabinka „Kałasznikow”(od 400 do 800 szt. w zależności od kursu) grupy nie otrzymała do wykorzystania żadnego;
- z zaplanowanej liczby (przewidzianej w programie) petard z zapalnikiem lontowym (od 6 do 8 szt.) wykorzystywano zgodnie z przydziałem jedynie 4 szt.;
- z zaplanowanej liczby (przewidzianej w programie) ręcznych granatów dymnych (od 6 do 9 szt.) wykorzystywano zgodnie z przydziałem jedynie od 2 do 4 szt.;
- z zaplanowanych liczby (przewidzianej w programie) w dwóch kursach dwóch granatów dymnych maskujących DM-11M – wykorzystywano zgodnie z przydziałem jedynie tylko po jednym.

W dniu 12 grudnia 2018 r. Inspektorat Szkolenia m.in. do wszystkich centrów szkolenia przesłał pismo¹⁷³, w którym poinformował, że: (...) *amunicja ta została w całości rozdzielona na jednostki i nie utworzono rezerwy (...) oraz (...) W związku z powyższym bezzasadnym jest kierowanie pism o dodatkowy przydział amunicji ślepej.*

Ponadto w SPMW nie prowadzono w całym kontrolowanym okresie zajęć z użyciem lontu prochowego w ramach kursów podstawowych i specjalistycznych w związku z jego brakiem.

(akta kontroli str. 3632-3639 i 3640-3643)

Szef Wydziału Szkolenia Ogólnowojskowego Inspektoratu Szkolenia wyjaśnił, że w kontrolowanych latach Inspektorat Szkolenia dokonywał przydziału limitów środków bojowych dla JW podporządkowanych DG RSZ na podstawie zgłoszonych przez te JW potrzeb i propozycji limitów ustalonych przez Centralny Organ Logistyczny¹⁷⁴. W swoich wyjaśnieniach podał, że na 2016 r. zgłoszone potrzeby JW w zakresie ww. amunicji (7,62 nb ślepy) wyniosły 2 026,5 tys. szt., a petard z zapalnikiem lontowym – 51,7 tys. szt., a przydział (propozycja) COL odpowiednio: 712,2 tys. szt. i 0 szt. W przypadku CSWL potrzeby na 2016 r. wyniosły: w zakresie ww. amunicji – 455,5 tys. szt., a ww. petard – 5,4 tys. szt., a przydzielony limit odpowiednio: 150,0 tys. szt. (32,9% potrzeb) i brak przydziału ww. petard w związku z brakiem limitu z COL. Według tych wyjaśnień przydzielone limity środków bojowych (w niektórych asortymentach) ulegają zmianie w trakcie roku, poprzez zwiększenie (m.in. w przypadku zwiększenia dostaw z przemysłu lub zwolnieniu części zapasów przez Szefa Sztabu Generalnego) lub zmniejszenie (w przypadku pojawienia się w ciągu roku dodatkowych lub priorytetowych zadań). W przypadku przydziału środków bojowych OPBMR (ręcznych granatów dymnych RGD i świec dymnych DM-11) podział i ich przydział dla JW odbywał się analogicznie jak

¹⁷³ Nr DGRSZ.IS.WSO.54.2.2018 dot. limitów amunicji i środków bojowych do szkolenia.

¹⁷⁴ Zwany dalej: „COL”.

pozostałych środków bojowych, a ich przydziału na podstawie potrzeb i propozycji dokonywał Zarząd OPBMR. Według wyjaśnień Zastępcy Szefa Zarządu OPBMR, przydział ww. środków dla JW odbywał się na podstawie: limitu tych środków na dany rok, zgłoszonych przez JW potrzeb, ich zużycia przez daną JW w latach poprzednich oraz z uwzględnieniem priorytetów szkoleniowych (szkoleń poligonowych lub ćwiczeń). Według tych wyjaśnień w trakcie roku (w II połowie roku) Zarząd OPBMR na podstawie zgłaszanych potrzeb JW oraz analiz ich wykorzystania i priorytetów, dokonywał korekt przydziału, również poprzez „przerzucanie” limitu pomiędzy JW. Według tych wyjaśnień, w związku z systematycznym zmniejszaniem ilości otrzymywanych środków bojowych OPBMR, gestor nie ma możliwości pełnego zabezpieczenia szkolenia JW w te środki.

Szef Wydziału Szkolenia Ogólnowojskowego Inspektoratu Szkolenia w swoich wyjaśnieniach podał, że w kontrolowanych latach Inspektorat Szkolenia wielokrotnie występował do szefa Szefostwa Środków Bojowych Inspektoratu Wsparcia SZ o zmianę limitów środków bojowych (w tym: ośmioma pismami w 2016 r., sześcioma pismami w 2017 r. i pięcioma pismami w 2018 r.), w których wskazywano m.in., że w związku z przydzieleniem niskich limitów środków bojowych brak było możliwości zabezpieczenia prawidłowego procesu szkolenia lub niemożliwe było planowanie zasadniczych przedsięwzięć szkoleniowych. W wyniku tych wystąpień oraz „przesunięć” w przyznanym limitach dla JW, w latach 2016-2018 Dowódca Generalny jedenastoma rozkazami zmienił limity środków bojowych na te lata.

(akta kontroli str. 3456, 3462-3463 i 3465-3631)

Zdaniem NIK wyjaśnienia te nie zasługują na uwzględnienie, ponieważ zapotrzebowanie na środki bojowe dla każdej JSW powinno być realnie planowane. DG RSZ akceptując listy żołnierzy kierowanych na szkolenia oraz znając możliwości szkoleniowe podległych JSW posiada wiedzę dotyczącą liczby niezbędnych środków bojowych.

6. W latach 2016-2018 (I-III kw.) OBS Inspektoratu Szkolenia nie wyegzekwował od CSMW i SPMW kwartalnych sprawozdań z posiadanych wybranych UST, wymaganych na podstawie ustalonych przez Inspektora Szkolenia Wytucznych¹⁷⁵ dla działalności szkoleniowej w JSW.

Szef OBS Inspektoratu Szkolenia wyjaśnił, że wiedzę na temat stanu wyposażenia tej jednostki uzyskiwano w trakcie bieżących kontaktów telefonicznych.

(akta kontroli str. 635, 664,683, 1814-1818)

W ocenie NIK powyższe wyjaśnienia nie zasługują na uwzględnienie, gdyż wymóg sprawozdawczy był precyzyjnie określony i nie powinien być zastępowany przez informacje pozyskiwane drogą telefoniczną, a OBS DG RSZ winien to wyegzekwować w ramach nadzoru sprawowanego nad jednostkami szkolnictwa wojskowego.

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą utrzymywał się niepełny, pod względem etatowym, stan ukompletowania kadry szkolącej, przy zwiększającej się liczbie żołnierzy w wieku 41-50 lat i starszych. Zauważyć należy, że Inspektor Szkolenia mając na celu zabezpieczenie potrzeb szkoleniowych w zakresie kadrowym zaproponował działania, w ramach systemu motywacyjnego, pozwalające na zwiększenie zainteresowania kadry SZ służbą w JSW – poprzez przyznanie prawa do dodatku służbowego lub podniesienie grup uposażenia dla wskazanych stanowisk w ramach

¹⁷⁵ Odpowiednio z: pkt. 6 ppkt 11 wytycznych Nr 97 Inspektora Szkolenia na 2016 r. z 28.12.2015 r., pkt 8.12 wytycznych Nr 77 Inspektora Szkolenia na 2017 r. z 2.12.2016 r. oraz pkt 8.8.12 wytycznych Nr 86 Inspektora Szkolenia na 2018 r. z 4.12.2017 r.

procesu szkolenia. Pomimo pozytywnej rekomendacji w tym zakresie Ministra Obrony Narodowej, do dnia zakończenia kontroli NIK działania te nie zostały podjęte w związku z realizacją zadań mających na celu racjonalizację wydatków MON. W latach 2016-2018 pełne zabezpieczenie infrastruktury szkoleniowej (w zakresie sprzętu wykorzystywanego do szkolenia) posiadało jedynie CSMW oraz w 2016 r. również CSAiU. Ponadto etatowy sprzęt szkoleniowy będący na wyposażeniu centrów szkolenia, w znacznej mierze był sprzętem starszej generacji lub sprzętem prototypowym, odbiegającym pod względem wyposażenia i oprogramowania od użytkowanego w jednostkach bojowych. Zbyt małe ilości ww. sprzętu (w tym wozów bojowych), przy wciąż rosnących potrzebach szkoleniowych powodowały: duże obciążenie dla instruktorów, realizację szkoleń przy minimalnym dopuszczalnym zabezpieczeniu sprzętem wojskowym. Powyższe mogło negatywnie wpływać na jakość i efektywność szkolenia w trakcie zajęć programowych oraz wydłużenie czasu szkolenia. Wymogi sprawozdawcze dotyczące ukończenia i wykorzystania UST w JSW zostały ustalone w corocznych wytycznych do działalności szkoleniowej, niemniej jednak OBS Inspektoratu Szkolenia DG RSZ nie egzekwował obowiązków w tym zakresie od dwóch JSW.

DG RSZ nie zapewniło centrom szkolenia pełnego ukończenia w sprzęt w ilościach wynikających z etatów ustalonych przez MON lub Szefa Sztabu Generalnego. DG RSZ nie podjęło również skutecznych działań prowadzących do wykorzystywania w procesie szkolenia UST: ST Orlik 1/300, znajdującego się na wyposażeniu CSMW oraz stacjonarnych trenerów strzeleckich 4TSS-4 i TSS-1 i zestawu laserowych symulatorów strzelań Czantoria-1 typ PLS-1SG, znajdujących się na wyposażeniu CSWiCh. Co więcej, DG RSZ nie podjęło skutecznych działań związanych z prawidłowym i pełnym wykorzystaniem do realizacji szkolenia w CSMW przygotowanej infrastruktury trenera „Śnieżnik” oraz z uzupełnieniem użytkowanego Symulatora Obrony Przeciwawaryjnej Okrętu (Symulatora do walki z ogniem i wodą na okręcie) o połowę bazę dydaktyczną. DG RSZ nie zapewniło również wyposażenia CSWL w stendy wieży do KTO Rosomak, wykorzystywane do nauki budowy wieży i uzbrojenia oraz wyposażenia CSWiCh w trenerzy i symulatory maszyn do prac ziemnych i fortyfikacyjnych, niezbędne do prowadzenia specjalistycznych szkoleń operatorów maszyn. NIK zauważa także, że DG RSZ zlecało do przeprowadzenia w CSWiCh kursy niewchodzące w profil szkoleniowy tego Centrum.

W okresie objętym kontrolą DG RSZ nie zabezpieczyło także w pełni potrzeb podległych JSW w zakresie materiałowo-technicznym (tj. amunicji strzeleckiej ślepej, lontu prochowego, petard, ręcznych granatów dymnych), niezbędnych do prawidłowej realizacji programów szkoleń. Brak skutecznych działań DG RSZ w powyższych zakresach – w ocenie NIK – może mieć negatywny wpływ na przebieg szkolenia żołnierzy, a przede wszystkim zapewnienie jego właściwego poziomu.

3. Realizacja zadań w zakresie szkolenia oraz działalności szkoleniowo-metodycznej.

Opis stanu faktycznego

3.1. W latach 2016-2018 funkcjonowało 13 jednostek szkolnictwa wojskowego, w tym 9 miało status centrum szkolenia¹⁷⁶, trzy miały status szkoły podoficerskiej¹⁷⁷ oraz Ośrodek Szkolenia Nurków i Płetwonurków Wojska Polskiego w Gdyni (podległy CSMW). W 2016 r. w centrach szkolenia zrealizowano 1 762 kursów/szkoleń doskonalących dla 36 363 uczestników będących podoficerami lub szeregowcami, a w szkołach podoficerskich zrealizowano 57 kursów/szkoleń dla 2 852 uczestników. W 2017 r. było to: w centrach szkolenia – 1 774 kursów/szkoleń¹⁷⁸ dla 33 515 uczestników¹⁷⁹, a w szkołach podoficerskich – 51 kursów/szkoleń¹⁸⁰ dla 3 132 uczestników¹⁸¹. W 2018 r. były to w centrach szkolenia – 1 834 kursy/szkolenia¹⁸² dla 31 083 uczestników¹⁸³, a w szkołach podoficerskich – 62 kursy/szkolenia¹⁸⁴ dla 3 291 uczestników¹⁸⁵.

(akta kontroli str. 343-383 i 1820-1825)

Plany doskonalenia zawodowego w latach objętych kontrolą były na bieżąco modyfikowane w trakcie roku. I tak, na 2016 r. planowano pierwotnie 1 738 kursów/szkoleń dla 37 348 uczestników, a zrealizowano 1 819 (w trakcie roku odwołano 94 kursy/szkolenia, a włączono do planu 175) dla 38 845 uczestników, na 2017 r. planowano 1 736 kursów/szkoleń dla 34 963 uczestników, a zrealizowano 1 825 (odwołano 61 kursów/szkoleń, a włączono do planu 150) dla 35 647 uczestników, na 2018 r. planowano 1 782 kursy/szkolenia dla 32 247 uczestników, a zrealizowano 1 896 (odwołano 64 kursy/szkolenia, a włączono do planu 178) dla 34 374 uczestników.

(akta kontroli str. 343-383, 1820)

Zmiany w planach doskonalenia zawodowego spowodowane były pojawiającymi się w trakcie roku modyfikacjami potrzeb zgłaszanymi do Inspektoratu Szkolenia przez dowódców jednostek wojskowych lub gestorów, a badanie uzasadnień 11 wybranych losowo zmian¹⁸⁶ wykazało, że każdorazowo bezpośrednimi powodami dokonywanych zmian były: potrzeby związane z ćwiczeniami poligonowymi, współpraca w ramach NATO lub zmiany terminów zgłaszane przez jednostki wojskowe.

(akta kontroli str. 1820 - 1825, 1835)

W latach 2016-2018 w Ośrodku Szkolenia Leopard¹⁸⁷ przeszkolono łącznie 673 specjalistów załóg czołgu Leopard 2 oraz 116 specjalistów technicznych do tego systemu. Powyższe szkolenia zabezpieczały potrzeby w zakresie przeszkolenia załóg tych czołgów zgodnie z decyzją Ministra Nr Z-82/Org./P5 z dnia 6 grudnia 2016 r.¹⁸⁸ i rozkazem Dowódcy Generalnego Nr 571 z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie zmian organizacyjnych związanych z przebrojeniem batalionów czołgów

¹⁷⁶ Centrum Szkolenia Wojsk Lądowych w Poznaniu, Centrum Szkolenia Wojsk Inżynieryjnych i Chemicznych we Wrocławiu, Centrum Szkolenia Inżynieryjno-Lotniczego w Dęblinie, Centrum Szkolenia Artylerii i Uzbrojenia w Toruniu, Centrum Szkolenia Sił Powietrznych w Koszalinie, Centrum Szkolenia Łączności i Informatyki w Zegrzu, Centrum Szkolenia Marynarki Wojennej w Ustce, Wojskowe Centrum Kształcenia Medycznego w Łodzi, Centrum Szkolenia Logistyki w Grudziądzu.

¹⁷⁷ Szkoła Podoficerska Wojsk Lądowych w Poznaniu, Szkoła Podoficerska Sił Powietrznych w Dęblinie, Szkoła Podoficerska Marynarki Wojennej w Ustce.

¹⁷⁸ W porównaniu do 2016 r. wzrost o 0,7%.

¹⁷⁹ W porównaniu do 2016 r. spadek o 7,8%.

¹⁸⁰ W porównaniu do 2016 r. spadek o 10,5%.

¹⁸¹ W porównaniu do 2016 r. wzrost o 9,8%.

¹⁸² W porównaniu do 2017 r. wzrost o 3,4%.

¹⁸³ W porównaniu do 2017 r. spadek o 7,3%.

¹⁸⁴ W porównaniu do 2017 r. wzrost o 21,6%.

¹⁸⁵ W porównaniu do 2017 r. wzrost o 5,1%.

¹⁸⁶ Pięć zmian dokonanych w 2016 r., a po trzy zmiany dokonane w latach 2017-2018.

¹⁸⁷ Zwanym dalej: „OSL”.

¹⁸⁸ Zwanej dalej: „Decyzją Ministra Nr Z-82 z 2016 r.”.

w 1. BPac., 15. BZ i 34. BKPanc (...) ¹⁸⁹, a kolejne szkolenia załóg realizowane będą (zgodnie z ww. rozkazem DG Nr 571 z 2016 r.) w 2019 r. w OSL.

W 2018 r. nie zrealizowano planowanego przeszkolenia w OSL 30 instruktorów w zakresie nadania uprawnień do szkolenia załóg na zmodernizowanej wersji czołgu Leopard 2PL. Powyższe – według wyjaśnień Szefa Zarządu Wojsk Pancernych i Zmechanizowanych – spowodowane było niedostarczeniem w planowanym terminie żadnego, spośród planowanej liczby takich czołgów (w wersji Leopard 2PL/M1). Zgodnie z ww. decyzją Ministra Nr Z-82 z 2016 r. i rozkazem DG Nr 571 z 2016 r., w dniu 22 stycznia 2018 r. Dowódca Generalny zatwierdził minimalne wymagania organizacyjno-użytkowe na *Budowę obiektu szkoleniowego – ośrodek symulatorów wraz z infrastrukturą towarzyszącą w kompleksie 3789 Wesola* (miejsce stacjonowania 1. BPanc.) i w tym samym dniu przesłane do Szefa Zarządu Infrastruktury – celem uruchomienia procesu inwestycyjnego.

(akta kontroli str. 3128, 3131-3142)

W okresie objętym kontrolą ze szkoleń w JST w ramach systemu doskonalenia zawodowego (kursy kwalifikacyjne i doskonalące) skorzystało łącznie 1 447 żołnierzy Wojsk Obrony Terytorialnej ¹⁹⁰, co stanowiło 2,1% łącznie przeszkolonych żołnierzy w badanym okresie (69 735) ¹⁹¹. Najwięcej w kontrolowanym okresie przeszkolono żołnierzy WOT w CSAiU – łącznie 429 żołnierzy ¹⁹², w CSWliCh – łącznie 414 żołnierzy ¹⁹³ i w CSL – łącznie 251 żołnierzy ¹⁹⁴. Zgodnie z zapisami rozporządzenia w sprawie nauki żołnierzy zawodowych, kwalifikacja na kursy prowadzona była przez Zarząd Zasobów Osobowych – J 1 DG RSZ w oparciu o imienne zgłoszenia przesyłane przez Szefa Szkolenia WOT (zgodnie z przydzielonym limitem miejsc w planie doskonalenia zawodowego).

(akta kontroli str. 345 – 347; 357 – 360; 370 – 371; 1826-1827)

Udział kadry instruktorskiej jednostek szkolnictwa wojskowego w zajęciach szkoleniowo-metodycznych w okresie objętym kontrolą wyniósł 98,9% w 2016 r., 99,4% w 2017 r. oraz 99,3% w 2018 r. Niepełny (od 3,8% do 7,5%) udział kadry instruktorskiej w zajęciach szkoleniowo-metodycznych dotyczył CSWL i wynikał z bieżących zmian stanu zatrudnienia w grupie instruktorów (np. zmiany przydziału, odejścia na emeryturę itp.). W okresie objętym kontrolą instruktorzy z JSW najczęściej uczestniczyli w następujących formach zajęć szkoleniowo-metodycznych: instruktażach (3 318) ¹⁹⁵, kursach instruktorsko-metodycznych (2564) ¹⁹⁶ oraz zajęciach instruktażowo-metodycznych (2064) ¹⁹⁷. Ponadto instruktorzy brali udział w: metodycznych zajęciach pokazowych oraz metodycznych zajęciach grupowych, zajęciach instruktorsko-metodycznych, naradach – metodycznych, kursach szkoleniowo-metodycznych oraz w szkoleniach instruktorsko-metodycznych na potrzeby Legii Akademickiej ¹⁹⁸.

(akta kontroli str. 1836-1854)

Prowadzenie szkolenia instruktorów i żołnierzy przez producenta sprzętu było praktykowane w przypadku pozyskiwania nowego sprzętu, a stosowne zapisy

¹⁸⁹Zwanym dalej: „Rozkazem DG Nr 571 z 2016 r.”.

¹⁹⁰Zwanych dalej: „WOT”, z czego: sześciu w 2016 r., 481 w 2017 r. i 960 w 2018 r.

¹⁹¹ W tym: 0,03% przeszkolonych żołnierzy w 2016 r. (22 501 żołnierzy), 2,1% w 2017 r. (22 963 żołnierzy) i 4,0% w 2018 r. (24 271 żołnierzy).

¹⁹² W tym: sześciu w 2016 r., 229 w 2017 r. i 194 w 2018 r.

¹⁹³ W tym: 162 w 2017 r. i 352 w 2018 r.

¹⁹⁴ W badanym okresie żołnierzy WOT nie szkolono w dwóch centrach szkolenia (CSSP i CSIL) oraz w dwóch szkołach podoficerskich (SPMW i SPSP).

¹⁹⁵ W poszczególnych latach przeprowadzono następującą ilość instruktaży: 2016 r. – 1253; 2017 r. – 1239; 2018 r. – 1326.

¹⁹⁶ W 2016 r. przeprowadzono 913 kursów instruktorsko-metodycznych, w 2017 r. 806 kursów oraz 845 kursów w roku 2018.

¹⁹⁷ W tym w 620 w 2016 r., 756 w 2017 r. oraz 688 w roku 2018.

¹⁹⁸ W latach 2016-2018 instruktorzy uczestniczyli łącznie w: 1714 metodycznych zajęciach pokazowych, 1324 metodycznych zajęciach grupowych, 1160 zajęciach instruktorsko-metodycznych, 408 naradach szkoleniowo-metodycznych, 59 kursach szkoleniowo-metodycznych oraz 16 szkoleniach instruktorsko-metodycznych na potrzeby Legii Akademickiej.

znajdowały się w umowach zawieranych z jego dostawcami¹⁹⁹. Na podstawie § 8 umowy na dostawę Kompanijnego modułu ogniowego 120 mm moździerzy samobieżnych „RAK” na podwoziu kołowego transportera opancerzonego „ROSOMAK” oraz załącznika nr 13 do ww. umowy, Producent przeprowadzał szkolenie teoretyczne i praktyczne dla:

- instruktorów oraz osób funkcyjnych przedmiotowego SW w CSAiU w Toruniu;
- osób funkcyjnych z JW, które zostaną wyposażone w SW, część osób szkolonych posiadać będzie uprawnienia instruktorskie;
- techników z uprawnieniami instruktorskimi;
- przedstawicieli COL z uprawnieniami instruktorskimi.

Ponadto w ww. szkoleniach funkcyjnych każdej kompanii uczestniczyli instruktorzy z CSAiU, celem pogłębiania wiedzy fachowej i doskonalenia umiejętności. Szkolenia przeprowadzane były przez producenta zgodnie z opracowanymi programami i planami szkolenia w wymiarze 33 godzin tygodniowo. Harmonogramy te oraz plany szkolenia instruktorów i funkcyjnych obsługi były uzgadniane i zatwierdzane przez gestorów. Producent, po zakończonym szkoleniu przeprowadzał ze szkolonymi – po części teoretycznej egzamin cząstkowy, a końcowy po zakończeniu szkolenia praktycznego. Żołnierzom którzy zdali egzamin wydawane były przez producenta zaświadczenia uprawniające do użytkowania i obsługi SpW. Instruktorzy natomiast otrzymali zaświadczenia uprawniające do samodzielnego szkolenia funkcyjnych obsług oraz mechaników, w tym do użytkowania i obsługi wyrobów.

(akta kontroli str. 1162-1190, 1462-1582, 1617-1710)

Zasady i tryb kierowania na kursy kwalifikacyjne i doskonalące w centrach szkolenia oraz szkołach podoficerskich podległych DG RSZ ustalone zostały w planach doskonalenia zawodowego na lata 2016-2018 i wynikały z przepisów rozporządzenia w sprawie nauki żołnierzy zawodowych. Procedura kwalifikowania na kursy przebiegała w następujący sposób:

- na kursy doskonalące: kandydatów zgłaszali dowódcy JW oraz szefowie/kierownicy/ dyrektorzy Instytucji RON, którym w danym roku został przydzielony limit miejsc. Zbiorcze, imienne wykazy żołnierzy przesyłane były do organu kwalifikującego, który dokonywał weryfikacji zgłoszeń i kwalifikował na naukę. Imienny wykaz żołnierzy zakwalifikowanych do nauki przesyłany był komendantowi właściwej JSW, zgodnie z przydzielonym limitem szkoleniowym. Ten sam wykaz był przekazywany również organom, które przesyłały do DG RSZ zgłoszenia imienne żołnierzy. Imienny wykaz osób zakwalifikowanych na dany kurs przesyłany był również do wiadomości Szefa OKZ Inspektoratu Szkolenia DG RSZ. Organ kierujący, w pierwszej kolejności uwzględniał potrzeby szkolenia żołnierzy przewidzianych do skierowania do Polskiego Kontyngentu Wojskowego oraz potrzeby w zakresie osiągnięcia przez JW wymaganych wskaźników ukończenia, mając na uwadze konieczność spełnienia przez żołnierzy wymogów określonych w kartach opisu stanowisk służbowych;
- na kursy kwalifikacyjne: kwalifikacja prowadzona była przez Zarząd Zasobów Osobowych²⁰⁰ – J1 DG RSZ w oparciu o imienne zgłoszenia przesyłane z instytucji RON i JW, zgodnie z przydzielonym w planie limitem miejsc. ZZO – J1 DG RSZ sporządza zbiorcze, imienne wykazy zakwalifikowanych żołnierzy. Imienny wykaz osób zakwalifikowanych na dany kurs przesyłany był do właściwej JSW. JW i instytucje RON, które przesyłały do DG RSZ wykazy

¹⁹⁹ Nowy sprzęt nie może zostać przejęty przez jednostkę nieposiadającą żołnierzy przeszkolonych do posługiwania się nim.

²⁰⁰ Zwany dalej „ZZO”

imiennie, były powiadamiane o zakwalifikowaniu żołnierzy na dany kurs, zgodnie z przydzielonym limitem szkoleniowym.

(akta kontroli str. 345-347, 357-360 i 370-374)

3.2. Gestorzy wyjaśnili, że poziom i jakość realizacji celów kursów i szkoleń oraz działalności szkoleniowo-metodycznej w JSW podlegały weryfikacji poprzez kontrole i nadzór realizowane przez Inspektora Szkolenia²⁰¹ w tych jednostkach, a następnie podlegały ocenie przez bezpośrednich przełożonych w JW zarówno w ramach bieżących zajęć jak też zgrupowań poligonowych przy udziale gestorów z poszczególnych rodzajów wojsk.

Według wyjaśnień Szefa Wydziału Kształcenia na Odległość OKZ, Inspektorat Szkolenia prowadził analizy poziomu i jakości realizacji celów kursów i szkoleń oraz działalności szkoleniowo-metodycznej w JSW poprzez kontrole w trybie zwykłym²⁰² (prowadzone przez OKZ wraz z przedstawicielami właściwych komórek wewnętrznych DG RSZ) oraz poprzez coroczne odprawy rozliczeniowo-zadaniowe Inspektora Szkolenia (na których komendanci JSW składają szczegółowe meldunki z realizacji zasadniczych przedsięwzięć szkoleniowych i szkoleniowo-metodycznych) po zakończonym szkoleniu oraz planowanych na następny rok szkoleniowy.

(akta kontroli str. 1162-1190, 2826 i 2832-2834)

W badanym okresie DG RSZ nie prowadziło analiz i badań skuteczności szkolenia żołnierzy w JSW poprzez przeprowadzanie badań ankietowych wśród przeszkolonych żołnierzy i ich przełożonych. Potrzebę prowadzenia takich badań (wśród absolwentów kursów i szkoleń), celem bieżącej oceny realizacji procesu szkoleniowego w JSW potwierdził w swoich wyjaśnieniach Dowódca Generalny. W swoich wyjaśnieniach wskazał, że w związku z trwającymi w Siłach Zbrojnych RP pracami nad aktualizacją dokumentów regulujących funkcjonowanie systemu doskonalenia zawodowego żołnierzy zawodowych, DG RSZ będzie postulowało wprowadzenie regulacji dotyczących ewaluacji, której podstawą realizacji będzie ankietyzacja uczestników i prowadzących daną formę doskonalenia zawodowego. W wyjaśnieniach tych zauważył, że wprowadzenie ankietyzacji przełożonych szkolonych żołnierzy, wymagałoby stworzenia systemu pochłaniającego dużo ich uwagi oraz zaangażowania dodatkowego personelu w analizę takich materiałów, co wiązałoby się z ponoszeniem dodatkowych kosztów. W swoich wyjaśnieniach Dowódca Generalny wskazał, że w DG RSZ funkcjonuje system zbierania doświadczeń, do którego przełożeni mogą zgłaszać obserwacje m.in. w zakresie jakości szkolenia żołnierzy²⁰³.

(akta kontroli – str. 2817, 2822-2823)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W DG RSZ nie podjęto skutecznych i rzetelnych działań celem weryfikacji i aktualizacji programów kursów kształcenia ogólnego i specjalistycznego wprowadzonych do stosowania w podległych JSW. Kontrole NIK przeprowadzone w centrach szkolenia i szkołach podoficerskich wykazały m.in., że:

²⁰¹ Kontrole realizowane przez Inspektorat Szkolenia w JSW zostały opisane w obszarze 4 pkt 4.3 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

²⁰² Prowadzonych zgodnie z decyzją Nr 425/MON z 24.12.2013 r. w sprawie wprowadzenia do użytku Programu oceny jednostek organizacyjnych resortu obrony narodowej w obszarze pokojowego funkcjonowania oraz przygotowania do działania zgodnie z przeznaczeniem.

²⁰³ Według tych wyjaśnień na 28.06.2019 r. w systemie zbierania doświadczeń nie zostały zamieszczone wnioski związane z niskim poziomem wyszkolenia absolwentów szkół podoficerskich, czy też uczestników kursów przeprowadzanych w centrach szkolenia.

- a) Według opinii powołanego przez NIK biegłego cztery stosowane w SPWL programy²⁰⁴ zostały opracowane niezgodnie z treścią § 5 ust. 2 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 6 sierpnia 2010 r. w sprawie szkół podoficerskich²⁰⁵, ponieważ programy te opracowano w Zarządzie Szkolenia P-7 Sztabu Generalnego, a nie jak przewiduje ww. rozporządzenie w sprawie SP przez Komendanta tej szkoły podoficerskiej w porozumieniu z centrum szkolenia (w tym przypadku z CSWL). Ponadto programy te nie obejmowały: ogólnych celów kształcenia, pomimo wymogu wynikającego z § 5 ust. 5 pkt 1 ww. rozporządzenia w sprawie SP, lecz zawierały sformułowania: odnoszące się do celu działalności tej szkoły (*Ogólnym celem kształcenia w szkole podoficerskiej jest...*), co stanowiło powielenie treści § 3. ww. rozporządzenia w sprawie SP²⁰⁶ lub zawierały zapisy informujące o celach kształcenia w ramach trzech grup przedmiotów (kształcenia: ogólnego, kierunkowego i specjalistycznego)²⁰⁷. Ponadto w programach tych, według opinii biegłego:

W Programie kształcenia ogólnego kandydatów na podoficerów zawodowych:

- części przedmiotów (Regulaminy Temat - 1,2,4-6; Taktyka Temat - 3,6; Szkolenie ogniowe Temat - 1 zajęcia 1,2; Terenoznawstwo Temat - 1; Obrona przed bronią masowego rażenia Temat - 1,2; Inżynierijno-saperskie - Temat 3; Zabezpieczenie medyczne działań bojowych Temat 2,3,5,7) i cele przedmiotowe kształcenia i cele kształcenia poszczególnych tematów były powtórzeniem celów przedmiotów i celów tematów szkolenia podstawowego realizowanego zgodnie z Programem szkolenia podstawowego Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej²⁰⁸. Niektóre, jednakowo brzmiące cele powielane były w różnych przedmiotach (Regulaminy Temat - 7 zajęcia 3,8,11; Taktyka Temat - 8) a w części przedmiotów występował brak spójności pomiędzy tematem, celami i treścią kształcenia (Metodyka szkolenia wojskowego Temat - 10,12; Taktyka Temat - 1,2,8);
- w przedmiocie Metodyka szkolenia wojskowego oraz w tematach poświęconych metodyce szkolenia z regulaminów, metodyce szkolenia taktyki oraz metodyce szkolenia strzeleckiego instruktáže do zajęć oraz opracowywanie planów pracy przez słuchaczy zaplanowano jako zajęcia programowe w sumie 11 godz. zajęć praktycznych i jedną godz. zajęć teoretycznych. Ich łączny wymiar w programie wynosił 19 godz. zajęć teoretycznych i 42 godz. zajęć praktycznych, z których 21 godz. to zajęcia, w ramach których zgodnie z ich tematem szkoleni powinni uczyć się występowania w roli instruktora w punkcie nauczania;
- program szkolenia nie określał metod nauczania, a więc sposobów pracy kierownika zajęć ze słuchaczami, umożliwiających osiągnięcie celów kształcenia. Sytuacja ta znajdowała potwierdzenie także w planach-konspektach do przeprowadzenia zajęć z różnych przedmiotów. W konspektach tych w wielu przypadkach podana była tylko forma zajęć, w zdecydowanej większości jako zajęcia praktyczne, co było niewłaściwe, ponieważ jest to forma stosowana w szkoleniu wojsk, a nie w szkolnictwie wojskowym;

²⁰⁴ Program kształcenia ogólnego kandydatów na podoficerów zawodowych, Program kształcenia specjalistycznego kadetów szkoły podoficerskiej specjalność: 20-B- 22 - dowódca - pancerna (dowódca załogi czołgu), Program kształcenia specjalistycznego kadetów szkoły podoficerskiej specjalność: 20-B- 23 - dowódca - zmechanizowana (dowódca drużyny zmotoryzowanej/dowódca załogi KTO ROSOMAK) i Program kształcenia specjalistycznego kadetów szkoły podoficerskiej specjalność: 20-B- 23- dowódca - zmechanizowana (dowódca drużyny zmechanizowanej/ dowódca drużyny - działonowy operator BWP-1).

²⁰⁵ Dz.U. z 2018 r. poz. 2132, zwanego dalej: „rozporządzeniem w sprawie SP”.

²⁰⁶ W przypadku Programu kształcenia ogólnego kandydatów na podoficerów zawodowych.

²⁰⁷ W przypadku pozostałych trzech programów, tj.: kształcenia specjalistycznego kadetów szkoły podoficerskiej specjalność: 20-B- 22 - dowódca - pancerna (dowódca załogi czołgu), kształcenia specjalistycznego kadetów szkoły podoficerskiej specjalność: 20-B- 23 - dowódca - zmechanizowana (dowódca drużyny zmotoryzowanej/dowódca załogi KTO ROSOMAK) i kształcenia specjalistycznego kadetów szkoły podoficerskiej specjalność: 20-B- 23- dowódca - zmechanizowana (dowódca drużyny zmechanizowanej/ dowódca drużyny - działonowy operator BWP-1).

²⁰⁸ Sygn. Szkol. 814/2009.

- przedmiot: Praktyczne kształtowanie przywódcy nie zapewniał możliwości realizacji zapisanych przedmiotowych celów kształcenia i celów tematu, które m.in. nie pokrywały się z głównym celem przedmiotu, a zapis (zgodnie z Programem kształcenia): *przedmiot należy traktować priorytetowo i nadać mu wysoką rangę* nie znajdował potwierdzenia w praktyce. Ze względu na brak kryteriów oceny poszczególnych cech dowódczych, nie była możliwa obiektywna ich ocena;
- Plany – konspekty do przeprowadzenia zajęć np. z metodyki szkolenia, regulaminów, taktyki i szkolenia ogniowego wykazywały, że zajęcia jeżeli przebiegały zgodnie z treścią planów-konspektów nie zapewniały warunków do przygotowania szkolonych słuchaczy do występowania w roli instruktora w punkcie nauczania. W tym przypadku była to jedyna możliwość praktycznego nauczania szkolonych umiejętności instruktorskich.

W pozostałych trzech programach:

- w przedmiotach występowało wiele powtórzeń celów kształcenia i treści nauczania przedmiotów z etapu szkolenia indywidualnego realizowanego w ramach Programu szkolenia podstawowego Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (sygn. Szkol. 814/2009) oraz Programu kształcenia ogólnego kandydatów na podoficerów zawodowych w SPWL. Przykładem jest przedmiot szkolenie ogniowe – przedmiot kierunkowy, który występuje również jako przedmiot kształcenia specjalistycznego;
- w części tematów przedmiotów kształcenia specjalistycznego (Taktyka Temat - 3 zajęcia 2 oraz zajęcia 4,6 i 8 w Programie kształcenia specjalistycznego kadetów szkoły podoficerskiej specjalność: 20-B- 22 - dowódca - pancerna - dowódca załogi czołgu, Temat - 4 zajęcia 2 Temat - 5 zajęcia 2,3, Temat — 6 zajęcia 2; Rozpoznanie i armie obce Temat -1 zajęcia 2) ich cele kształcenia i treści nauczania były dedykowane pododdziałom, nie szkoleniu specjalisty. Takie zajęcia powinien prowadzić przełożony o jeden szczebel wyżej;
- w części programy te w celach i treściach nauczania wykraczały poza zakres założeń organizacyjno-programowych i przygotowania słuchaczy co było niezasadne i niemożliwe do zrealizowania (Taktyka Temat - 4 zajęcia 1,2,3)²⁰⁹ lub w treści zajęć zaplanowano do realizacji zagadnienia dotyczące czynności kierownika zajęć, które nie były treściami nauczania kadetów (Taktyka Temat – 9 zajęcia 4,7)²¹⁰;
- w tematach dotyczących metodyki szkolenia (taktyka, szkolenie ogniowe) instruktáže do zajęć oraz opracowywanie planów pracy przez słuchaczy zaplanowano jako zajęcia programowe, a plany - konspekty do przeprowadzenia zajęć np. z metodyki szkolenia wykazują, że zajęcia które przebiegały zgodnie z ich treścią nie zapewniły warunków do przygotowania słuchaczy do występowania w roli instruktora w punkcie nauczania. W tym przypadku była to jedyna możliwość praktycznego nauczania szkolonych umiejętności instruktorskich;
- programy szkolenia nie określały metod nauczania, a więc sposobów pracy kierownika zajęć ze słuchaczami, umożliwiających osiągnięcie celów kształcenia. Sytuacja ta powszechnie miała miejsce także w planach – konspektach do przeprowadzenia zajęć z różnych przedmiotów. W konspektach tych w wielu przypadkach podana była tylko forma zajęć, w zdecydowanej większości jako zajęcia praktyczne, co było niewłaściwe, ponieważ jest to forma stosowana

²⁰⁹ W przypadku programu kształcenia specjalistycznego kadetów szkoły podoficerskiej specjalność: 20-B- 22 - dowódca - pancerna (dowódca załogi czołgu).

²¹⁰ W przypadku programu kształcenia specjalistycznego kadetów szkoły podoficerskiej specjalność: 20-B- 23 - dowódca - zmechanizowana (dowódca drużyny zmotoryzowanej/dowódca załogi KTO ROSOMAK).

- w szkoleniu wojsk, a nie w szkolnictwie wojskowym;
- programy nie różnicowały tematów, celów szkoleniowych i treści nauczania pomiędzy dowódcą drużyny i dowódcą załogi²¹¹;
- występujące w programie błędy merytoryczne, pojęciowe oraz przyjęte metody nauczania ograniczały skuteczną realizację procesu kształcenia.

Skutkiem powyższego – według opinii biegłego – program kształcenia ogólnego kandydatów na podoficerów zawodowych w SPWL: w ograniczonym stopniu zapewniał słuchaczom możliwości wykazania się przygotowaniem do dowodzenia w czasie pokoju, kryzysu i wojny oraz nie zapewniał słuchaczom możliwości wykazania się umiejętnościami szkolenia i wychowawczego oddziaływania na podwładnych. Pozostałe ww. trzy programy: w ograniczonym stopniu umożliwiały kadetom należyte wykonywanie obowiązków na stanowisku dowódcy załogi/drużyny (dowódcy załogi czołgu, dowódcy drużyny zmotoryzowanej/dowódcy załogi KTO ROSOMAK, dowódcy drużyny zmechanizowanej/dowódcy drużyny - działonowego operatora BWP-1) i nie zapewniały kadetom możliwości przygotowania do realizacji przedsięwzięć szkoleniowych.

(akta kontroli – str. 2083-2444 i 2608-2643, 2590-2615)

b) Według opinii powołanego przez NIK biegłego w czterech stosowanych w CSWL programach²¹²:

- nie określono metod nauczania, a więc sposobów pracy kierownika zajęć (instruktora) ze słuchaczami, umożliwiających osiągnięcie celów kształcenia, podano jednak formy szkolenia wojsk: zajęcia praktyczne i zajęcia teoretyczne. Zgodnie z postanowieniami obowiązującej w Siłach Zbrojnych RP Instrukcji o działalności szkoleniowo-metodycznej (sygn. Szkol. 816/2009), zajęcia teoretyczne oraz zajęcia praktyczne są formami szkolenia wojsk, które nie występują w szkolnictwie wojskowym;
- występują powtórzenia celów i treści nauczania szkolenia podstawowego (Taktyka Temat - 1, 2; Szkolenie ogniowe Temat -3; Zabezpieczenie medyczne Temat - 1,3)²¹³, (Obrona przed bronią masowego rażenia Temat 2. Ochrona przed środkami zapalającymi; Zabezpieczenie logistyczne Temat 1 zajęcia 1; Zabezpieczenie medyczne Temat 1 zajęcia 1, 3)²¹⁴, (Temat 3 zajęcia 2,3,4,5)²¹⁵;
- programy kursów oraz cele i treści szkolenia wykraczały poza obszar wiedzy i umiejętności, jakimi powinien wykazać się specjalista działonowy- operator (Zabezpieczenie logistyczne Temat - 1 zajęcia 1-3)²¹⁶;
- w ramach przedmiotu Szkolenie ogniowe, żołnierze realizując tylko strzelanie szkolne nr 1 oraz nr 2 w nocy, nie odbywając kolejnych strzelań szkolnych i strzelania bojowego oraz przygotowania do strzelania przeciwpancernym pociskiem kierowanym, nie mogli wykazać się określonymi w celach ogólnych programu i celach przedmiotu umiejętnościami prowadzenia celnego ognia z broni pokładowej w ruchu do celów stałych, ukazujących się i ruchomych

²¹¹ W przypadku programów: kształcenia specjalistycznego kadetów szkoły podoficerskiej specjalność: 20-B- 23 - dowódca - zmechanizowana (dowódca drużyny zmotoryzowanej/dowódca załogi KTO ROSOMAK) i kształcenia specjalistycznego kadetów szkoły podoficerskiej specjalność: 20-B- 23- dowódca - zmechanizowana (dowódca drużyny zmechanizowanej/ dowódca drużyny - działonowy operator BWP-1).

²¹² Program kursów: specjalistycznego (tymczasowy) dla działonowych-operatorów BWP funkcjonujący jako program tymczasowy od 1.09.2012 r., specjalistycznego dla działonowego czołgu PT-91 oraz działonowego czołgu T-72 funkcjonujący od 01.09.2012 r., szkolenia dowódcy i działonowego operatora KTO Rosomak, który opracowany został dla dowódców i działonowych- operatorów KTO Rosomak niezakupionego w danym roku kalendarzowym, co sugeruje potrzebę szkolenia ze względu na datę zakupu sprzętu wojskowego, nie zaś potrzebę pozyskania żołnierzy do specjalistycznego użytkowania tego sprzętu, specjalistycznego dla celowniczej obsługi ręcznego granatnika przeciwpancernego funkcjonujący od 1.09.2012 r.

²¹³ Program kursu specjalistycznego (tymczasowego) dla działonowych-operatorów BWP.

²¹⁴ Program kursu specjalistycznego dla działonowego czołgu PT-91 oraz działonowego czołgu T-72.

²¹⁵ Program kursu szkolenia dowódcy i działonowego operatora KTO Rosomak.

²¹⁶ Programy kursów: specjalistycznego (tymczasowego) dla działonowych-operatorów BWP i specjalistycznego dla działonowego czołgu PT-91 oraz działonowego czołgu T-72.

- w dzień i w nocy²¹⁷;
- w przedmiocie Szkolenie ogniowe w trakcie kolejnych zajęć (Temat 3 zajęcia 2,3,4,5) powtarzała się treść nauczania zajęć już zrealizowanych, a same zajęcia przygotowywały do innego rodzaju strzelania, bez ich odbywania, co było niezgodne z zapisami Programu strzelań z wozów bojowych (sygn. Szkol. 856/2012)²¹⁸;
 - w przedmiocie szkolenie ogniowe wystąpiły treści naruszające zasady metodyki oraz postanowienia Programu strzelań²¹⁹ w przypadku programu szkolenia dowódcy i działonowego operatora KTO Rosomak było niecelowe pod względem finansowym, organizacyjnym i metodycznym szkolenie, w ramach jednego programu, dowódców oraz działonowych operatorów. Jako cel szkolenia podano przygotowanie specjalisty w zakresie budowy i eksploatacji pojazdu KTO Rosomak ze szczególnym naciskiem na obsługę i użytkowanie systemu wieżowego HITFIST 30 mm oraz wymaganą wiedzę i umiejętności, które powinni opanować żołnierze. Nie różnicowano jednak programu dla dowódców i dla działonowych - operatorów KTO Rosomak, mimo że wobec dowódców nie powinno wymagać się takiego samego poziomu umiejętności specjalistycznych (technicznych) jak wobec specjalistów, podobnie jak nie powinno wymagać się od specjalistów takiego poziomu umiejętności społecznych (konceptyjnych) jak wobec dowódców;
 - w przypadku programu kursu specjalistycznego dla celowniczego obsługi ręcznego granatnika przeciwpancernego²²⁰, w ramach przedmiotu Szkolenie ogniowe, żołnierze realizowali tylko strzelanie szkolne nr 1 z granatnika (nie odbywając kolejnych strzelań szkolnych i strzelania bojowego), dlatego nie mogli wykazać się w pełni umiejętnościami określonymi w celach ogólnych programu, w tym prowadzenia celnego ognia z broni etatowej. Program ten nie przewidywał również nauczania strzelania z rgppanc. do celów ruchomych.

Skutkiem powyższego – według opinii biegłego – programy te w ograniczonym stopniu umożliwiały opanowanie *programowych* wiedzy i umiejętności, nie zapewniały warunków do opanowania umiejętności prowadzenia celnego ognia z broni pokładowej, w tym: w miejscu i w ruchu do celów stałych, ukazujących się i ruchomych w dzień i w nocy²²¹ i z ręcznego granatnika rgppanc. do celów ukazujących się w dzień i w nocy.

(akta kontroli – str. 2369-2589, 2644-2662)

- c) Nie dokonano aktualizacji 14 stosowanych w CSMW programów kursów doskonalących, pomimo, że wystąpiły przesłanki do dokonania takiej aktualizacji:
- w związku ze zużyciem sprzętu wymaganego jako niezbędne zabezpieczenie techniczne kursów lub nabyciem nowego (dot. pięciu kursów: obsługi ppzr, artylerii okrętowej, obsługi armaty przeciwlotniczej, hydrolokacji, eksploatacji i obsługi min, trałów i bomb głębinowych),
 - w związku z faktem, że od grudnia 2016 r. podczas prowadzenia kursów doskonalących z zakresu posługiwania się sprzętem do wykrywania skażeń zaczęto wykorzystywać nowy trener DPO-SYM do imitacji skażeń promieniotwórczych (nieujęty w programie ww. kursu jako element zabezpieczenia technicznego),

²¹⁷ Programy kursów: specjalistycznego (tymczasowego) dla działonowych-operatorów BWP, specjalistycznego dla działonowego czołgu PT-91 oraz działonowego czołgu T-72 i szkolenia dowódcy i działonowego operatora KTO Rosomak.

²¹⁸ Programy kursów: specjalistycznego (tymczasowego) dla działonowych-operatorów BWP i szkolenia dowódcy i działonowego operatora KTO Rosomak.

²¹⁹ Program kursu specjalistycznego (tymczasowego) dla działonowych-operatorów BWP.

²²⁰ Zwanego dalej: „granatnikiem rgppanc.”.

²²¹ W przypadku kursu specjalistycznego szkolenia dowódcy i działonowego operatora KTO Rosomak.

- w związku z rozkazem Dowódcy Generalnego wycofano niektóre pozycje obowiązującej literatury określonej w tych programach²²².

Programy tych kursów – sporządzone przez zespoły pracowników CSMW i podpisane przez Komendanta CSMW – zostały zatwierdzone przez Dowódcę MW (przed 2013 r.) lub przez Dowódcę Generalnego (od 2014 r.) i wprowadzone do użytku w MW w latach 2009-2014.²²³

Skutkiem powyższego było niezrealizowanie celów szkoleń określonych w programach 25 edycji tych kursów doskonalących, na których przeszkolono w latach objętych kontrolą w CSMW łącznie 206 osób.

(akta kontroli – str. 3650-3652)

Dowódca Generalny wyjaśnił, że programy kształcenia ogólnego szkół podoficerskich są tożsame w związku z pełnieniem przez absolwentów tych szkół po mianowaniu na pierwszy stopień podoficerski, służby w różnych rodzajach SZ i JW. Programy te opracowane zostały przez zespół składający się z przedstawicieli DG RSZ, szkół podoficerskich i pod przewodnictwem Zarządu Szkolenia P7 SG WP. Treści szkolenia zawarte w tych programach zostały definiowane przez osoby posiadające właściwe kompetencje dla poszczególnych korpusów i grup osobowych oraz wynikały z doświadczeń uzyskanych podczas udziału w Polskich Kontyngentach Wojskowych, wniosków po ukończeniu tych szkoleń oraz przez podoficerów uzyskanych w szkołach podoficerskich USA i RFN. Ponadto każdy program kształcenia w szkołach podoficerskich był autoryzowany przez jej komendanta i zatwierdzony przez właściwego komendanta centrum szkolenia. Aktualizacja lub zmiana programów kształcenia w szkołach podoficerskich jest wynikiem potrzeb zgłaszanych przez osoby posiadające w tym zakresie kompetencje dla danego korpusu czy grupy osobowej (jako przykład takich zmian Dowódca Generalny wskazał wprowadzenie w 2018 r. nowych programów kształcenia w Szkole Podoficerskiej Sił Powietrznych). Wskazał również, że w programach kształcenia szkół podoficerskich przeważa szkolenie praktyczne, co zgodne jest z wymogami i potrzebami SZ. Ponadto wskazał, że dokumentacja szkoleniowa (przyjęte w niej formy i metody szkolenia) jest zgodna z załącznikami nr 14 (wzór planu konspektu) i nr 15 (wzór planu pracy instruktora na punkcie nauczania) Instrukcji o działalności szkoleniowo-metodycznej²²⁴, w których wskazana jest „forma” a nie „metoda” szkolenia (nauczania). W związku z tym opracowana przez kierownika zajęć dokumentacja zawiera elementy przeprowadzenia zajęć w formie praktycznej (teoretycznej czy treningu).

(akta kontroli – str. 2810-2820)

W swoich wyjaśnieniach wskazał również, że zgodnie z rozkazem Szefa Sztabu Generalnego z dnia 8 lipca 2019 r.²²⁵, z dniem 1 stycznia 2020 r. do użytku SZ zostaną wprowadzone „*Standardy kształcenia wojskowego dla kandydatów na podoficerów – minimalne wymagania programowe w ramach bazowego kursu podoficerskiego*” oraz nowe programy kształcenia w szkołach podoficerskich.

Natomiast jako aktualizację kursów specjalistycznych w CSMW przez Inspektora Marynarki Wojennej, wskazał: dostosowanie dwóch programów szkolenia do wymogów szkolenia zdalnego realizowanego z wykorzystaniem platformy e-

²²² W zakresie: radiolokacji, obsługi radiostacji średniej mocy, łączności okrętowej, budowy i eksploatacji WKM, bosmana okrętowego, rozpoznania obiektów powietrznych, obsługi torped i operatora nasłuchu radiowego, w każdym z ww. programów kursów przynajmniej jedna z pozycji obowiązującej literatury była nieaktualna.

²²³ Z tego programy dwóch kursów w kierunkach: operator sprzętu nasłuchu radiowego i łączność okrętowa w 2009 r., ośmiu kursów w kierunkach: artyleria okrętowa, eksploatacja, obsługa min, trałów i bomb głębinowych, eksploatacja, obsługa torped i okrętowych wyrzutni torpedowych, hydrolokacja, obsługa armaty przeciwlotniczej, rozpoznanie obiektów powietrznych, radiolokacja, obsługa radiostacji średniej mocy w 2011 r., dwóch kursów w kierunkach: bosman okrętowy i budowa i eksploatacja WKM w 2011 r., jednego kursu o kierunku obsługa ppzr w 2014 r.

²²⁴ Sygn. Szkol. 816/2009.

²²⁵ Nr 425/ZPUSZIS-P3/P7.

learningowej²²⁶ oraz zatwierdzenie ramowego programu szkoleń zintegrowanych²²⁷. Ponadto w swoich wyjaśnieniach Dowódca Generalny poinformował, że w dniu 25 lipca 2019 r.²²⁸ powołał zespół roboczy (w składzie przedstawicieli: Inspektoratu Marynarki Wojennej, 3. Flotyli Okrętów, 8. Flotyli Obrony Wybrzeża i CSMW) celem aktualizacji programów szkolenia pozostających w gestii Inspektoratu Marynarki Wojennej.

(akta kontroli – str. 2810-2820 i 3708-3718)

Zdaniem NIK wyjaśnienia te nie zasługują na uwzględnienie, bowiem działania w celu aktualizacji i weryfikacji programów szkolenia stosowanych w JSW zostały podjęte z opóźnieniem, a bieżący brak aktualizacji programów szkolenia stosowanych w JSW, pomimo występowania przesłanek do dokonania takich aktualizacji, zagraża jakości i skuteczności prowadzonych szkoleń.

2. Wydanie przez Inspektora Szkolenia poleceń (w latach 2016-2017) Komendantowi CSWL skierowania komisji egzaminacyjnej do Ośrodka Szkolenia Leopard w Świętoszowie, celem przeprowadzenia egzaminów dla żołnierzy i nadania uprawnień do eksploatacji i kierowania pojazdem specjalnym Leopard 2, pomimo, że CSWL w Poznaniu nie dysponowało kadrami posiadającymi udokumentowane kwalifikacje dotyczące kierowania i eksploatacji pojazdów Leopard 2.

W latach 2016-2017 Komendant CSWL na pisemne polecenia Inspektora Szkolenia DG RSZ, wyznaczył do przeprowadzenia (w OSŁ10. Brygady Kawalerii Pancerniej w Świętoszowie) sześciu egzaminów (w: lutym 2016 r., maju/czerwcu 2016 r., grudniu 2016 r., marcu 2017 r., czerwcu 2017 r. i październiku 2017 r.) żołnierzy nieposiadających udokumentowanych (certyfikatami/zaświadczeniami) kwalifikacji w zakresie kierowania i eksploatacji czołgów Leopard. W rezultacie egzaminy w zakresie budowy i eksploatacji pojazdu, obsługi pojazdu oraz nauki jazdy dotyczące czołgu Leopard 2 zostały przeprowadzone przez osoby nieposiadające kwalifikacji w tym zakresie, tj. żołnierzy z OSK²²⁹ CSWL w Poznaniu.

(akta kontroli – str. 2776-2809)

Szef Wydziału Kształcenia na Odległość Inspektoratu Szkolenia wyjaśnił, że ww. komisjach egzaminacyjnych powołanych²³⁰ przez Komendanta CSWL rola powołanych żołnierzy z CSWL ograniczała się do sprawowania nadzoru merytorycznego oraz przeprowadzenia części teoretycznej egzaminu z zasad eksploatacji oraz budowy i obsługi czołgu Leopard. W tych wyjaśnieniach wskazał, że w skład tych komisji egzaminacyjnych wchodził również żołnierz z 34. BKPanc., mający uprawnienia do kierowania tym czołgiem, którzy przeprowadzili główną, praktyczną część egzaminów (jazdę tym czołgiem pod nadzorem przedstawicieli CSWL). Dodatkowo w swoich wyjaśnieniach wskazał, że w 2017 r. Szef Zarządu Planowania Logistycznego – J4²³¹, stwierdził że OSŁ spełnia wymogi formalne i może samodzielnie prowadzić egzaminy oraz wydawać świadectwa ukończenia kursów z zasad eksploatacji i kierowania pojazdem specjalnym i pojazdem przeznaczonym do celów specjalnych.

(akta kontroli – str. 2825-2826 i 2831)

²²⁶ Kursów: Obsługi Systemu Automatycznej Identyfikacji AIS – uzgodnienie programu i założeń organizacyjno-programowych w dniu 9.04.2019 r. i Przeszkolenia specjalistycznego w kierunku sygnalizacja – w kwietniu 2018 r.

²²⁷ W dniu 11.06.2018 r.

²²⁸ Rozkazem Nr Z-56.

²²⁹ Ośrodek Szkolenia Kierowców.

²³⁰ Na podstawie decyzji Ministra Nr 193/MON z dnia 14 lipca 2014 r. w sprawie zasad wydawania oraz ewidencji świadectwa ukończenia kursu z zasad eksploatacji i kierowania pojazdem specjalnym i używanym do celów specjalnych SZ RP, zwana dalej: „Decyzją Nr 193/MON”.

²³¹ W pismach z 20.10.2017 r. i 23.10.2017 r.

Zdaniem NIK wyjaśnienia te nie zasługują na uwzględnienie, ponieważ obowiązek wydawania świadectw ukończenia kursów z zasad eksploatacji i kierowania pojazdem specjalnym i pojazdem przeznaczonym do celów specjalnych (wynikający z ww. decyzji Nr 193/MON) nie obligował właściwych komendantów ośrodków szkolenia lub JW któremu podlegają te ośrodki szkolenia, do powoływania w jej skład żołnierzy z tego ośrodka lub JW, w szczególności (jak w ww. przypadkach) nieposiadających stosownych uprawnień. Dodatkowo należy zauważyć, że rola żołnierzy z CSWL nie ograniczała się jedynie do uzupełnienia składu komisji egzaminacyjnej i sprawowania merytorycznego nadzoru. Żołnierze ci bowiem przeprowadzali także egzamin – wprawdzie teoretyczny, ale w części dotyczącej specjalistycznej wiedzy – tj. egzamin z zasad eksploatacji oraz budowy i obsługi pojazdu. Tym samym uprawnienia egzaminatorów miały istotne znaczenie dla rzetelności wyników egzaminów szkolonych.

3. W latach 2016-2018 skierowano na kursy realizowane w CSWliCh oraz w CSWL żołnierzy, którzy nie spełniali wymogów uczestnictwa w kursach doskonalących oraz żołnierzy, którzy uczestniczyli już wcześniej w danych kursach i uzyskali stosowne uprawnienia.

Kontrola NIK w CSWliCh wykazała m.in., że na kursy doskonalące do tego Centrum skierowano żołnierzy, którzy nie spełniali wymogów uczestnictwa w nich i w związku z tym zostali z nich relegowani, tj.: po dwóch żołnierzy w 2017 r. i w 2018 r. oraz dodatkowo 12 żołnierzy w 2019 r. Z CSWliCh relegowano również dziewięciu żołnierzy skierowanych na kursy, w których uczestniczyli oni już wcześniej i uzyskali stosowne uprawnienia (w tym: czterech w 2016 r. i pięciu w 2018 r.). Natomiast kontrola w CSWL wykazała, że wystąpiły przypadki nieuwzględnienia żołnierzy ujętych w wykazach skierowanych na naukę w planach szkolenia tego Centrum z uwagi na:

- nieposiadanie badań na tolerancję tlenową przez niektórych uczestników kursów kierowcy czołgu,
- niespełnianie wymagań programowych przez uczestników kursu operatora-instruktora symulatora/trenażera kierowcy KTO Rosomak typu JASKIER,
- niezaliczenie etapu testu kwalifikacyjnego z wychowania fizycznego przez uczestników kursu taktyczno-wytrzymałościowego dla dowódców pododdziałów rozpoznawczych „PATROL” oraz kursu specjalistycznego SERE na poziomie C,
- niezaliczenie części e-learningowej kursu kierowcy KTO Rosomak oraz kursu w zakresie działalności kadrowej Moduł I.

(akta kontroli – str. 3263-3287)

Szef Oddziału Szkolenia Zarządu Wojsk Aeromobilnych i Zmotoryzowanych (gestor ww. kursów) wyjaśnił, że podczas kwalifikowania imiennego gestor kursu, brał pod uwagę głównie: potrzeby w zakresie osiągnięcia przez JW wymaganych wskaźników ukończenia oraz konieczność spełniania przez żołnierzy wymogów określonych w kartach opisu stanowisk służbowych. Według tych wyjaśnień zgłoszenie konkretnych kandydatów na kursy dokonywane było przez dowódców JW i szefów/kierowników/dyrektorów instytucji RON (w tym również w zakresie spełniania wymogów programowych przez kandydatów, m.in. z zaliczenia modułów zdalnych), którym na etapie planowania przyznane zostały limity miejsc.

(akta kontroli – str. 3455 i 3461)

Zdaniem NIK wyjaśnienia te nie zasługują na uwzględnienie, ponieważ to na gestorze kursu spoczywa obowiązek ostatecznego kwalifikowania i kierowania żołnierzy na kursy specjalistyczne lub doskonalące, w tym niedopuszczanie do wskazanych powyżej sytuacji, gdy na takie kursy kierowane są osoby niespełniające wymogów uczestnictwa w nich lub już posiadające stosowne uprawnienia.

W okresie objętym kontrolą plany doskonalenia zawodowego były na bieżąco zmieniane w trakcie roku, co było spowodowane modyfikacjami potrzeb zgłaszanych do Inspektoratu Szkolenia przez dowódców JSW lub gestorów, a bezpośrednimi powodami dokonywanych zmian były w szczególności: potrzeby związane z ćwiczeniami poligonowymi, współpraca w ramach NATO lub zmiany terminów zgłaszane przez JW. W latach 2016-2018 szkolenia żołnierzy przeprowadzane były przez instruktorów wojskowych, a udział kadry instruktorskiej JSW w zajęciach szkoleniowo-metodycznych wyniósł 98,9% w 2016 r., 99,4% w 2017 r. oraz 99,3% w 2018 r. Szkolenia żołnierzy i instruktorów przeprowadzali również producenci SpW – takie rozwiązania były praktykowane w przypadku pozyskiwania nowego sprzętu, a stosowne zapisy znajdowały się w umowach zawieranych z jego dostawcami. Zasady i tryb kierowania na kursy kwalifikacyjne i doskonalące w centrach szkolenia oraz szkołach podoficerskich podległych DG RSZ ustalone zostały w planach doskonalenia zawodowego na lata 2016-2018 i wynikały z zapisów rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej w sprawie nauki żołnierzy zawodowych. Poziom i jakość realizacji celów kursów i szkoleń oraz działalności szkoleniowo-metodycznej w JSW podlegały weryfikacji poprzez kontrole i nadzór realizowane przez Inspektorat Szkolenia, jak również podlegały ocenie bezpośrednich przełożonych. W latach 2016-2018 w DG RSZ nie podejmowano skutecznych i rzetelnych działań celem weryfikacji i aktualizacji programów kursów kształcenia ogólnego i specjalistycznego wprowadzonych do stosowania w podległych JSW. Ponadto w okresie tym do komisji egzaminacyjnej w OSL zostali skierowani żołnierze (celem przeprowadzenia egzaminów i nadania uprawnień do eksploatacji i kierowania pojazdem specjalnym Leopard 2), nieposiadający udokumentowanych kwalifikacji dotyczących kierowania i eksploatacji tych pojazdów. W ocenie NIK brak właściwych uprawnień egzaminatorów mógł negatywnie wpływać na przebieg egzaminów i ich wyniki. Dodatkowo stwierdzono przypadki kierowania na szkolenia w dwóch podległych DG RSZ centrach szkolenia żołnierzy niespełniających wymogów uczestnictwa w tych kursach oraz żołnierzy posiadających już uprawnienia nadawane po ukończeniu tych kursów.

OBSZAR

4. Nadzór i kontrola działalności jednostek szkolnictwa wojskowego.

Opis stanu faktycznego

4.1. Zasady sprawowania nadzoru i przeprowadzania kontroli podległych jednostek szkolnictwa wojskowego w badanym okresie uregulowane zostały w rozkazach Dowódcy Generalnego w sprawie prowadzenia działalności kontrolnej przez Dowództwo Generalne RSZ²³². Zarządzanie i przeprowadzanie kontroli w podległych jednostkach wojskowych i związkach organizacyjnych, DG RSZ realizowało na zasadach i w trybie określonych w przepisach ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej²³³ i Decyzji Ministra Nr 295/MON z dnia 16 lipca 2014 r. w sprawie prowadzenia kontroli w dowództwach, jednostkach wojskowych i komponentach zadaniowych Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej zadeklarowanych do struktur wojskowych Organizacji Traktatu

²³² Rozkaz nr 2 Dowódcy Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych z dnia 2.01.2015 r. w sprawie prowadzenia działalności kontrolnej przez Dowództwo Generalne Rodzajów Sił Zbrojnych, Rozkaz nr 176 Dowódcy Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych z dnia 6.05.2016 r. w sprawie prowadzenia działalności kontrolnej, zmieniony Rozkazem nr 193 z 12.05.2016 r., Rozkaz nr 170 Dowódcy Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych z dnia 21.04.2017 r. w sprawie prowadzenia działalności kontrolnej.

²³³ Dz. U. Nr 185, poz. 1092, ze zm.

Północnoatlantyckiego oraz Unii Europejskiej i realizowanych w ramach ich systemów kontroli²³⁴.

(akta kontroli str. 1855, 2021-2079)

Oddział Planistyczno-Rozliczeniowy Sztabu w Dowództwie Generalnym RSZ co roku opracowywał *Plan kontroli Dowództwa Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych*, a zatwierdzał go Dowódca Generalny. W latach 2016-2018 zaplanowano i przeprowadzono łącznie 21 kontroli²³⁵ w JSW²³⁶. Kontrole prowadzili najczęściej przedstawiciele Inspektoratu Szkolenia, Szefa Sztabu oraz Szefa Zarządu Zasobów Osobowych DG RSZ, którzy w ww. 15 kontrolach²³⁷ ocenili²³⁸ działanie systemu szkolenia na ocenę dobrą (w ośmiu jednostkach) lub bardzo dobrą (w trzech jednostkach), a przygotowanie do realizacji zadań oraz organizację służby i pracy na ocenę dobrą (w ośmiu jednostkach) lub bardzo dobrą (w pięciu jednostkach). W 14 (spośród ww. 15) kontrolach stwierdzono nieprawidłowości lub uchybienia, z czego w ośmiu kontrolach²³⁹ stwierdzono pośrednie niedociągnięcia²⁴⁰, które według ustaleń z tych kontroli nie miały wpływu na działalność kontrolowanych jednostek szkolnictwa wojskowego. Spośród pozostałych sześciu kontroli niedociągnięcia i uwagi dotyczyły m.in.: organizacji pracy centrum szkolenia i działalności kadrowej²⁴¹, nieprawidłowości w wykonywaniu szkoleń, mogących skutkować uszczerbkiem na zdrowiu szkolonych²⁴², braku zatwierdzenia przez przełożonego, realizowanego *Planu działalności szkoleniowo-metodycznej na 2016 r.* oraz braków, niedociągnięć i słabego poziomu dokumentacji wykonawczej działalności szkolno-metodycznej²⁴³, spraw organizacyjnych i metodycznych²⁴⁴, przypadków kierowania na kursy doskonalące z zakresu obsługi sprzętu i urządzeń do likwidacji skażeń żołnierzy nieposiadających wymaganej wiedzy specjalistycznej oraz konieczności zmiany dwóch programów nauczania²⁴⁵ (w zakresie ujęcia w nich sprzętu będącego na wyposażeniu WP)²⁴⁶ oraz braku pojazdów wysokiej mobilności niezbędnych do zabezpieczenia realizacji szkolenia SERE²⁴⁷. Komendanci kontrolowanych jednostek każdorazowo informowali Dowódcę Generalnego RSZ o wykonaniu zaleceń, usunięciu niedociągnięć i uwzględnieniu uwag zamieszczonych w wystąpieniach pokontrolnych.

(akta kontroli, str. 1856-1953)

W badanym okresie w DG RSZ nie prowadzono kontroli wewnętrznej w zakresie planowania, kształcenia, szkolenia i doskonalenia zawodowego. Powyższe wynikało z braku w strukturze organizacyjnej DG RSZ etatowej komórki kontroli wewnętrznej. Według wyjaśnień Dowódcy Generalnego ciągle nadzór nad działalnością OKZ (odpowiedzialnym w Inspektoracie Szkolenia za szczegółowy proces szkolenia,

²³⁴ Dz. Urz. MON, poz. 245.

²³⁵ Odpowiednio: osiem w 2016 r., dziewięć w 2017 r. i cztery w 2018 r.

²³⁶ Z czego: 15 kontroli dotyczyło m.in. systemu szkolenia, organizacji służby i pracy w jednostkach oraz funkcjonalnego przetrwania i ochrony wojsk w zakresie odzyskania izolowanego personelu (przeprowadzone zostały: po dwie kontrole w CSWL, CSMW, CSSP, CSWiCh i CSL, po jednej kontroli w WCKM i CSLil oraz w każdej z trzech szkół podoficerskich), a sześć kontroli dotyczyło systemu ochrony obiektów, działalności kadrowej, zabezpieczenia informacji niejawnych oraz kancelarii kryptograficznej, stanu przygotowania patroli rozminowania i nurków minerów do pokojowego funkcjonowania.

²³⁷ Dotyczących systemu szkolenia i przygotowania do realizacji zadań oraz organizacji służby i pracy w jednostkach.

²³⁸ Oceny sformułowane według obowiązujących w DG RSZ *Zasadach oceniania*, ustalonych przez Ministra Obrony Narodowej w decyzji Nr 425/MON z 24.12.2013 r. w sprawie wprowadzenia do użytku *Programu oceny jednostek organizacyjnych resortu obrony narodowej w obszarach pokojowego funkcjonowania oraz przygotowania do działania zgodnie z przeznaczeniem*, zwana dalej „decyzją Nr 425/MON”.

²³⁹ Przeprowadzonych w: WCKM w marcu 2017 r., CSMW w maju 2017 r., CSSP we wrześniu 2017 r., CSLil w listopadzie 2017 r., CSL w marcu 2018 r. i w maju 2018 r., CSWiCh we wrześniu 2018 r. i CSWL w listopadzie 2018 r.

²⁴⁰ Zgodnie z decyzją Nr 425/MON: „nieprawidłowości, które ograniczają możliwość realizowania zadań wynikających z treści zagadnienia”.

²⁴¹ Kontrola w CSMW z maja 2016 r.

²⁴² Kontrola w CSSP z kwietnia 2016 r.

²⁴³ Kontrola w Szkole Podoficerskiej MW w Ustce z maja 2016 r.

²⁴⁴ Kontrola w Szkole Podoficerskiej SP w Dęblinie z listopada 2016 r.

²⁴⁵ Kursów doskonalenia zawodowego w zakresie obsługi sprzętu inżynierskiego: silników zaburtowych oraz sprzężarek.

²⁴⁶ Kontrola w CSWiCh z września 2016 r.

²⁴⁷ Kontrola CSWL z listopada 2017 r.

kształcenia i doskonalenia zawodowego w JSW podległych DG RSZ) sprawuje Inspektor Szkolenia i nie ma podstaw do wyznaczenia innej osobie funkcyjnej sprawowania kontroli nad realizacją zadań przypisanych tej komórce. NIK zauważa, że w związku z brakiem podejmowania działań w tym zakresie, Dowódca Generalny w badanym okresie nie posiadał skutecznego narzędzia nadzoru nad prawidłową realizacją zadań przez Inspektorat Szkolenia.

(akta kontroli str. 1954,2080, 2817, 2822 – 2823, 2825 i 2828-2829)

4.2. W okresie objętym kontrolą do Dowództwa Generalnego RSZ wpłynęła jedna anonimowa skarga dotycząca nieprawidłowości w CSMW²⁴⁸. Skarga ta rozpatrzona została zgodnie z pkt 5 rozkazu Nr 293 z dnia 19 maja 2014 r. Dowódcy Generalnego RSZ w sprawie zasad organizacji i funkcjonowania systemu skargowo-wnioskowego w Dowództwie Generalnym Rodzajów Sił Zbrojnych i jednostkach podległych²⁴⁹. Dowódca Generalny, po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego, w tym uzyskaniu meldunku Komendanta CSMW²⁵⁰ (zawierającego również dokumentację w sprawie) uznał, że *zawarte w anonimie zarzuty znacząco mijają się z prawdą*. W informacji do Dyrektora Centrum Operacyjnego MON (sporządzonej zgodnie z ww. rozkazem Nr 293) Dowódca Generalny wskazał, że poza stwierdzeniem *o mijaniu się z prawdą zarzutów sformułowanych w ww. skardze*, po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego – jako nieprawidłowość wskazano wykorzystywanie żołnierzy w trakcie zwolnienia lekarskiego do prowadzenia czynności biurowych. Powyższe zostało ujęte przez Komendanta CSMW w poleceniu wydanym Komendantowi Ośrodka Szkolenia Podstawowego i Specjalistycznego CSMW, celem omówienia i zabronienia tego typu postępowania. (akta kontroli str. 1955-1979)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

W latach 2016-2018 w DG RSZ nie przeprowadzano kontroli wewnętrznych dotyczących planowania i realizacji procesu kształcenia i szkolenia oraz doskonalenia zawodowego, co skutkowało brakiem wiedzy Dowódcy Generalnego o występujących nieprawidłowościach i problemach dotyczących m.in. bazy materiałowo-technicznej przewidzianej w programach szkolenia, braku kadry instruktorskiej, niepełnej realizacji potrzeb szkoleniowych SZ.

Dowódca Generalny wyjaśnił, że Dowództwo w strukturze organizacyjnej nie posiada etatowej komórki kontroli wewnętrznej²⁵¹, a zadania związane ze sprawowaniem nadzoru nad działalnością szkoleniową, w podległych Dowódcy JSW, odpowiada OKZ²⁵² bezpośrednio podporządkowany Inspektorowi Szkolenia²⁵³ DG RSZ. Tym samym zdaniem Dowódcy Generalnego nie ma podstaw do wyznaczania innej osoby funkcyjnej do sprawowania kontroli nad realizacją zadań przypisanych Inspektorowi Szkolenia.

²⁴⁸ Skarga (wpływ do DG RSZ w dniu 7 marca 2017 r.) na nieprawidłowości w funkcjonowaniu II Plutonu Kompanii Szkolenia Podstawowego, w tym nieuczestniczenia marynarza elewa w niektórych zajęciach programowych, pomimo braku zaświadczenia lekarskiego stwierdzającego zwolnienie tego żołnierza z zajęć WF oraz wykorzystywaniem tego marynarza do prowadzenia czynności biurowych, w tym do sprawdzania i oceniania prac pisemnych innych elewów.

²⁴⁹ Zwanym dalej „rozkazem nr 293”.

²⁵⁰ Meldunek z dnia 23 marca 2017 r. złożony w odpowiedzi na pismo DG RSZ z 15 marca 2017 r.

²⁵¹ Zgodnie z zarządzeniem Nr Z-3/MON z dnia 31.08.2016 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania, struktury organizacyjnej oraz siedziby DG RSZ.

²⁵² Realizuje zadania w zakresie organizowania procesu kształcenia i szkolenia kandydatów na żołnierzy zawodowych oraz służby przygotowawczej, w tym koordynuje opracowanie założeń organizacyjno-programowych doskonalenia zawodowego, kształcenia językowego żołnierzy i szkolenia rezerw osobowych w centrach szkolenia i szkołach podoficerskich. Przygotowuje prognozy, analizy i oceny dotyczące funkcjonowania systemu szkolenia kandydatów na żołnierzy zawodowych oraz systemu szkolenia, kształcenia i doskonalenia zawodowego, a także przygotowuje i koordynuje proces kształcenia na odległość. Sprawuje nadzór nad procesem programowania i realizacji zadań szkoleniowych w centrach szkolenia i szkołach podoficerskich, a także współpracuje z jednostkami wyższego szkolnictwa wojskowego w zakresie opracowywania programów kształcenia oraz szkolenia specjalistycznego podchorążych.

²⁵³ Inspektor Szkolenia sprawuje nadzór nad prawidłowością realizacji zadań przez Oddział Kształcenia Zawodowego.

(akta kontroli str. 2825; 2828 - 2829)

Zdaniem NIK brak mechanizmów kontroli wewnętrznej prowadzi do sytuacji, w której komórka organizacyjna odpowiedzialna za planowanie i realizację procesu szkolenia oraz jego kontrolę w jednostkach podległych DG RSZ, bezpośrednio nadzoruje sposób wykonywania przypisanych jej zadań, brak jest natomiast kontroli działalności tej komórki w ramach DG RSZ. Taki stan faktyczny przekłada się na rozproszenie odpowiedzialności za zaistniałe w procesie szkolenia nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą Dowódca Generalny corocznie zatwierdzał Plany kontroli DG RSZ. Na podstawie tychże planów w latach 2016-2018 w DG RSZ przeprowadzono kontrole dotyczące działania systemu szkolenia oraz przygotowania do realizacji zadań i organizacji służby i pracy. W ocenie NIK w badanym okresie Dowódca Generalny nie zapewnił w DG RSZ skutecznej i rzetelnej kontroli wewnętrznej w zakresie kształcenia, szkolenia i doskonalenia zawodowego żołnierzy. Świadczą o tym liczne nieprawidłowości stwierdzone w toku niniejszej kontroli, zarówno dotyczące zabezpieczenia potrzeb szkoleniowych, jak i realizacji zadań w zakresie szkolenia. W latach 2016-2018 do DG RSZ wpłynęła jedna anonimowa skarga dotycząca nieprawidłowości w CSMW, która została rozpatrzona zgodnie z obowiązującymi uregulowaniami.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Zapewnić pełne ukompletowanie w sprzęt podległych centrów szkolenia w ilościach wynikających z etatów.
2. Zidentyfikować liczbę i lokalizację sprawnego a nieużywanego do szkoleń sprzętu wojskowego i urządzeń szkolno-treningowych w podległych jednostkach oraz zapewnić jego wykorzystywanie.
3. Podjąć niezwłoczne działania celem zagospodarowania w podległych JSW urządzeń szkolno-treningowych i sprzętu, tj. ST Orlik 1/300 znajdującego się na wyposażeniu CSMW, dwóch plecakowych zestawów zakłócających RC IED Guardian znajdujących się na wyposażeniu CSWL oraz stacjonarnych trenerów strzeleckich 4TSS-4 i TSS-1 i zestawu laserowych symulatorów strzelań Czantoria-1 typ PLS-1SG znajdujących się na wyposażeniu CSWiCh.
4. Zinwentaryzować w podległych jednostkach istniejące elementy infrastruktury, niewykorzystywane w pełni do prowadzenia szkoleń, rozważyć zasadność i możliwość oraz określić warunki ich pełnego zagospodarowania, a następnie podjąć działania umożliwiające ich wykorzystanie.
5. Wyposażyć podległe jednostki szkolnictwa wojskowego w niezbędne urządzenia szkolno-treningowe (trenerzy i symulatory).
6. Zabezpieczyć w podległych jednostkach szkolnictwa wojskowego potrzeby w zakresie materiałowo-technicznym (tj. amunicji strzeleckiej ślepej, lontu prochowego, petard, ręcznych granatów dymnych), niezbędne do prawidłowej realizacji programów szkoleń.
7. Zmodyfikować system sprawozdawczy oraz egzekwować rzetelne wypełnienie przez komendantów podległych jednostek szkolnictwa wojskowego obowiązków sprawozdawczych dotyczących posiadanych i użytkowanych urządzeń szkolno-treningowych.

8. Podjąć działania celem weryfikacji i aktualizacji programów kursów kształcenia ogólnego i specjalistycznego, stosowanych w podległych jednostkach szkolnictwa wojskowego.

9. Zapewnić kierowanie na kursy i szkolenia wyłącznie żołnierzy i podoficerów spełniających wymogi uczestnictwa oraz niedublujących posiadanych przez nich uprawnień.

10. Wprowadzić mechanizmy kontroli wewnętrznej w Dowództwie Generalnym Rodzajów Sił Zbrojnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, 5 sierpnia 2019 r.

Kontrolerzy
Andrzej Pakuła
główny specjalista kontroli
państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach

.....
Kinga Kołodziejczyk
inspektor kontroli państwowej
.....